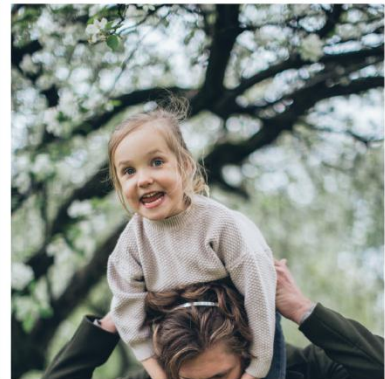

Strategia inwestycyjna. INWESTUJ W HAJNÓWCE

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Opracowanie:

Urząd Miasta Hajnówka

Hajnówka – opracowanie dokumentacji
w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020.

Projekt finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Funduszu Spójności
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020
oraz budżetu państwa

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Fundusz Spójności

SPIS TREŚCI

I Wstęp i wprowadzenie metodologiczne	5
I.1 Uwarunkowania polityki inwestycyjnej i stymulowania atrakcyjności inwestycyjnej	7
I.2 Metodyka opracowania	13
II Pogłębiona analiza potencjału inwestycyjnego miasta Hajnówka	15
II.1 Atrakcyjność inwestycyjna w świetle Nowej Ścieżki Rozwoju Miasta Hajnówka	15
II.2 Ocena atrakcyjności inwestycyjnej Hajnówki	25
II.2.1 Mikroklimat zasoby pracy	31
II.2.2 Mikroklimat techniczny	33
II.2.3 Mikroklimat społeczny	36
II.2.4 Mikroklimat rynkowy	38
II.2.5 Mikroklimat administracyjny	42
II.2.6 Ocena możliwości rozwoju różnych sektorów w Hajnówce	45
II.3 Atrakcyjność inwestycyjna Hajnówki w ujęciu porównawczym	48
II.3.1 Metodologia	48
II.3.2 Analiza porównawcza	50
II.3.3 Omówienie wskaźników syntetycznych	71
II.4 Ocena systemu obsługi inwestora	78
II.5 Analiza oferty inwestycyjnej	82
II.6 Analiza SWOT	92
II.7 Scenariusze rozwoju Hajnówki	95
III Program rozwijania atrakcyjności inwestycyjnej Hajnówki	97
III.1 Misja i wizja polityki inwestycyjnej miasta	97
III.2 Cele strategiczne i kierunki działania – logika interwencji	100
III.3 Plan operacyjny – opis przedsięwzięć, harmonogram, źródła finansowania	101
IV System wdrażania	110
IV.1 Wdrażanie	110
IV.2 Monitoring i ewaluacja	110
IV.3 Analiza ryzyka	111
Spis rysunków i tabel	113

I Wstęp i wprowadzenie metodologiczne

Hajnówka została zakwalifikowana do grup miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze¹. Ten fakt, poza identyfikacją występujących problemów (oraz ich kumulacji) stał się również przepustką do pozyskania wsparcia z programu „Rozwój Lokalny”. Jest on finansowany z Funduszy Norweskich i Funduszu EOG, a organizowany i koordynowany odpowiednio przez: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej oraz Związek Miast Polskich.

Nowa Ścieżka Rozwoju Hajnówki została opisana w dwóch integralnych dokumentach, czyli Planie Rozwoju Lokalnego i Planie Rozwoju Instytucjonalnego. Wypracowane w ten sposób założenia dały asumpt do podjęcia prac nad branżowymi programami, spośród których ważną rolę odgrywa przedmiotowy dokument czyli „Strategia Inwestycyjna Miasta Hajnówka – Inwestuj w Hajnówce”.

Z punktu widzenia planowania rozwoju niniejsze opracowanie wskazuje na konkretne kierunki oraz nakreśla szczegółowe rozwiązania, które powinny być konsekwentnie wdrażane w najbliższych latach. Strategiczno-operacyjny charakter dokumentu stanowi kluczową odpowiedź na zdiagnozowane i szeroko opisane deficyty, ale również potencjały miasta. Można go tym samym traktować jako bardzo ważny dokument koncentrujący się na zagadnieniach lokalnej gospodarki.

Główną intencją dokumentu jest określenie działań, których realizacja pozwoli na przezwycięzenie kryzysu, w tym również kryzysu gospodarczego. Zdiagnozowana sytuacja kryzysowa, w sposób istotny wpływa na identyfikowaną marginalizację miasta i wzmocnienie procesu jego peryferyzacji. Ażeby kreować rozwój Hajnówki przyjęto jej misję w następującym brzmieniu:

¹ Śleszyński P., 2016, Delimitacja miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. S. Leszczyckiego, PAN, Warszawa.

INWESTUJ W HAJNÓWCE.

W przytoczonej frazie znajduje się główny motyw podejmowanych, działań tym niemniej należy dookreślić jego najważniejsze fundamenty.

Mając na uwadze powyższe, po pierwsze stymulowanie atrakcyjności inwestycyjnej musi być skorelowane z dbałością o jakość infrastruktury gospodarczej. Po drugie podejmowanie działań związanych z integracją systemu obsługi inwestora oraz promocji powinno mieć kompleksowy charakter. Po trzecie poprawa atrakcyjności inwestycyjnej wiąże się z efektywnym korzystaniem z własnych zasobów i możliwości wynikających ze stanowienia prawa lokalnego.

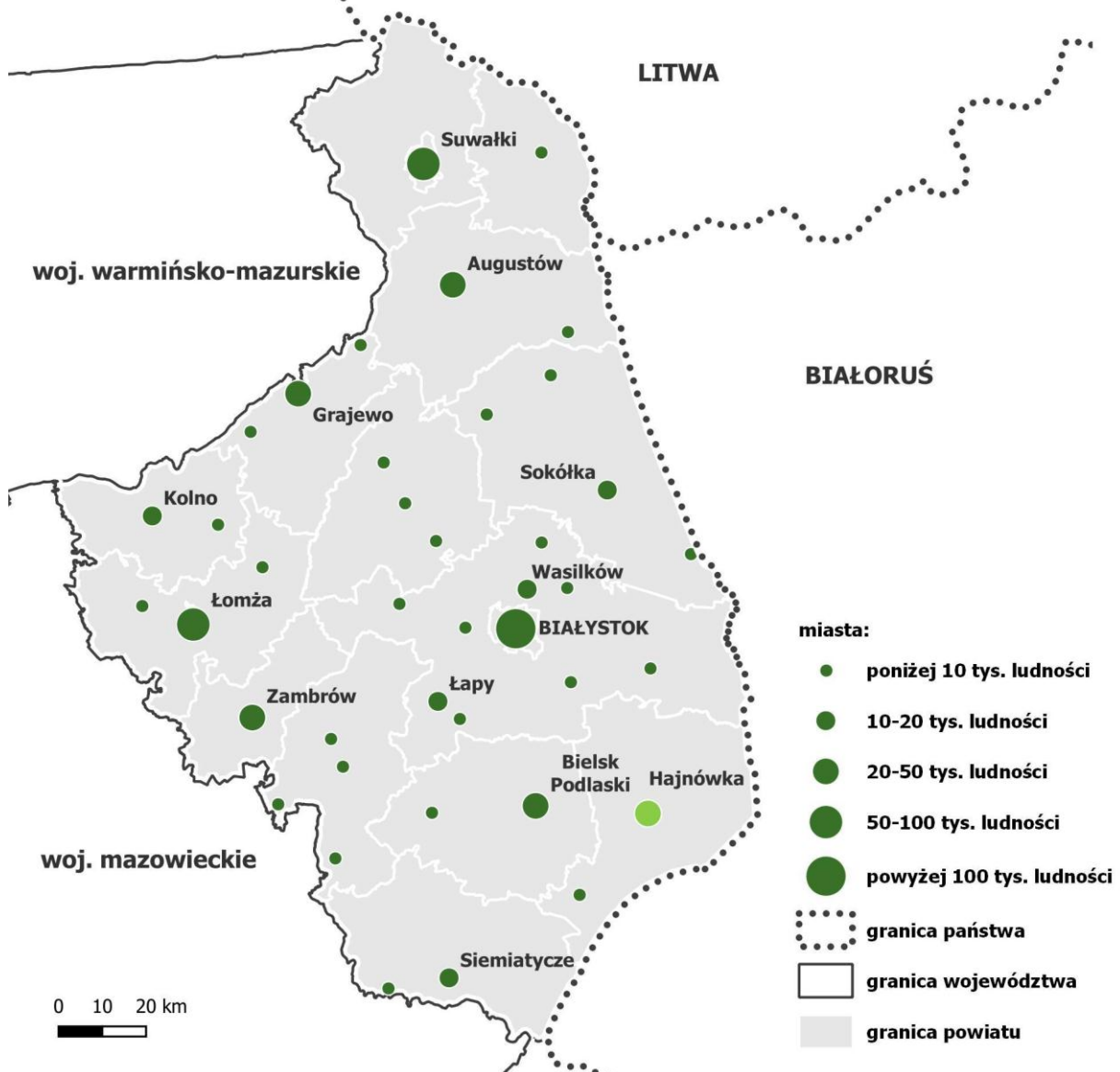
Zapisy „Strategii Inwestycyjnej Miasta Hajnówka – Inwestuj w Hajnówce” to nowoczesne i interdyscyplinarne podejście mające na celu uruchomienie i akcelerację procesów modernizujących gospodarkę i równocześnie umożliwiających jej skuteczną transformację.

I.1 Uwarunkowania polityki inwestycyjnej i stymulowania atrakcyjności inwestycyjnej

Hajnówka leży w powiecie hajnowskim, w południowo-wschodniej części województwa podlaskiego. Miasto otacza gmina wiejska Hajnówka. Od strony wschodniej Hajnówka ograniczona jest Puszczą Białowieską, której zachodni kraniec wchodzi w jej granice administracyjne. Najbliższe miasta to Bielsk Podlaski (27 km), Kleszczele (28 km), Brańsk (50 km) oraz oddalona o około 62 km stolica województwa podlaskiego – miasto Białystok. Województwo podlaskie, w którym położone jest miasto, graniczy z Litwą i Białorusią.

Rysunek 1 Położenie Miasta Hajnówka

Źródło: opracowanie własne.

Uwarunkowania te mają wpływ na m.in. aktualną strukturę demograficzną miasta, w której ponad 25% mieszkańców, stanowi mniejszość białoruska², co wpłynęło na to, że od 2007 roku język białoruski w Hajnówce stał się językiem pomocniczym. Z uwagi na położenie miasta, w niedalekiej odległości (gminy: Białowieża, Narewka i Czeremcha) znajdują się przejścia graniczne, zarówno piesze, turystyczne, jak i towarowe, kolejowe oraz dla samochodów osobowych. Daje to możliwość współpracy transgranicznej. Jednakże w tym zakresie należy mieć na uwadze aktualną sytuację na granicy z Białorusią. Od czerwca 2021 r. reżim Białorusi prowadzi wobec Unii Europejskiej działania o charakterze wojny hybrydowej. Aby zahamować napływ imigrantów oraz nie doprowadzić do destabilizacji sytuacji politycznej, Polska zdecydowała się na budowę muru na granicy z Białorusią. Wybudowany w 2022 r. mur to wsparcie funkcjonariuszy w ochronie granicy Polski.³

Województwo podlaskie to obszar o rolniczym charakterze, w którym użytki rolne zajmują ponad 60% powierzchni. Fakt ten przekłada się istotnie na strukturę gospodarki województwa (dominację produkcji rolniczej i niższy poziom uprzemysłowienia w porównaniu do innych regionów kraju), jak również niski stopień urbanizacji. W Hajnówce udział użytków rolnych w powierzchni ogółem wynosi około 57,8%⁴. Większość obszarów wykorzystywanych rolniczo znajduje się w zachodniej części miasta, która charakteryzuje się również niższym stopniem zaludnienia. Wschodnia i południowo-wschodnia część Hajnówki to tereny o niższej intensyfikacji rolnictwa. Gęstość zaludnienia województwa podlaskiego w 2021 r. wynosiła 57 osób/km², w przypadku Hajnówki była wyższa i wynosiła 915 osób/km². Z uwagi na uwarunkowania i specyfikę regionu, jako sektory wysokich szans dla województwa podlaskiego, w tym również dla Hajnówki określono w szczególności sektor spożywczy, maszynowy i turystyczny⁵.

Analiza atrakcyjności inwestycyjnej Hajnówki na tle pozostałych jednostek administracyjnych w województwie podlaskim, przedstawiona w Raporcie⁶ prowadzona była w oparciu o czynniki dotyczące sytuacji na rynku pracy, wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, uwarunkowania przyrodnicze oraz sytuację rynkową. W zestawieniu Hajnówka została wyróżniona w grupie gmin miejskich, jako charakteryzująca się ponadprzeciętną oceną potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej dla sekcji PKD: C, G, I oraz M. W wewnętrznym zróżnicowaniu, nieco niższy potencjał rozwojowy zidentyfikowano dla sekcji I – Zakwaterowanie i gastronomia oraz sekcji M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, natomiast nieco wyższy dla firm prowadzących działalność

² <http://www.hajnowka.pl/strona/gmina-miejska-hajnowka/583-informacje-o-gminie> [Dostęp: 06.02.2023 r.]

³ <https://www.gov.pl/web/granica/granica-polsko-bialoruska2> [Dostęp: 06.02.2023 r.]

⁴ Program Ochrony Środowiska dla Miasta Hajnówka na lata 2017-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2026

⁵ Raport: Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2017 - Raport przygotowany na zlecenie Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu S.A. w Instytucie Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie

⁶ Ibidem.

w sekcji przemysł (C) oraz handel i naprawy (G). Na tle województwa, potencjał inwestycyjny Hajnówki wypada stosunkowo dobrze, a wskaźnik potencjalnej atrakcyjności dla gospodarki narodowej obliczony w oparciu o wskazane wyżej kryteria wynosił dla miasta 0,216, natomiast dla całego województwa był na poziomie 0,192. W odniesieniu do innych województw, województwo podlaskie, jest na trzecim miejscu, zaraz po województwie świętokrzyskim (0,163) i lubelskim (0,172), wśród tych charakteryzujących się najniższą atrakcyjnością inwestycyjną. Najlepiej w zestawieniu województw przedstawiało się województwo mazowieckie, a następnie dolnośląskie i śląskie.

Z punktu widzenia wzmocnienia poziomu atrakcyjności inwestycyjnej ważne jest wsparcie instytucjonalne inwestorów i przedsiębiorców. Na terenie województwa podlaskiego działają instytucje otoczenia biznesu, wśród których można wymienić m.in. Centrum Obsługi Inwestora, Podlaskie Centrum Obsługi Inwestora, Izbę Przemysłowo-Handlową w Białymstoku czy Agencję Rozwoju Regionalnego w Suwałkach. W Hajnówce natomiast znajduje się Instytut Nauk Leśnych Politechniki Białostockiej, który umożliwia kształcenie na kierunku leśnictwo, zarówno na poziomie studiów inżynierskich, jak i magisterskich. Ponadto uczelnia prowadzi w mieście Centrum Naukowo-Badawcze, zajmujące się badaniami naukowymi w dyscyplinie nauk leśnych⁷. Istotnym elementem wsparcia są również specjalne strefy ekonomiczne (SSE). Na terenie województwa funkcjonują dwie SSE – Suwalska i Tarnobrzaska, na terenie, których preferuje się branżę rolno-spożywczą, drzewną oraz budowlaną oraz przemysł maszynowy i produkcję mebli. W Hajnówce funkcjonuje podstrefa Hajnówka, o powierzchni 3,1409 ha. Obecnie tereny te są zagospodarowane a jedną z firm prowadzących na tym obszarze działalność jest producent opakowań - Opakowania Optima Sp. z o.o.

Nowe trendy i zmiany związane z rozwojem handlu (od 2010 r. w Hajnówce działa centrum handlowo-rozrywkowe (Galeria Hajnówka i Galeria Leśna), wpływają na konieczność budowy obiektów magazynowych i centrów logistycznych, przeznaczonych dla firm usługowych, produkcyjnych, jak również firm dystrybucyjnych oraz logistycznych. Ponadto Hajnówka jest miastem pełniącym funkcje o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym - produkcyjno-usługowe (głównie na bazie surowców lokalnych), z zakresu mieszkalnictwa, szkolnictwa wyższego oraz turystyki i wypoczynku. Wynika to z walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, dostępności komunikacyjnej oraz potencjału zagospodarowania i możliwości jego rozwoju. Wyzwaniem dla dalszego wzrostu gospodarczego miasta jest uzbrajanie terenów produkcyjno-usługowych, pod inwestycje niekolizyjne z funkcją turystyczną miasta.

⁷ <https://technika.perspektywy.pl/2021/articles/politechnika-bialostocka-politechnika-przyszlosci-2> [Dostęp: 09.01.2023 r.]

Położenie w województwie podlaskim jest jednym z czynników determinujących sytuację w Hajnówce. Poniżej przedstawiono kluczowe atuty oraz bariery, które wpływają na możliwości prowadzenia działalności na terenie województwa, co przekłada się po części na poziom atrakcyjności inwestycyjnej miasta.

Kluczowe atuty województwa podlaskiego⁸

Położenie i bliskość Białorusi i Litwy, jako możliwość poszerzenia współpracy transgranicznej

Położenie na styku dwóch ważnych obszarów ekonomicznych: Unii Europejskiej i Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EAUG)

Przebieg wielu tranzytowych dróg np. S61 (korytarz transportowy Via Baltica), S19 (Via Carpatia), S8

Atrakcyjność przyrodnicza i zlokalizowanie na terenie województwa parków narodowych: Białowiecki, Biebrzański, Narwiański i Wigierski

Potencjał do rozwoju branż z sektora spożywczego, maszynowego, drzewnego i meblarskiego oraz turystycznego¹

Obecność centrów logistycznych (Łapy, Łosośna), dających możliwość obsługi towarów, które transportowane są korytarzami Nowego Jedwabnego Szlaku

Funkcjonowanie przedsiębiorstw logistycznych i handlowych, które obsługują przesyły w relacjach wschodnich m.in. do państw Azji

Duża powierzchnia nieużytków (w 2021 r. 53 651 ha), co daje możliwość ich zagospodarowania pod projekty logistyczne

Funkcjonowanie Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej

Niższe koszty pracy przy relatywnie wysokiej wydajności pracy

⁸ Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu „Podlaskie na skrzyżowaniu szlaków”.

Bariery do prowadzenia działalności na terenie województwa podlaskiego ⁹

Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura drogowa i transportowa - brak dróg szybkiego ruchu, słaba dostępność bocznic kolejowych

Peryferyjne położenie i oddalenie od kluczowych kierunków eksportowych w kraju: Niemiec, Włoch, Francji

Niski udział powierzchni województwa pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (w 2021 r. niecałe 17%)

Niska dostępność przygotowanych i uzbrojonych terenów pod inwestycje

Słaba dostępność gotowych powierzchni przemysłowych i magazynowych

Niska dostępność wykwalifikowanych pracowników średniego szczebla technicznego

Bariery administracyjne i długi czas oczekiwania na informację w sprawie składanych wniosków

⁹ Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu „Podlaskie na skrzyżowaniu szlaków”.

Determinanty wpływające na możliwość rozwoju gospodarczego Hajnówki¹⁰

Lokalizacja i położenie oraz bliskość przejść granicznych, dających większą możliwość pogłębienia współpracy transgranicznej

Niestabilna sytuacja na granicy z Białorusią związana z nielegalną migracją cudzoziemców

Funkcjonowanie Instytutu Nauk Leśnych Politechniki Białostockiej i prowadzenie Centrum Naukowo-Badawczego, jako instytucji otoczenia biznesu

Wysoki poziom konkurencyjności innych ośrodków

Potencjał do rozwoju ekologicznego przetwórstwa spożywczego

Hajnówka jako miasto powiatowe o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania

Zapewnienie obsługi instytucjonalno-administracyjnej dla inwestorów z zagranicy (Białoruś), z uwagi na funkcjonowanie języka białoruskiego, jako języka pomocniczego

Brak dużych terenów inwestycyjnych na terenie miasta

Dominacja użytków rolnych w strukturze użytkowania terenu

¹⁰ Źródło: opracowanie własne

I.2 Metodyka opracowania

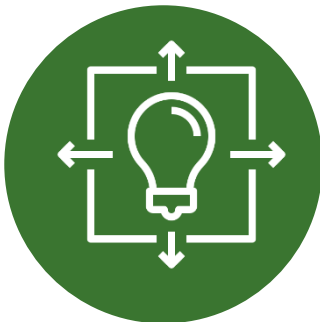
Poniżej przedstawiono metody badawcze wraz z opisem, które zostały wykorzystane do diagnozy sytuacji w Hajnówce.

Analiza desk research stanowiła pierwszy etap prac diagnostycznych. Opierała się ona na analizie dokumentów dla Miasta Hajnówka m.in. Planie Rozwoju Lokalnego, Planie Rozwoju Instytucjonalnego czy Strategii Rozwoju. Ponadto analizie poddano dostępne dane statystyczne pochodzące z BDL GUS oraz dane pozyskane z odpowiednich wydziałów Urzędu Miasta.

Indywidualne wywiady pogłębione przeprowadzono z przedstawicielami UM, którzy odpowiadają za obsługę potencjalnego inwestora. Stanowią uzupełnienie innych metod badawczych. Pozwoliły na pogłębienie wiedzy na temat sytuacji gospodarczej miasta oraz możliwości inwestowania.

Badania terenowe polegały przede wszystkim na obserwacji i zbieraniu informacji dotyczących gminy, mieszkańców i przedsiębiorców oraz interpretacji uzyskanych danych.

Zogniskowany wywiad grupowy (badanie fokusowe) przeprowadzony został wśród zespołu koordynującego powstawanie dokumentu z ramienia UM. Dyskusja skoncentrowana była m.in. wokół możliwości rozwoju nowych inwestycji, pozyskania inwestorów, czynników budujących i ograniczających atrakcyjność inwestycyjną.

Warsztat strategiczny (badanie fokusowe) przeprowadzony został wśród zespołu koordynującego powstawanie dokumentu z ramienia UM. Dyskusja skoncentrowana była m.in. wokół możliwości rozwoju nowych inwestycji, pozyskania inwestorów, czynników budujących i ograniczających atrakcyjność inwestycyjną.

Badanie ankietowe przedsiębiorców. Po opracowaniu strategii, została ona przekonsultowana z funkcjonującymi przedsiębiorcami na terenie gminy. Konsultacje przeprowadzono w celu oceny czy przyjęte założenia przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej oraz wypracowania wspólnie kompleksowego systemu promocji terenów inwestycyjnych.

Badanie jakościowe potencjalnych inwestorów. Na etapie konsultacyjno-redakcyjnym włączeni w proces opracowania zostaną potencjalni inwestorzy, z pomocą których wypracowany zostanie system zachęt do inwestowania.

Metoda badawcza	Próba	Grupa docelowa	Obszar
Indywidualne wywiady pogłębione	5	Przedstawiciele UM odpowiadający za obsługę potencjalnego inwestora	Wywiady pogłębione służyły jakościowemu uzupełnieniu danych pozyskanych z dokumentów strategicznych oraz statystyk publicznych.
Badania terenowe	1	Zespół koordynujący powstawanie Strategii z ramienia UM	Przedstawione metody badawcze wykorzystano do stworzenia katalogu potencjalnych działań, które będzie mógł przyjąć do realizacji UM.
Zogniskowany wywiad grupowy	1		
Warsztat strategiczny	1		
Badanie ankietowe przedsiębiorców	N=50	Przedsiębiorcy	Opracowany Program rozwijania atrakcyjności inwestycyjnej Hajnówki i założeń polityki inwestycyjnej gminy został przekonsultowany z funkcjonującymi przedsiębiorcami na terenie gminy.
Badanie jakościowe potencjalnych inwestorów	N=10	Przedsiębiorcy	Dokument został przekonsultowany w środowisku potencjalnych inwestorów.

II Pogłębiona analiza potencjału inwestycyjnego miasta Hajnówka

II.1 Atrakcyjność inwestycyjna w świetle Nowej Ścieżki Rozwoju Miasta Hajnówka

Zgodnie z założeniami w Planie Rozwoju Instytucjonalnego i Planie Rozwoju Lokalnego, Nowa Ścieżka Rozwoju Hajnówki pozwoli na zmianę obrazu miasta, która możliwa będzie poprzez transformację, w różnych wymiarach. Pierwszym z nich jest transformacja instytucjonalna, która skupiona jest na zapewnieniu wysokiej jakości kadry miejskiej, która konsekwentnie będzie wdrażać i realizować politykę rozwoju Hajnówki. Drugi z nich dotyczy transformacji gospodarczej, z uwagi na potrzeby związane z rozwojem biznesu, ale również endogeniczne zasoby i produkty lokalne. Kolejny wymiar dotyczy transformacji społecznej, która dotyczy zwiększenia poziomu integracji społecznej i wzmocnienia hajnowskiej tożsamości. Ostatnie dwa związane są w wymiarze przestrzennym. Transformacja na rzecz środowiska związana jest z ochroną i dbałością o elementy środowiska naturalnego natomiast transformacja przestrzeni, dotyczy wzmocnienia i dalszego rozwijania funkcji miastotwórczych, w szczególności w centrum Hajnówki. Z punktu widzenia niniejszego opracowania, szczególne znaczenie odgrywa transformacja instytucjonalna oraz transformacja gospodarcza, które mają wpływ na atrakcyjność inwestycyjną obszaru.

KLUCZOWE DANE STATYSTYCZNE¹¹

Sfera społeczna	
19 487	Liczba ludności
-6,8%	Zmiana liczby ludności w latach 2017-2021
16,0%	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym
55,7%	Udział ludności w wieku produkcyjnym
28,3%	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym
-2,5	Saldo migracji na 1000 mieszkańców
-10,5	Przyrost naturalny na 1000 ludności

¹¹ Dane BDL GUS za rok 2021 r. Jeśli dane pochodzą z innego okresu, wskazano to w opisie.

Sfera gospodarcza

85	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności
16,6	Podmioty gospodarcze w sekcjach J-N na 1000 mieszkańców ¹ (poziom innowacyjności gospodarki)
65	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności
5,1%	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
-53,6%	Spadek liczby bezrobotnych w latach 2012-2021
3,59	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców
824,2	Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej
22	Podmioty gospodarki narodowej działające w sektorze rolno-spożywczym
3	Liczba obiektów noclegowych
143	Liczba miejsc noclegowych

Sfera przestrzenna

2 129 ha	Powierzchnia miasta
26,66 ha	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych ¹
100%	Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem
37,02 ha	Powierzchnia gruntów leśnych
96,9%	Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej
87,4%	Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej
0,0%	Udział ludności korzystającej z sieci gazowej
0,5 ha	Grunty pozostające w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe
23,0	Średnia trzyletnia mieszkań oddanych do użytkowania

Realia społeczno-gospodarcze miast powiatowych, będące jedną z przyczyn regresu rozwoju, sprawiają, że miasto zaliczono również do OSI miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze¹². Hajnówkę po 1989 r. dotknęła deindustrializacja oraz problemy z utrzymaniem bazy ekonomicznej. Wynikało to ze struktury działalności prowadzonej w mieście i monokultury gospodarczej opartej o przetwórstwo przemysłowe i przemysł drzewny. W latach 90. miasto wzmacniało swoją pozycję rozszerzając zakres pełnionych funkcji m.in. pojawienie się instytucji finansowych, liceum, szpitala czy ulokowania w mieście Instytutu Nauk Leśnych Politechniki Białostockiej¹³, jednakże nie można było przypisać mu profilu przemysłowego. Mimo rozwijających się funkcji i szerokiego katalogu ofertowanych usług, miasto cechowało się niskim poziomem dywersyfikacji gospodarki, brakiem nowych miejsc pracy i rozwoju nowych branż. Konflikty związane z Puszcą Białowieską i wyłączeniem obszaru z przemysłowej eksploatacji, z uwagi na specyfikę miasta i przywiązanie do tradycji przemysłu drzewnego, znacząco wpłynęły na obecną pozycję gospodarczą miasta. Z uwagi na ograniczenia w dostępie do surowców Puszczy Białkowskiej, rozwój branży przemysłu drzewnego jest ograniczony, a obecnie stopień dywersyfikacji struktury gospodarczej i powstawania nowych przedsiębiorstw jest niski, co negatywnie wpływa na dalszy rozwój miasta.

Miasto Hajnówka w *Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030* zostało zaklasyfikowane do dwóch zidentyfikowanych w dokumencie obszarów strategicznej interwencji. Miasto wpisuje się w OSI – miasta powiatowe, ponieważ pełni funkcje ponadlokalne oraz stanowi zaplecze społeczno-gospodarcze dla gmin sąsiadujących (w szczególności wiejskich). Hajnówka jest jednym z miast średnich i stanowi ośrodek z funkcjami ponadlokalnymi i lokalnymi, w zakresie mieszkalnictwa, turystyki i wypoczynku oraz funkcji produkcyjno-usługowej, która oparta jest na lokalnych surowcach i zasobach. Identyfikowana sytuacja w mieście wpływa znacząco na procesy depopulacji, migracje ludności w wieku produkcyjnym do większych ośrodków oraz niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców.

W przypadku Hajnówki, potencjał rozwojowy dostrzegalny jest w szczególności w zakresie oferowania unikalnych oraz autentycznych produktów, a także turystyki. Jak wynika ze Strategii Rozwoju Miasta Hajnówka na lata 2016-2025, miasto posiada w szczególności potencjał do rozwoju turystyki przyrodniczej, zdrowotnej (m.in. medycznej) i aktywnej, a także turystyki inteligentnej (konceptcja smart tourism). Możliwości rozwoju tego rodzaju działalności wynikają przede wszystkim z uwarunkowań i specyfiki obszaru - bliskości Puszczy Białowieskiej oraz lokalnych produktów. Jednakże obecnie nie stanowi ona dominującego sektora i specjalizacji miasta, mimo

¹² Miasto zaliczono do grupy miast stagnujących (umiarkowane powiększanie niekorzystnego dystansu, zła sytuacja społeczno-gospodarcza)

¹³ Wcześniej - Zamiejscowy Wydział Zarządzania Środowiskiem Politechniki Białostockiej

zidentyfikowanego potencjału. Z uwagi na niedoszacowanie pozycji turystyki w rozwoju Hajnówki, w mieście brakuje systemowych i stałych działań monitorujących dostępność miejsc noclegowych, brakuje portalu lub aplikacji ułatwiającej rezerwację zarządzanej przez miasto¹⁴.

Uzupełnieniem oferty turystycznej oprócz zasobów przyrodniczych, mogą być także lokalne produkty. Przetwórstwo rolno-spożywcze jest silnie reprezentowane przez hajnowskich przedsiębiorców. Dotyczy to w szczególności produkcji mleczarskiej oraz przetwórstwa ziół i płodów leśnych. Dodatkowo od lat wzrasta również znaczenie produkcji ekologicznej, zarówno w Hajnówce, jak i województwie podlaskim. Ekoinnowacje, nauki o środowisku, przemysł rolno-spożywczy, metalowo-maszynowy oraz sektor medyczny (w tym nauki o życiu) stanowią inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego. Województwo, a tym samym miasto Hajnówka posiada potencjał do rozwoju wskazanych branż, jednakże pod kątem poziomu innowacyjności, na tle innych województw wypada najslabiej i zaliczono go do grupy „wschodzących innowatorów”¹⁵. W przypadku wymiany handlowej, atutem miasta jest sąsiedztwo Białorusi. W przypadku Hajnówki, zgodnie z wynikami badań prowadzonymi w celu opracowania Planu Rozwoju Lokalnego, jednym z kierunków rozwoju powinno być stworzenie warunków i zachęt dla sektora kreatywnego. Istotne jest przygotowanie miasta i stworzenie oferty dla wolnych zawodów m.in. grafików, rysowników czy osób pracujących w branży IT¹⁶.

Uwarunkowania i specyfika miasta wyklucza prowadzenie wielu działalności przemysłowych, z uwagi na konieczność minimalizowania negatywnego wpływu i ingerencji w środowisko naturalne. Obecnie do dyspozycji inwestorów pozostają dwa tereny inwestycyjne:

1. Dowigrda – przeznaczony pod zabudowę turystyczno-rekreacyjno-sportową oraz zabudowę usługową
2. Filipczuka – przeznaczony pod zabudowę przemysłową.

Na terenie miasta funkcjonują instytucje wsparcia biznesu m.in. Centrum Wspierania Biznesu¹⁷ czy Cech Rzemiosł Różnych. Mimo, iż miasto traci funkcje i obecnie nie stanowi istotnego ośrodka przemysłu drzewnego, nadal z uwagi na status miasta powiatowego, pełni rolę centrum dla okolicznych obszarów wiejskich. Stanowi zaplecze dla rynku pracy i jest miejscem pracy dla mieszkańców okolicznych obszarów. Hajnówka jest ośrodkiem większym niż Białowieża, jednakże to ona jest bardziej rozpoznawalna i częściej stanowi miejsce docelowe podróży dla turystów. Z uwagi na fakt, że aby dojechać do Białowieży przejeżdża się przez Hajnówkę, miasto nazywane jest Bramą Puszczy.

¹⁴ Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, str. 22

¹⁵ Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021-2027+

¹⁶ Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, str. 35

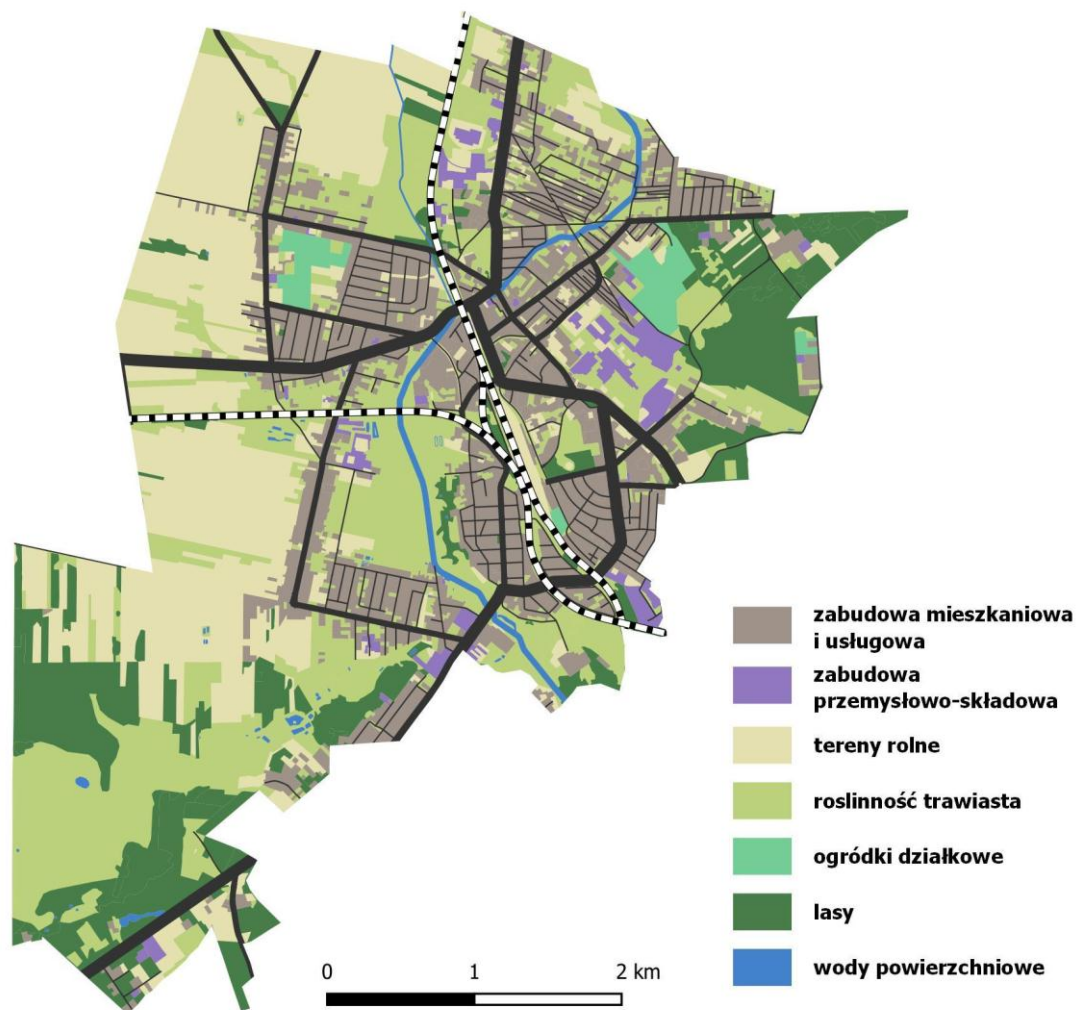
¹⁷ Oddział Podlaskiej Fundacji Rozwoju Regionalnego

Diagnoza deficytów, problemów i barier rozwojowych miasta zaprezentowana w Planie Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, poprzedzona i poparta analizami, wskazuje, że mimo iż Hajnówka jest miastem powiatowym, brakuje jej cech reprezentacyjnych. Kwestie te odgrywają kluczowe rolę w budowaniu wizerunku miasta oraz są istotne m.in. dla przyjęcia delegacji państwowych czy zagranicznych, prowadzenia rozmów z potencjalnymi inwestorami i przedsiębiorcami. Urząd będący siedzibą trzech szczebli JST powinien stanowić wizytówkę miasta. Wśród zidentyfikowanych problemów wskazano również niewystarczający, nieefektywny przepływ informacji i zaburzoną komunikację między branżowymi komórkami i szczeblami władzy. Wynika to z faktu, że nie zostały wyznaczone cele zarówno na poziomie strategii rozwoju, jak i na poziomie instytucji.

Wyzwaniem dla Hajnówki jest realizacja zaplanowanych w dokumentach strategicznych założeń. Należy mieć na uwadze, że obowiązująca „Strategia rozwoju miasta Hajnówka 2016-2025” jest pierwszym takim dokumentem w ponad 70-cio letniej historii miasta¹⁸. Jej zapisy powinny być konsekwentnie wdrażane, co przełoży się na sytuację oraz stan przestrzeni w mieście. Aktualnymi przykładami wynikającymi z nieplanowania strategii w przestrzeni Hajnówki są nieskoordynowane zbycia lub dzierżawy nieruchomości miejskich na rzecz dyskontów spożywczych czy miejsc garażowych, co dodatkowo wpływa na osłabienie kondycji miasta. Identyfikowanym problemem jest nieodpowiadająca funkcjom miejskim struktura przestrzenna miasta.

¹⁸ Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, str. 75

Rysunek 2 Obecna struktura przestrzenno-funkcjonalna miasta

Źródło: opracowanie własne.

W trakcie przekształceń i zmiany profilu miasta, nie zaplanowano i nie stworzono struktury osadniczej, z określeniem stref miejskich, czego wynikiem jest rozproszenie funkcji, chaos przestrzenny, brak miejsc reprezentacyjnych oraz wyraźnego centrum miasta. Aktualna struktura odzwierciedla była już funkcje przemysłowe. Bez poprawy funkcjonalności przestrzeni nie będzie możliwe zachęcenie do rozwijania i powstawania nowych biznesów, a tym samym wzrostu gospodarczego. Obecnie przedsiębiorczość w Hajnówce oparta jest na działalności następujących sektorów: ochrona zdrowia, sektor beauty, handel, przetwórstwo drewna, remonty i budownictwo czy usługi transportowe¹⁹.

Mimo posiadanych terenów inwestycyjnych, oferta wsparcia biznesu i model zachęt dla inwestorów jest niewystarczający. W Hajnówce nie odbywają się spotkania branżowe, brakuje również przestrzeni do dyskusji czy wymiany uwag i pomysłów dotyczących możliwości i dalszego rozwoju miasta. Istotne dla wzrostu gospodarczego Hajnówki jest stworzenie alternatywnego profilu gospodarczego, poprzez

¹⁹ Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, str. 83

rozwoju biznesu opartego o zasoby i produkty lokalne. Poniżej przedstawiono zidentyfikowane potencjały rozwojowe.

1.
Hajnówka
zielona

2.
Hajnówka
otwarta

3.
Hajnówka
dostępna

4.
Hajnówka
przedsiębiorcza

1. Hajnówka zielona

Główne determinanty rozwojowe

- Bliskość Puszczy Białowieskiej wpisanej na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO
- Sąsiedztwo Leśnego Kompleksu Promocyjnego Puszcza Białowieska
- Funkcjonowanie Instytutu Nauk Leśnych Politechniki Białostockiej
- Sprzyjające warunki naturalne do rozwoju produkcji rolno-spożywczej
- Możliwość powstania w Hajnowskiego Centrum Produktu Lokalnego i Akademii Przyrody¹

Potencjały rozwojowe

- Rozwój turystyki przyrodniczej, medycznej i aktywnej
- Rozwój ekologicznego przetwórstwa spożywczego
- Rozwój usług i produktów w oparciu o bliskość Puszczy Białowieskiej

2. Hajnówka otwarta

Główne determinanty rozwojowe

- Bliskość przejść granicznych z Białorusią
- Przygraniczne położenie
- Funkcjonowanie Instytutu Nauk Leśnych Politechniki Białostockiej
- Współpraca z miastami partnerskimi
- Członkostwo w Lokalnej Organizacji Turystycznej „Region Puszczy Białkowskiej”
- Znaczący ośrodek kultury białoruskiej i widoczna wielokulturowość

Potencjały rozwojowe

- Rozwój wieloaspektowej współpracy międzynarodowej
- Pogłębienie wewnętrznej współpracy partnerskiej na wszystkich poziomach i ze wszystkimi sektorami
- Rozwój form edukacyjnych i integracyjnych w oparciu o wielokulturowy charakter społeczności
- Aktywizacja działalności trzeciego sektora

3. Hajnówka dostępna

Główne determinanty rozwojowe

- Siedziba powiatu hajnowskiego
- Przebieg dróg wojewódzkich DW685, DW689
- Przebieg linii kolejowej 52 i 31
- Przebieg wąskotorowej Kolei Leśnej Puszczy Białowieskiej o charakterze turystycznym
- Bliskość przejść granicznych z Białorusią
- Położenie na trasie Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo
- Funkcjonowanie Parku Wodnego

Potencjały rozwojowe

- Możliwość wymiany gospodarczej z Białorusią
- Przywrócenie znaczenia linii kolejowych przebiegających przez miasto
- Rozwoju funkcji „stolicy” regionu Puszczy Białowieskiej
- Rozwoju funkcji recepcji turystycznej dla transgranicznego regionu Puszczy Białowieskiej

4. Hajnówka przedsiębiorcza

Główne determinanty rozwojowe	Potencjały rozwojowe
• Starzenie się społeczności lokalnej • Depopulacja • Monokultura gospodarcza związana z przemysłem drzewnym • Niedostatecznie wykorzystany potencjał turystyczny • Funkcjonowanie Cech Rzemiosł Różnych oraz Centrum Wspierania Biznesu	• Wykorzystanie naturalnych zasobów regionu Puszczy Białowieskiej • Współpraca zagranicznej w zakresie gospodarki • Rozwój przedsiębiorczości w dziedzinie usług turystycznych • Rozwój srebrnej gospodarki

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Hajnówka na lata 2016-2025.

1. Miasto Hajnówka znajduje się na liście miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze
2. Miasto świadczy podstawowe funkcje administracyjne, zapewnia dostęp do usług edukacyjnych, kulturalnych, z zakresu ochrony zdrowia, jest miastem powiatowym
3. Funkcjonowanie języka białoruskiego, jako języka pomocniczego
4. Uruchomienie w 2021 r. Linii kolejowej 52
5. Atrakcyjność turystyczna wynikająca z bogactwa przyrody, zabytków (np. Sobór św. Trójcy) i instytucji kultury (np. Muzeum i ośrodek kultury białoruskiej) oraz oferty kulturalno-rozrywkowej i wydarzeń sportowych (m.in. Festiwale muzyki cerkiewnej, półmaraton hajnowski)
6. Lokalne produkty – tradycyjne potrawy, ekologiczne produkty spożywcze, tradycje związane z przemysłem drzewnym
7. Możliwość podjęcia studiów z uwagi na zlokalizowanie w mieście instytutu nauk leśnych politechniki białostockiej
8. Funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu m.in. Centrum wspierania biznesu czy Cech rzemiosł różnych
9. Znaczący ośrodek kultury białoruskiej w Polsce
10. Posiadanie strategii marki duchowa witalność oraz strategii rozwoju miasta

FAKTY

- 1.** Gospodarka oparta w większości o monofunkcyjne zakłady
- 2.** Brak dużych inwestorów
- 3.** Niewykorzystany potencjał w zakresie rozwoju turystyki
- 4.** Brak systemowych i stałych działań monitorujących dostępność miejsc noclegowych w mieście
- 5.** Ograniczenia w dostępie do surowców puszczy białowieskiej
- 6.** Ograniczenia w prowadzeniu działalności przemysłowych z uwagi na bliskość obszaru natura 2000
- 7.** Wyludnianie się i starzenie się społeczności lokalnej
- 8.** Ograniczona dostępność komunikacyjna z uwagi na nieukończoną budowę drogi s19 (tzw. Via carpatia)
- 9.** Nieodpowiadająca funkcjom miejskim struktura przestrzenna miasta
- 10.** Brak systemu realizacji i zarządzania strategią marki oraz systemu wdrażania strategii rozwoju
- 11.** Gospodarka w niewielkim stopniu opiera się o genius loci.

PROBLEMY

- 1.** Dywersyfikacja struktury gospodarczej i rozwój nowych branż
- 2.** Zatrzymanie postępującej depopulacji
- 3.** Aktywna promocja terenów inwestycyjnych
- 4.** Przyciągnięcie inwestorów
- 5.** Wzmocnienie roli sektora turystyki w strukturze gospodarczej
- 6.** Rozwój polityki mieszkaniowej
- 7.** Pobudzenie postaw obywatelskich i wzmacnianie tożsamości hajnowian
- 8.** Promocja produktów lokalnych oraz potencjałów i zasobów
- 9.** Wzmocnienie poziomu współpracy instytucjonalnej, jak i wśród mieszkańców, aktywistów i lokalnych liderów
- 10.** Kompleksowa promocja marki obszaru w oparciu o strategię marki duchowa witalność

WYZWANIA

II.2 Ocena atrakcyjności inwestycyjnej Hajnówki

Oceny atrakcyjności inwestycyjnej dokonano w oparciu o metodologię zaproponowaną w dokumencie „Metodyka parametryzacji atrakcyjności inwestycyjnej regionów”²⁰ oraz „Atrakcyjność inwestycyjna Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego”²¹. Metodologia opiera się na ocenie atrakcyjności na podstawie mikroklimatów, które determinują sytuację i budują atrakcyjność inwestycyjną miasta. Diagnoza została również poszerzona o informacje i dane obrazujące sytuację gospodarczą Hajnówki.

Dla poszczególnych mikroklimatów stworzono katalog wskaźników, które pozwoliły na ocenę potencjału atrakcyjności inwestycyjnej miasta (jak również porównanie Hajnówki z innymi miastami) oraz wskazanie przewag konkurencyjnych obszaru. Poniżej przedstawiono katalog wskaźników wykorzystanych do analizy. Dokonano podziału wybranych wskaźników ze względu na rolę, jaką odgrywają w kształtowaniu się rozważanego zjawiska, czyli określono czy rozwój ten stymulują, czy też hamują- mianowicie czy stanowią stymulantę, czy detymulantę.

Mikroklimaty wpływające na atrakcyjność inwestycyjną

Mikroklimat zasoby pracy

Mikroklimat infrastruktury technicznej

Mikroklimat infrastruktury społecznej

Mikroklimat rynkowy

Mikroklimat administracyjny

²⁰ Godlewska-Majkowska H., Atrakcyjność inwestycyjna polskich regionów. W poszukiwaniu nowych miar, [w:] H. Godlewska-Majkowska (red.), Studia i Analizy Instytutu Przedsiębiorstwa, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa, 2008.

²¹ Dębkowska K., Widelska U., Garwolińska M., Atrakcyjność inwestycyjna Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Ekspertyza, Białystok, 2014.

Mikroklimat zasoby pracy

Wskaźnik	Charakterystyka	Detymulanta/ stymulanta ²²
Stan ludności	Z punktu widzenia sytuacji demograficznej oraz gospodarczej miast, pożądanym jest wzrost liczby mieszkańców.	stymulanta
Prognoza ludności	Wskaźnik obrazuje prognozowane tendencje dotyczące zmian liczby mieszkańców.	stymulanta
Saldo migracji na 1000 mieszkańców	Wskaźnik dostarcza informacji na temat różnicy między osobami napływającymi a opuszczającymi gminę. Pożądana jest wysoka i dodatnia wartość wskaźnika, która świadczy o wysokim poziomie atrakcyjności osiedleńczej i dobrych warunkach do zamieszkania.	stymulanta
Udział ludności w wieku produkcyjnym	Wzrost i wyższa wartość wskaźnika świadczą o rosnącym potencjale lokalnego rynku pracy.	stymulanta
Odsetek ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 os. w wieku produkcyjnym	Wskaźnik świadczy o potencjale rynku pracy i przedsiębiorczości mieszkańców. Zmniejszenie jego wartości jest niekorzystne, ponieważ świadczy o niekorzystnych procesach demograficznych.	destymulanta
Liczba osób w wieku 25-34 lata na 1000 mieszkańców	Oznacza liczbę mieszkańców w wieku kreatywnym. Jego wysoka wartość wpływa pozytywnie na rozwój gminy, ponieważ wskazuje ona liczbę mieszkańców, którzy stanowią siłę napędową rozwoju ekonomicznego jednostki.	stymulanta
Liczba mieszkańców w wieku 10-24 i 50 -64 lata na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik łączy w sobie informację o liczbie osób, które zbliżają się do końca kariery zawodowej oraz liczbie osób, które w najbliższym czasie będą ją rozpoczynały. Określa aktualny poziom przedsiębiorczości.	stymulanta

²² Wskaźnik nazywany jest stymulantą gdy wzrost wartości wskaźnika jest korzystny z punktu widzenia rozwoju zjawiska. Destymulanta- gdy z punktu widzenia rozwoju zjawiska korzystne są malejące wartości wskaźnika.

Mikroklimat infrastruktury technicznej

Wskaźnik	Charakterystyka	Detymulanta/ stymulanta
Udział % ludności korzystającej z sieci wodociągowej	Wskaźnik oznacza udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w ludności ogółem. Im wyższa wartość wskaźnika, tym wyższa dostępność sieci.	stymulanta
Udział % ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	Wskaźnik oznacza udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ludności ogółem. Im wyższa wartość wskaźnika, tym wyższa dostępność sieci.	stymulanta
Udział % ludności korzystającej z sieci gazowej	Wskaźnik oznacza udział ludności korzystającej z sieci gazowej w ludności ogółem. Im wyższa wartość wskaźnika, tym wyższa dostępność sieci.	stymulanta
Długość sieci wodociągowej w km na 100 km²	Wskaźnik pokazuje dostępność i poziom rozwoju i inwestycji w sieć wodociągową.	stymulanta
Długość sieci gazociągowej w km na 100 km²	Wskaźnik pokazuje dostępność i poziom rozwoju i inwestycji w sieć gazową.	stymulanta
Długość sieci kanalizacyjnej w km na 100 km²	Wskaźnik pokazuje dostępność i poziom rozwoju i inwestycji w sieć kanalizacyjną.	stymulanta
Wydatki na transport i łączność na 1 mieszkańca	Wskaźnik oznacza nakłady przeznaczone na transport i łączność, a wzrost wartości świadczy m.in. o rosnących nakładach na bieżące utrzymanie dróg.	stymulanta
Udział powierzchni objętej formami ochrony przyrody	Wyższa wartość wskaźnika oznacza wyższe ograniczenie sposobu zagospodarowania powierzchni gminy.	destymulanta
Grunty pozostające w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe	Wskaźnik obrazuje potencjał i możliwości rozwoju budownictwa mieszkaniowego.	stymulanta

Mikroklimat infrastruktury społecznej

Wskaźnik	Charakterystyka	Detymulanta/ stymulanta
Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych	Wskaźnik oznacza relację liczby osób uczących się na danym poziomie nauczania do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Wysoka wartość świadczyć może o wysokiej jakości i poziomie nauczania, a wartość przekraczająca 100% o tym, że do placówek uczęszczają dzieci spoza gminy.	stymulanta
Wydatki ogółem z budżetu JST na kulturę i dziedzictwo narodowe na 1 mieszkańca	Wydatki obrazują zaangażowanie samorządu w kreowanie oferty kulturalnej.	stymulanta
Wydatki ogółem z budżetu JST na kulturę fizyczną, sport i rekreację na 1 mieszkańca	Wydatki obrazują zaangażowanie samorządu w kreowanie oferty sportowej i rekreacyjnej.	stymulanta
Odsetek dzieci w żłobkach	Wysoka wartość wskaźnika świadczy o dostępności infrastruktury żłobkowej, jak i chęci korzystania z tego rodzaju usług przez rodziców. Dostępność infrastruktury wpływa na możliwość szybszego powrotu rodziców na rynek pracy.	stymulanta
Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	Wysoka wartość wskaźnika świadczy o dostępności infrastruktury przedszkolnej, jak i chęci korzystania z tego rodzaju usług przez rodziców. Dostępność infrastruktury wpływa na możliwość szybszego powrotu rodziców na rynek pracy.	stymulanta
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (ogółem) na 1000 mieszkańców	Wysoki wskaźnik oznacza zwiększone zapotrzebowanie na środowiskową pomoc społeczną wśród mieszkańców gminy.	destymulanta
Wydatki na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca	Wskaźnik wskazuje na poziom inwestycji w oświacie, a jego wzrost o poprawie jakości warunków nauczania w mieście.	stymulanta
Długość ścieżek rowerowych na 1000 mieszkańców	Ścieżki rowerowe pełnią zarówno funkcje rekreacyjne, jak i komunikacyjne. Umożliwiają korzystanie z alternatywnych, ekologicznych środków transportu, przyczyniają się w ten sposób do zwiększenia wewnętrznej dostępności gminy, jak również poprawy jakości powietrza.	stymulanta
Mieszkania na 1000 mieszkańców	Wskaźnik świadczy o dostępności mieszkań, jego wzrost wpływa na poziom atrakcyjności osiedleńczej.	stymulanta
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	Wskaźnik wyrażony w m ² , jego wysoka wartość oznacza zamożniejsze społeczeństwo i lepsze warunki mieszkaniowe w gminie.	stymulanta
Średnia trzyletnia mieszkań oddanych do użytkowania	Wskaźnik obrazuje intensywność procesu oraz efektywność rozwoju polityki mieszkaniowej.	stymulanta

Mikroklimat rynkowy		
Wskaźnik	Charakterystyka	Detymulanta/ stymulanta
Gęstość zaludnienia	Gęstość zaludnienia jest liczbą mieszkańców na kilometr kwadratowy, na jej kształtowanie mają wpływ czynniki takie jak m.in. rozwój społeczno-gospodarczy badanego obszaru, warunki naturalne czy migracje ludności.	stymulanta
Liczba osób bezrobotnych	Wzrost wartości wskaźnika świadczy o pogarszającym się stanie lokalnego rynku pracy.	destymulanta
Liczba długotrwale bezrobotnych	Wzrost wartości wskaźnika świadczy o mniejszej elastyczności i mniejszym dopasowaniu strukturalnym lokalnego rynku pracy.	destymulanta
Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej	Wysoki udział i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu wpływa pozytywnie na rozwój gospodarczy poprzez wsparcie przedsiębiorczości.	stymulanta
Nowo oddana powierzchnia budynków przemysłowych w m2 (PKOB 1251) w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Wskaźnik pokazuje dostępność powierzchni przemysłowych i wskazuje na możliwości i potencjał rozwoju nowych działalności gospodarczych.	stymulanta
Nowo oddana powierzchnia magazynowa w m2 (PKOB 1252) w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Wskaźnik pokazuje dostępność powierzchni magazynowych i wskazuje na możliwości i potencjał rozwoju nowych działalności gospodarczych.	stymulanta
Nowo oddana powierzchnia budynków biurowych w m2 (PKOB 1220) w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Wskaźnik pokazuje dostępność powierzchni biurowych i wskazuje na możliwości i potencjał rozwoju nowych działalności gospodarczych.	stymulanta
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych określa zdolność lokalnej społeczności do podejmowania ryzyka gospodarczego i prowadzenia działalności gospodarczej.	stymulanta
Podmioty gospodarcze w sekcjach J-N na 1000 mieszkańców	Wskaźnik pozwalający zobrazować poziom innowacyjności lokalnej gospodarki.	stymulanta
Oferty pracy na 1000 mieszkańców	Wskaźnik wskazuje na zdolność lokalnej gospodarki do generowania nowych miejsc pracy.	stymulanta
Nowo oddana powierzchnia komercyjna do liczby nowych podmiotów gospodarczych - średnia trzyletnia	Nowo oddane do użytkowania powierzchnie komercyjne (biurowe, magazynowe, produkcyjne itd.) do liczby nowych podmiotów gospodarczych wskazują na możliwości i potencjał rozwoju nowych działalności gospodarczych na danym obszarze w danym okresie.	stymulanta

Mikroklimat administracyjny

Wskaźnik	Charakterystyka	Detymulanta/ stymulanta
Powierzchnia objęta planem zagospodarowania przestrzennego odniesiona do powierzchni gminy	Decyduje o jakości zagospodarowania przestrzennego w gminie, im większa powierzchnia gminy objęta MPZP tym większa kontrola w zakresie planowania przestrzennego.	stymulanta
Wydatki majątkowe inwestycyjne z budżetu JST na 1 mieszkańca	Poziom i skala tych wydatków decyduje o możliwościach rozwojowych miasta, odzwierciedlając wybrane przez jednostkę kierunki polityki rozwojowej. Wskaźnik pozwala na ocenę zdolności finansowania inwestycji przez gminy oraz pozwala określić potencjał rozwoju i dynamikę rozwoju.	stymulanta
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem. Wzrost wskaźnika świadczy o wzroście samodzielności finansowej JST, tzn. wskazuje na mniejsze uzależnienie od innych budżetów.	stymulanta
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł na 1 mieszkańca	Wskaźnik pokazuje wielkość środków pozyskanych z innych źródeł na realizację zadań, a jego wzrost świadczy o mniejszej samodzielności finansowej.	stymulanta
Udział wydatków majątkowych w wydatkach bieżących ogółem	Wskaźnik informacja o udziale wydatków majątkowych w wydatkach ogółem. Wartość wskaźnika świadczy o wysokości nakładów na realizację inwestycji i przyjętych priorytetach w zakresie realizacji zadań własnych.	stymulanta
Wskaźnik samofinansowania	Wartość wskaźnika wskazuje stopień, w jakim jednostka samorządu terytorialnego finansuje inwestycje środkami własnymi, czyli zdolność do samofinansowania. Im wyższa jest ta relacja, tym mniejsze ryzyko utraty płynności finansowej w związku z nadmiernymi kosztami obsługi zadłużenia, jednak jego wysoka wartość może również świadczyć o niskim poziomie realizowanych inwestycji w stosunku do własnych możliwości.	stymulanta
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, może wskazywać na atrakcyjność rynku pracy i wpływa na sytuację materialną mieszkańców.	stymulanta
Różnica między dochodami a wydatkami budżetu JST na 1 mieszkańca	Wskaźnik pokazuje sytuację finansową miasta pokazując czy odnotowuje ono nadwyżkę, czy deficyt budżetowy.	stymulanta

Źródło: opracowanie własne na podstawie Godlewska-Majkowska H., *Atrakcyjność inwestycyjna polskich regionów. W poszukiwaniu nowych miar*, [w:] H. Godlewska-Majkowska (red.), *Studia i Analizy Instytutu Przedsiębiorstwa*, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa, 2008 oraz Dębowska K., *Widelska U., Garwolińska M., Atrakcyjność inwestycyjna Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Ekspertyza*, Białystok, 2014.

II.2.1 Mikroklimat zasoby pracy

W 2017 r. Hajnówkę zamieszkiwało blisko 21 tys. mieszkańców. W ostatnich pięciu latach odnotowuje się ubytek liczby ludności, a według danych z 2021 r. Hajnówkę zamieszkiwało około 19,5 tys. mieszkańców, a więc odnotowano zmniejszenie

populacji o 6,8%. Prognoza demograficzna²³ wskazuje na dalsze wyludnienie się i odpływ ludności. W 2030 r. Hajnówkę zamieszkiwać będzie prawdopodobnie około 18,5 tys. osób. Należy mieć na uwadze, że prognoza ta stanowi opracowanie eksperymentalne GUS z 2017 r., które nie uwzględnia wyników NSP 2021, wpływu pandemii COVID-19 w 2020 r. oraz kryzysu migracyjnego w 2022 r. Jednakże mimo to można przypuszczać, że tendencja dotycząca stopniowego wyludniania się miasta będzie postępować.

Z punktu widzenia dalszego rozwoju miasta istotne są zasoby kapitału ludzkiego. Jednakże obserwowane w Hajnówce tendencje nie są optymistyczne. O sytuacji demograficznej świadczy również utrzymujące się na poziomie ujemnym saldo migracji. W 2021 r. wskaźnik w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniósł -2,5, a w ostatnich latach odnotowano pozytywne zmiany i polepszenie sytuacji, w porównaniu do wartości z 2017 r. (-6,2).

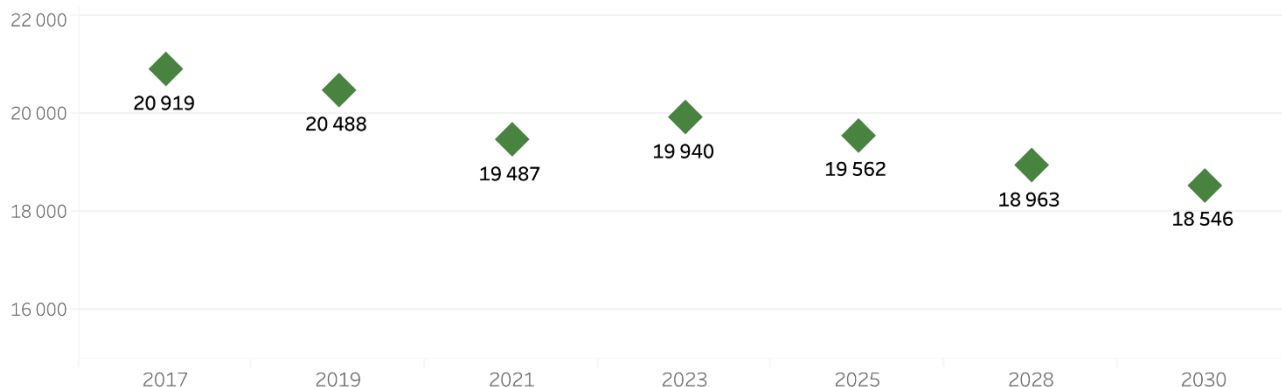
Oprócz wyludniania się i niskiej atrakcyjności osiedleńczej miasta, która może wynikać m.in. z utraty funkcji społeczno-gospodarczych, w Hajnówce obserwuje się również proces starzenia się społeczności lokalnej oraz zmniejszania się liczby osób będących w wieku kreatywnym, które stanowią główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego miasta. W ostatnich pięciu latach odnotowano wzrost udziału ludności będącej w wieku poprodukcyjnym o 4,2 pp., przy jednoczesnym zmniejszeniu się liczby osób w wieku 25-34 lata na 1000 mieszkańców, z 140,8 w 2017 r. do 109,5 w 2021 r. Starzenie społeczności lokalnej oraz obniżenie wartości wskaźnika liczby osób w wieku kreatywnym negatywnie wpływa na dalszy rozwój miasta, z uwagi na słabnący potencjał rynku pracy.

O słabnącym potencjale lokalnego rynku pracy świadczy również przewaga liczby mieszkańców będących w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W ostatnich pięciu latach odnotowano wzrost wartości wskaźnika z 65,3 do 79,6. Wpływ na to ma między innymi odnotowany w Hajnówce ujemny przyrost naturalny, jak również rosnący udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Ostatnim ze wskaźników obrazujących sytuację demograficzną w mieście jest liczba mieszkańców w wieku 10-24, czyli osób które w okresie najbliższych 15 lat będą rozpoczynały karierę zawodową oraz w wieku 50-64, czyli osób pracujących będących w wieku produkcyjnym. Malejąca wartość wskaźnika świadczy o zmniejszaniu się potencjału przedsiębiorczości oraz perspektyw kapitału ludzkiego.

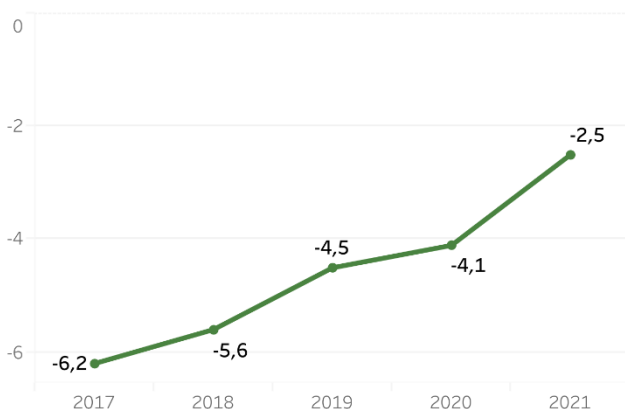
²³ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne) – opracowanie nie uwzględnia wyników NSP 2021, wpływu pandemii COVID-19 oraz kryzysu migracyjnego w 2022 r.

MIKROKLIMAT ZASOBY PRACY

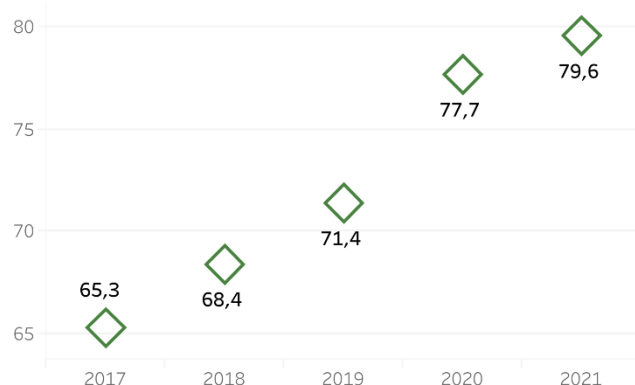
Liczba ludności w latach 2017-2030 ¹

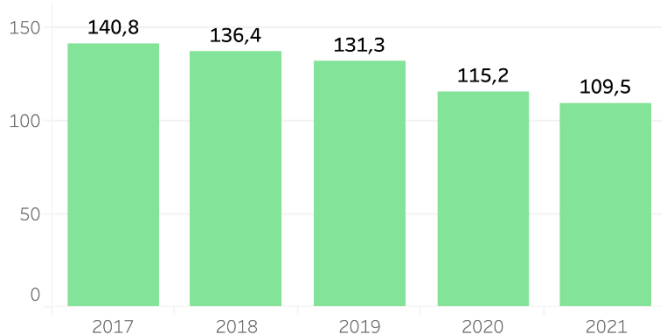
Saldo migracji na 1 000 ludności ¹

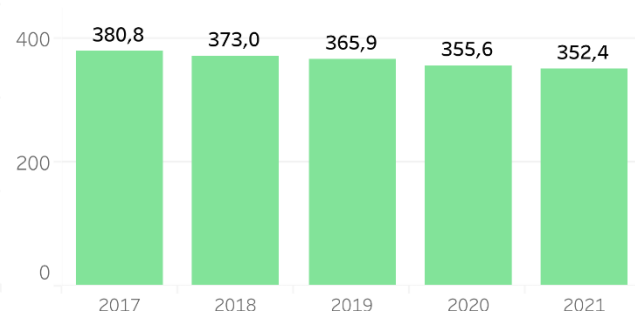
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 os. w wieku produkcyjnym ¹

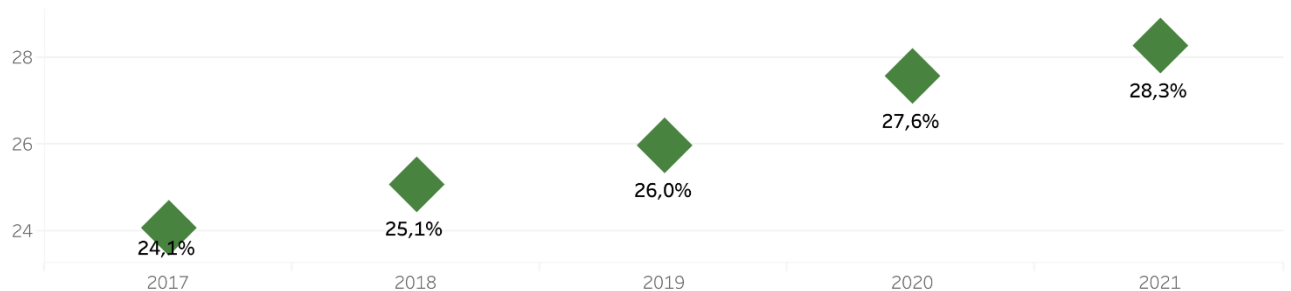
Liczba osób w wieku 25-34 lata na 1 000 mieszkańców ¹

Liczba mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lata na 1 000 mieszkańców ¹

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym ¹

Źródło danych:

¹ GUS BDL

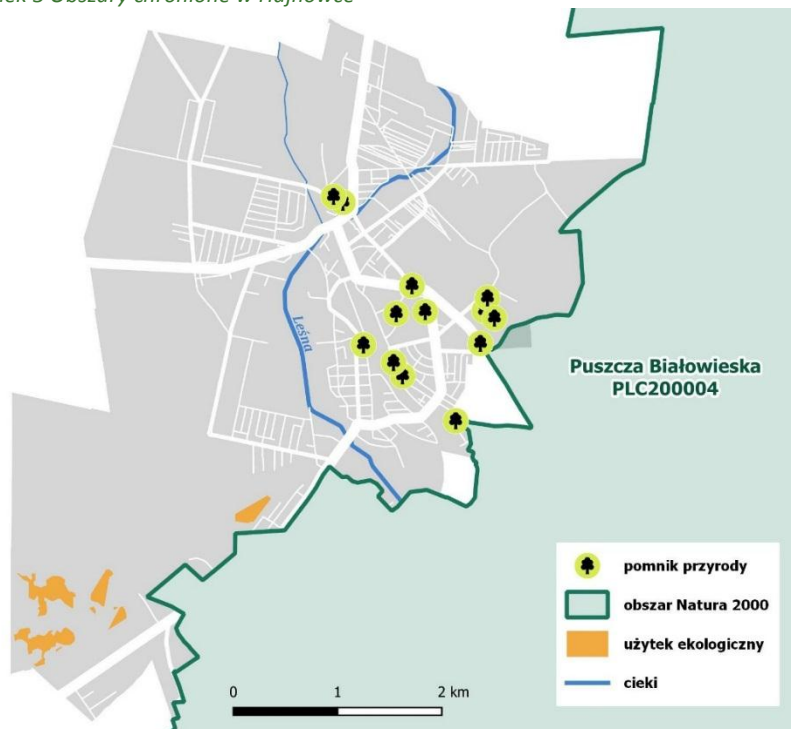
II.2.2 Mikroklimat techniczny

Mikroklimat techniczny dotyczy dostępności i jakości infrastruktury technicznej, jak również barier i możliwości rozwoju miasta i lokowania inwestycji. W Hajnówce widoczny jest systematyczny rozwój infrastruktury technicznej i sieci wodno-kanalizacyjnej. W 2021 r. długość sieci wodociągowej wynosiła 421,3 km na 100 km² i korzystało z niej 96,9% mieszkańców. Sieć kanalizacyjna miała długość 389,9 km na 100 km² i korzystało z niej 87,4% mieszkańców miasta. Najmniej rozwinięta jest sieć gazowa, której łączna długość w 2021 r. wynosiła niewiele ponad 9,5 km. Długość sieci gazowej na 100 km² wynosiła w 2021 r. 45,1 km. Według danych BDL GUS na terenie miasta istnieją cztery czynne przyłącza do budynków niemieszkalnych, jednak nie odnotowuje się indywidualnych odbiorców gazu w gospodarstwach domowych²⁴.

Aby wpłynąć na zatrzymanie procesu depopulacji w Hajnówce, istotne jest stworzenie nie tylko zachęcających warunków do inwestycji, ale również poprawa atrakcyjności osiedleńczej i stworzenie warunków atrakcyjnych do zamieszkania. Istotny jest rozwój polityki mieszkaniowej. Obecnie powierzchnia gruntów pozostających w zasobie Hajnówki pod budownictwo mieszkaniowe wynosi 0,5 ha. Jak wynika z zapisów Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, w mieście trwa budowa mieszkań na wynajem, prowadzona przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. Zapewnienie możliwości osiedlenia przyczyni się do poprawy atrakcyjności osiedleńczej Hajnówki.

Rysunek 3 Obszary chronione w Hajnówce

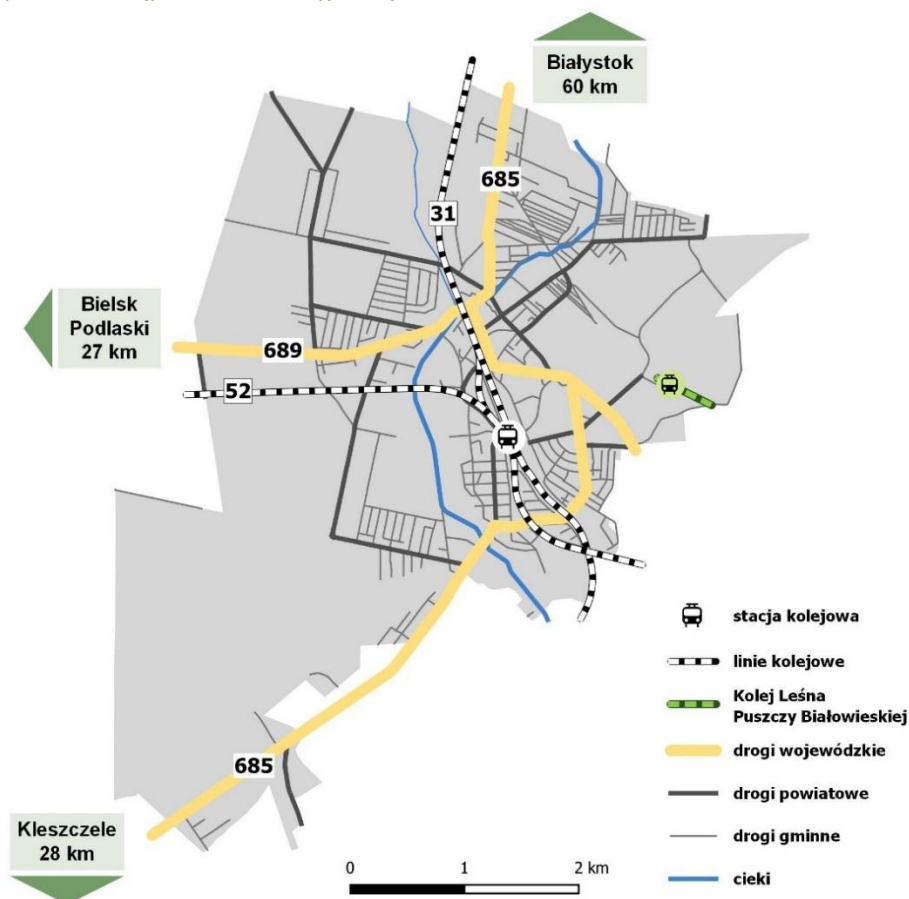

Źródło: opracowanie własne.

²⁴ Przedstawione dane pochodzą z BDL GUS (Stan na dzień 31.12.2021 r.), obecnie jednak widoczne są zmiany w tym zakresie i stopniowe podłączanie się mieszkańców do sieci gazowej.

Z punktu widzenia prowadzenia inwestycji istotne są również ograniczenia dotyczące powierzchni. W przypadku Hajnówki, udział powierzchni objętej formami ochrony przyrody wynosił zaledwie 1,3%²⁵. Na terenie Hajnówki obecne są liczne użytki ekologiczne i pomniki przyrody. Ponadto wschodnia część miasta objęta jest zasięgiem obszaru Natura 2000 – Puszcza Białowieska.

Rysunek 4 Dostępność komunikacyjna Hajnówki

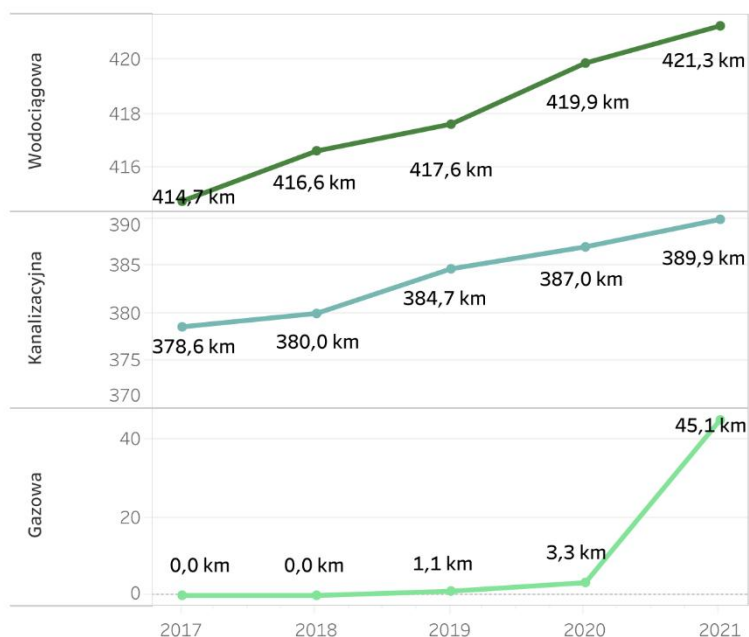
Źródło: opracowanie własne.

Na mikroklimat techniczny ma wpływ również wielkość wydatków na transport i łączność w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W ostatnich latach odnotowuje się zmniejszenie kwoty, a tym samym zmniejszenie nakładu na bieżące utrzymanie dróg. W 2021 r. na transport i łączność przeznaczono 203,8 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Jak wynika z Raportu o stanie Miasta Hajnówka za 2021 r. połowa wydatków majątkowych w 2021 r. była skoncentrowana na realizację inwestycji w obszarze transportu i łączności. Wśród zrealizowanych przedsięwzięć można wskazać na przebudowę dróg czy wykonanie nawierzchni utwardzonej. Dostępność komunikacyjna i jakość infrastruktury drogowej jest istotnym elementem budującym atrakcyjność inwestycyjną obszaru. Przez miasto przebiegają drogi wojewódzkie: DW685, DW689 oraz linie kolejowe nr 31 i 52. Sieć dróg uzupełniają drogi powiatowe i gminne.

²⁵ Zgodnie z definicją GUS, udział ten nie obejmuje obszarów Natura 2000

MIKROKLIMAT TECHNICZNY

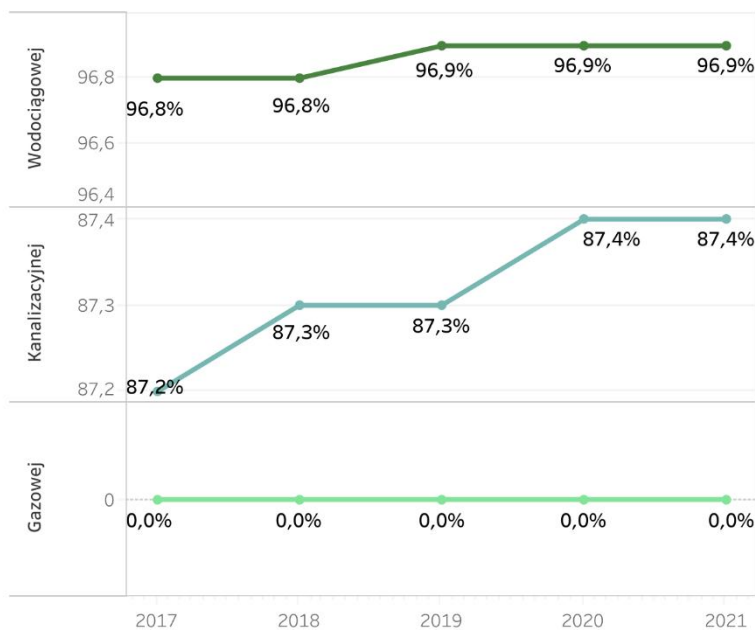
Długość sieci na 100 km² ¹

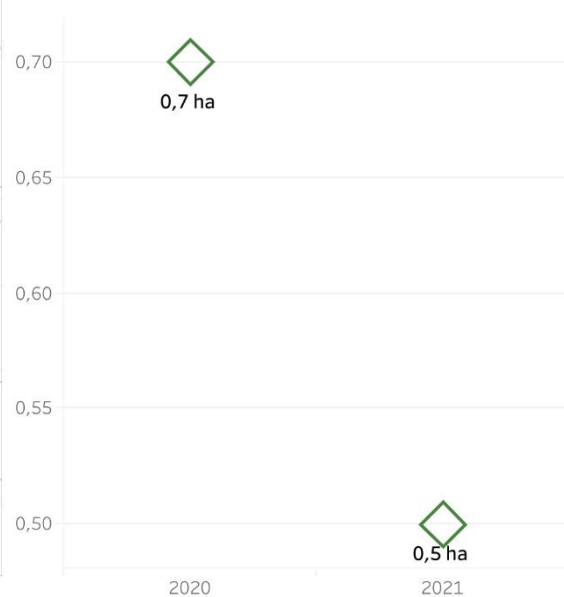
Udział powierzchni objętej formami ochrony przyrody ¹

Odsetek ludności korzystającej z sieci: ¹

Grunty pozostające w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe ¹

Wydatki na transport i łączność na 1 mieszkańca ¹

Źródło danych:

¹ GUS BDL

II.2.3 Mikroklimat społeczny

Mikroklimat społeczny związany jest z dostępnością usług społecznych i warunków sprzyjających lub ograniczających atrakcyjność osiedleńczą. W Hajnówce w ostatnich latach widocznie zaznacza się rozwój opieki żłobkowej o czym świadczy rosnący odsetek dzieci objętych opieką żłobkową. Odnotowano wzrost wartości wskaźnika z 14,9% do 28,7%. Podobnie jest w przypadku opieki przedszkolnej, którą objętych w 2021 r. było prawie 100% dzieci w wieku 3-6 lat. Rosnące wartości wskaźników świadczą o dostępności infrastruktury edukacyjno-wychowawczej, jak również chęci korzystania z tej formy opieki dla dzieci przez rodziców. Dostępność tego rodzaju infrastruktury umożliwi również rodzicom szybszy powrót na rynek pracy. Kolejnym wskaźnikiem jest współczynnik skolaryzacji, jest to relacja liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W Hajnówce wskaźnik przyjmuje wartość 103,3% w 2021 r. co świadczy o tym, że do szkół zlokalizowanych w mieście uczęszczają prawdopodobnie dzieci spoza Hajnówki, najprawdopodobniej z gminy wiejskiej Hajnówka, otaczającej miasto.

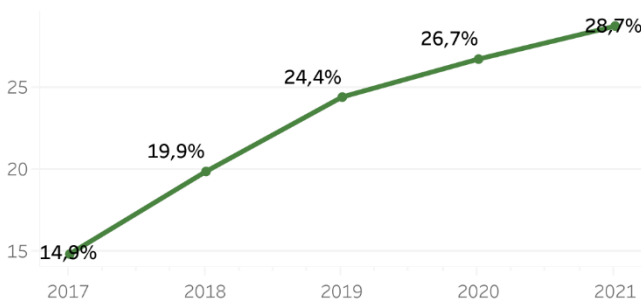
W Hajnówce widoczny jest wzrost wydatków przeznaczonych na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca. W ostatnich pięciu latach kwota ta wzrosła z 1 185 zł do 1 702 zł na mieszkańca, co świadczy o rosnących nakładach na oświatę. Oprócz wydatków na oświatę i wychowanie, analizie poddano również wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz kulturę fizyczną, sport i rekreację. W obu przypadkach wielkość wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest niższa w porównaniu do wydatków na oświatę i wychowanie i wynosiła w 2021 r. 129 zł dla wydatków na kulturę i 143 zł dla wydatków na kulturę fizyczną.

Wśród istotnych elementów budujących atrakcyjność osiedleńczą i mikroklimat społeczny, należy zwrócić uwagę na kwestie związane z mieszkalnictwem. W Hajnówce w ostatnich latach odnotowuje się wzrost liczby mieszkań na 1000 mieszkańców, z 427 do 458, należy mieć jednak na uwadze, że na wartość tego wskaźnika wpływ ma liczba ludności, która w Hajnówce systematycznie się zmniejsza. Jednakże w mieście można zauważyć stopniową poprawę w kwestii dostępności mieszkań. Wskaźnik dotyczący średniej trzyletniej liczby mieszkań oddanych do użytkowania, wynosił w 2021 r. 23, natomiast najwyższy był w 2018 r. i wynosił 29. W Hajnówce wzrasta również przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę, która w 2021 r. wynosiła 31,8 m³.

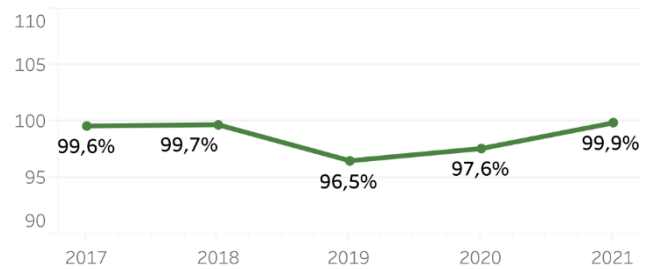
Ostatni ze wskaźników dotyczy zapotrzebowania na środowiskową pomoc społeczną, które wyrażone jest liczbą osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców. W ostatnich pięciu latach odnotowano zmniejszenie wartości wskaźnika z 99 do 72 w 2021 r. co może świadczyć o poprawie sytuacji materialnej wśród mieszkańców, jednakże należy mieć na uwadze, że ze względu na obserwowane tendencje demograficzne i wzrost liczby osób ze szczególnymi potrzebami, zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi może się zwiększać.

MIKROKLIMAT SPOŁECZNY

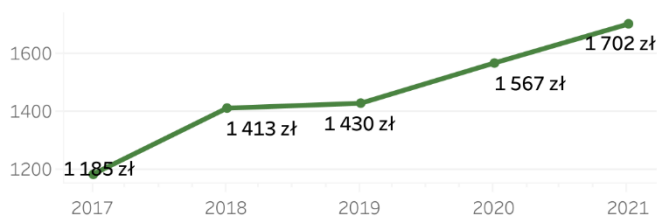
Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową ¹

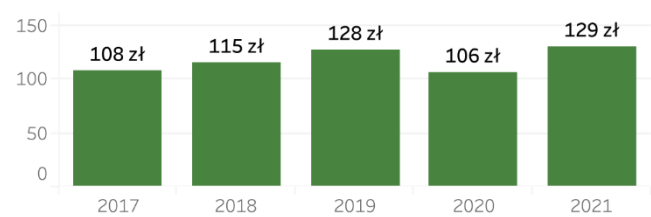
Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym ¹

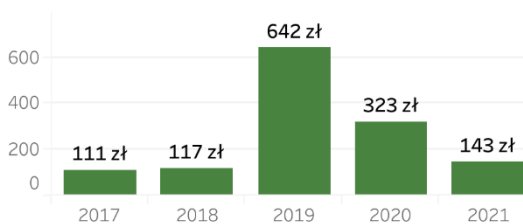
Wydatki na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca ¹

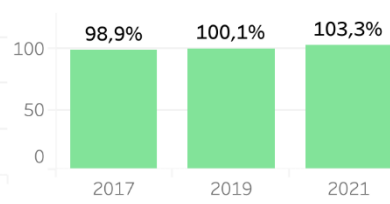
Wydatki ogółem z budżetu na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca ¹

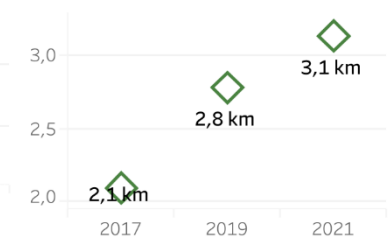
Wydatki ogółem z budżetu na kulturę fizyczną, sport i rekreację na 1 mieszkańca ¹

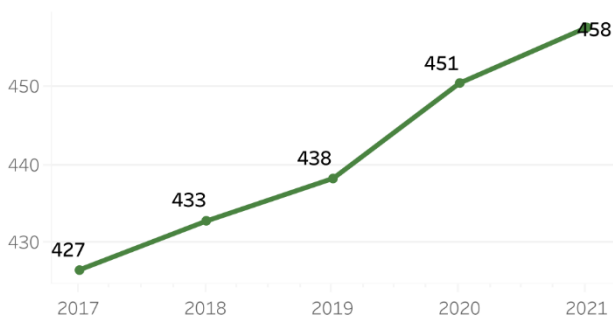
Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych ¹

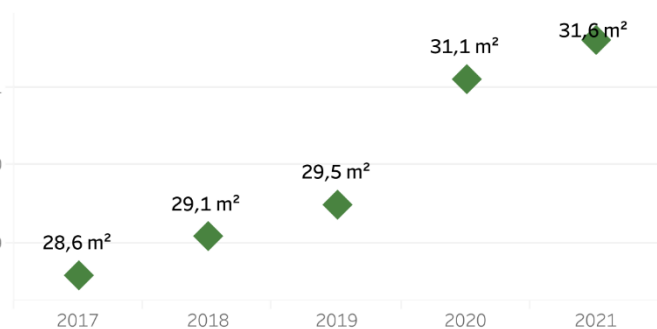
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. mieszkańców ¹

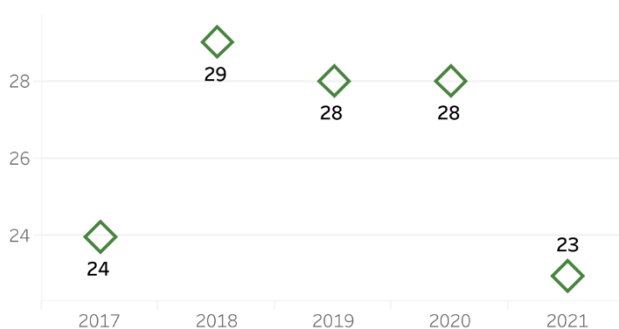
Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców ¹

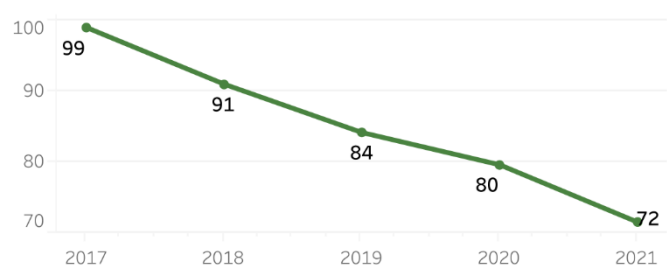
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę ¹

Średnia trzyletnia liczba mieszkań oddanych do użytkowania ¹

Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (ogółem) na 1 000 mieszkańców ¹

Źródło danych:

¹ GUS BDL

II.2.4 Mikroklimat rynkowy

W mieście w ostatnich latach odnotowuje się zmniejszenie wskaźnika gęstości zaludnienia, z 983 w 2017 r. do 915 w 2021 r. Na kształtowanie się tego wskaźnika wpływają m.in. takie elementy jak: rozwój społeczno-gospodarczy badanego obszaru, warunki naturalne czy migracje ludności. W przypadku Hajnówki kluczowym elementem wpływającym na zmianę gęstości zaludnienia jest ujemne saldo migracji oraz powiązane z tym zjawiskiem stałe zmniejszanie się liczby mieszkańców. Jest to czynnik, który w istotny sposób wpływa na zaklasyfikowanie Hajnówki do grupy miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze.

Wpływ na sytuację gospodarczą w Hajnówce mają aktualne warunki na rynku pracy, które zobrazowano przedstawiając dane dotyczące liczby ofert pracy na 1000 mieszkańców. Dane te dostępne są na poziomie powiatu, jednakże w pewnym stopniu obrazują one również sytuację w Hajnówce. W ostatnich latach widoczny jest wzrost liczby ofert pracy na 1000 mieszkańców w powiecie hajnowskim. Jednakże należy mieć na uwadze, że na wartość tego wskaźnika ma wpływ liczba ludności, która w powiecie hajnowskim (podobnie jak w Hajnówce) w ostatnich pięciu latach uległa zmniejszeniu, co mogło wpłynąć na wzrost wartości wskaźnika, a tym samym dostępności ofert.

Dostępność ofert pracy ma wpływ na strukturę i poziom bezrobocia w mieście. W 2021 r. w Hajnówce zarejestrowanych było 549 osób bezrobotnych. Najwięcej bezrobotnych (636) odnotowano w 2020 r., na co wpływ miała pandemia COVID-19 i liczne zwolnienia. Dodatkowo w ostatnich pięciu latach odnotowano wzrost liczby osób długotrwale pozostających bez pracy, z 282 do 315, co może być długotrwałym efektem pandemii. Ponadto wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych świadczy o niższej elastyczności i niższym dopasowaniu strukturalnym lokalnego rynku pracy.

W Hajnówce odnotowuje się wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców, co świadczyć może o poprawie koniunktury w gospodarce lokalnej. W 2021 r. w rejestrze REGON wpisanych było 1 650 podmiotów. Wskaźnik ten określa również zdolność lokalnej społeczności do podejmowania ryzyka gospodarczego i prowadzenia działalności gospodarczej. Jego wartość wzrosła z 76,2 w 2017 r. do 84,7 na 1000 mieszkańców w 2021 r. W ostatniej dekadzie w Urzędzie Miasta Hajnówka złożono 725 wnioski o założenie działalności i 535 o zakończenie, a więc bilans firm w Hajnówce w ostatniej dekadzie jest dodatni²⁶. Wśród przedsiębiorców prowadzących działalność w Hajnówce, dominującą grupą w 2022 r. były osoby w wieku 40-49 lat. Miasto charakteryzuje natomiast niski udział osób młodych prowadzących działalność gospodarczą. Z uwagi na aktualną strukturę

²⁶ Raport CEIDG: R024 RZ Liczba złożonych wniosków przez pracowników gminy. Raport zawiera liczbę złożonych i prawidłowo przetworzonych wniosków CEIDG-1 w systemie CEIDG od 01.01.2012 do 31.12.2021. [Dostęp: 02.01.2023 r.]

demograficzną miasta i postępujące procesy starzenia się społeczności, w mieście widoczny jest wysoki udział przedsiębiorców powyżej 60 roku życia, którzy w 2022 r. stanowili 27% wszystkich przedsiębiorców.

W strukturze podmiotów dominują podmioty Sekcji G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, które w 2021 r. stanowiły 20,1% ogółu podmiotów, drugą grupą są podmioty z sekcji C - Przetwórstwo przemysłowe. W mieście widoczny jest wzrost innowacyjności gospodarki, wyrażony wskaźnikiem podmiotów w sekcjach J-N na 1000 mieszkańców. Wartość tego wskaźnika wzrosła z 15,3 w 2017 r. do 16,6 w 2021 r. W sumie podmioty te stanowią blisko 20% w strukturze podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie, z czego 6,2% to podmioty prowadzące działalność profesjonalną, naukową i techniczną (sekcja M).

Rozwój instytucji otoczenia biznesu w mieście jest ważnym czynnikiem jego atrakcyjności inwestycyjnej. Ich działalność polega na świadczeniu usług wsparcia dla podmiotów z sektora małych i średnich przedsiębiorstw. W Hajnówce odnotowuje się zmniejszenie liczby instytucji otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarczych, co należy uznać za niekorzystne zjawisko. Wartość wskaźnika zmniejszyła się z 890 w 2017 r. do 824 w 2021 r. W 2021 r. w Hajnówce funkcjonowało 136 instytucji otoczenia biznesu²⁷ – o 6 mniej w porównaniu do 2017 r.

Wpływ na możliwość prowadzenia i zakładania działalności gospodarczej mają również warunki związane z nowo oddaną powierzchnią przemysłową, biurową i magazynową. W 2021 r. oddano 245 m² powierzchni przemysłowych i 9m² powierzchni magazynowych. W przypadku dostępności powierzchni biurowych, jest ona najniższa. Ostatni wskaźnik dotyczy nowo oddanych do użytkowania

²⁷ Suma liczby podmiotów zajmujących się finansami, ubezpieczeniami i rynkiem nieruchomości (sekcja K i L w PKD)

powierzchni komercyjnych (biurowe, magazynowe, produkcyjne itd.) do liczby nowych podmiotów gospodarczych. Średnia trzyletnia była najwyższa w 2019 r. i wynosiła 16,8 m². W 2021 r. średnia ta wynosiła zaledwie 5,8 m². Przedstawione dane wskazują na możliwości i potencjał rozwoju nowych działalności gospodarczych związanych przede wszystkim z działalnością przemysłową.

MIKROKLIMAT RYNKOWY

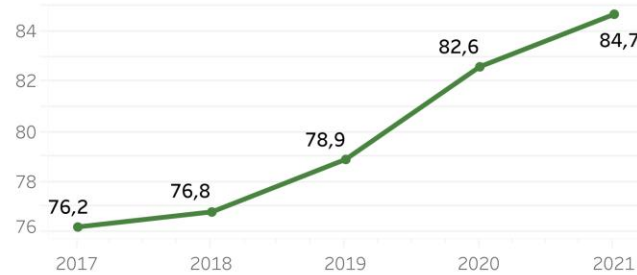
Gęstość zaludnienia (os. na km²)¹

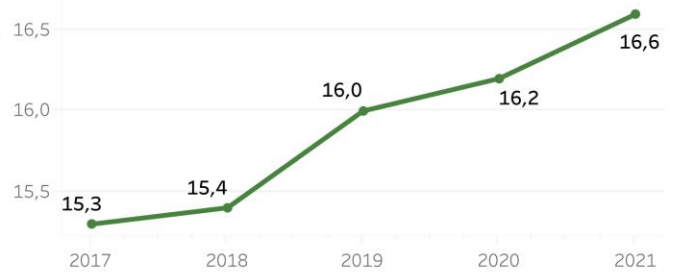
Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarczych¹

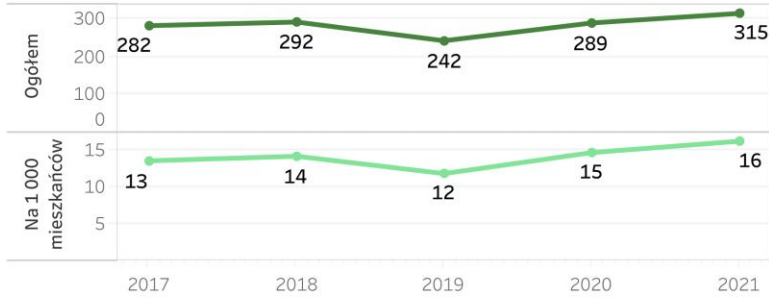
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 000 mieszkańców¹

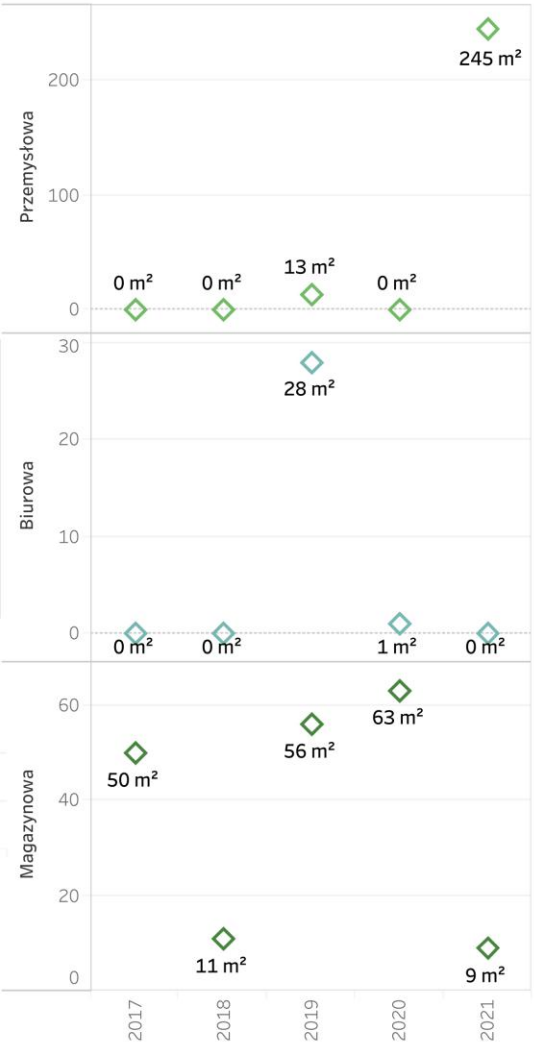
Podmioty gospodarcze w sekcjach J-N na 1 000 mieszkańców¹

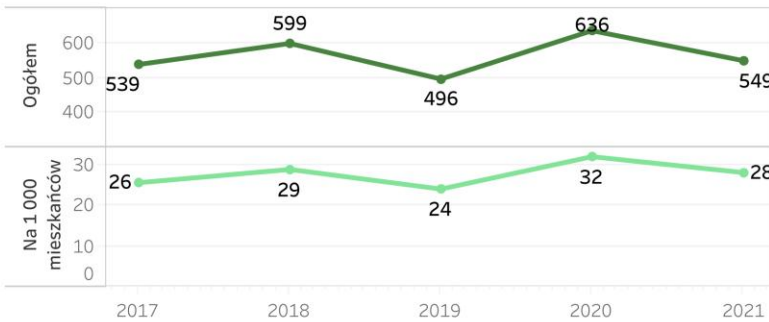
Liczba osób długotrwale bezrobotnych¹

Nowo oddana powierzchnia na 1 000 mieszkańców¹

Liczba osób bezrobotnych¹

Nowo oddana powierzchnia komercyjna do liczby nowych podmiotów gospodarczych - średnia trzyletnia¹

Oferty pracy na 1 000 mieszkańców (powiat hajnowski)¹

Źródło danych:

¹ GUS BDL

II.2.5 Mikroklimat administracyjny

Ostatnim z analizowanych mikroklimatów jest mikroklimat administracyjny, który w większości obrazuje sytuację finansową miasta. W Hajnówce zauważa się zmniejszenie udziału dochodów własnych w dochodach ogółem, z 44,1% w 2017 r. do 39,8% w 2021 r. Z uwagi na możliwości rozwoju i zapewnienie stabilności finansowej pożądany jest wzrost wartości tego wskaźnika. Jego wysoka wartość świadczy on o wzroście samodzielności finansowej Hajnówki i wskazuje na mniejsze uzależnienie od innych budżetów (w szczególności od transferów budżetu państwa). W przypadku środków na dofinansowanie własnych zadań pozyskanych z innych źródeł w 2020 r. odnotowano znaczący wzrost, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca, wskaźnik wynosił 105 zł, natomiast w 2021 r. było to już zaledwie 10 zł. Wpływ na zaistniałą sytuację finansową samorządu mogło mieć wystąpienie pandemii SARS-CoV-2.

Innym wskaźnikiem, który wskazuje stopień, w jakim jednostka samorządu terytorialnego finansuje inwestycje środkami własnymi, czyli zdolność do samofinansowania jest wskaźnik samofinansowania. W Hajnówce w ostatnich pięciu latach odnotowano wzrost wartości tego wskaźnika. W 2021 r. jego wartość była równa 889,8% i była wyższa o 779,6 pp. Wysoka wartość wskaźnika świadczyć może o mniejszym ryzyku utraty płynności finansowej w związku z nadmiernymi kosztami obsługi zadłużenia, jednakże może również świadczyć o niskim poziomie realizowanych inwestycji w stosunku do własnych możliwości²⁸.

Analizując sytuację finansową można zauważyć, że w Hajnówce odnotowuje się nadwyżkę finansową, a różnica między dochodami a wydatkami budżetu na 1 mieszkańca, z roku na rok rośnie. W 2021 r. wynosiła 930 zł, to o 859 zł więcej w porównaniu do roku poprzedniego, co świadczy o poprawie sytuacji w mieście. Pozytywne zmiany widoczne są również w przypadku przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto²⁹, w ostatnich pięciu latach odnotowano wzrost o 40%, a przeciętne wynagrodzenie wynosi ponad 5 800 zł, co świadczyć może o poprawie sytuacji materialnej wśród mieszkańców.

Analizując strukturę wydatków skupiono się na wydatkach majątkowych i wydatkach majątkowych inwestycyjnych. W przypadku wydatków majątkowych, za wartość bezpieczną uznaje się wskaźnik nie przekraczający 25%. Po przekroczeniu tej wielkości należy przeanalizować źródła finansowania wydatków majątkowych, ponieważ ich nadmierny udział mógłby świadczyć o „przeinwestowaniu” i wejściu gminy na ścieżkę zmierzającą do programu postępowania naprawczego. W przypadku

²⁸ Wskaźniki do oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 2016-2018, 2019, Ministerstwo Finansów, Warszawa.

²⁹ Dane dla powiatu hajnowskiego, jednakże z uwagi na ich istotność zdecydowano się na ich przedstawienie.

Hajnówki sytuacja jest stabilna a wartość wskaźnika w ostatnich latach nie przekroczyła 23%. Wydatki majątkowe jednostek samorządu terytorialnego stanowią wskaźnik prowadzonej polityki prorozwojowej, a ich poziom i skala decydują o możliwościach rozwojowych miasta. Finansowanie tego rodzaju wydatków wiąże się z koniecznością gromadzenia nadwyżki budżetowej m.in. poprzez ograniczenie wydatków bieżących czy sięgania po środki zewnętrzne (kredyty, pożyczki) czy fundusze unijne. W Hajnówce wartość wskaźnika w przeliczeniu na 1 mieszkańca rosła od 2017-2019, a w 2020 i 2021 r. odnotowano spadek wartości tego wskaźnika, co świadczyć może o niższym poziomie inwestycji.

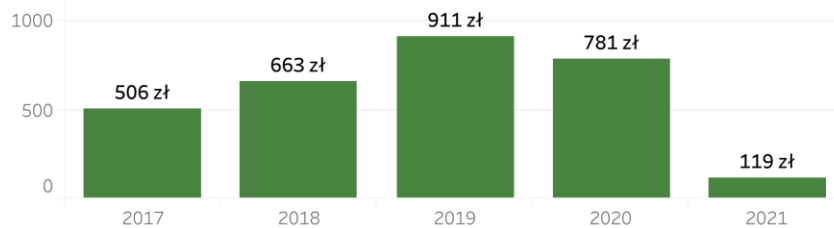
Ostatnim analizowanym wskaźnikiem w tym mikroklimacie jest udział powierzchni objętej planami zagospodarowania przestrzennego, który w ostatnich pięciu latach nie uległ zmianie i wynosi 100% co świadczy o większej kontroli gminy w zakresie planowania przestrzennego.

MIKROKLIMAT ADMINISTRACYJNY

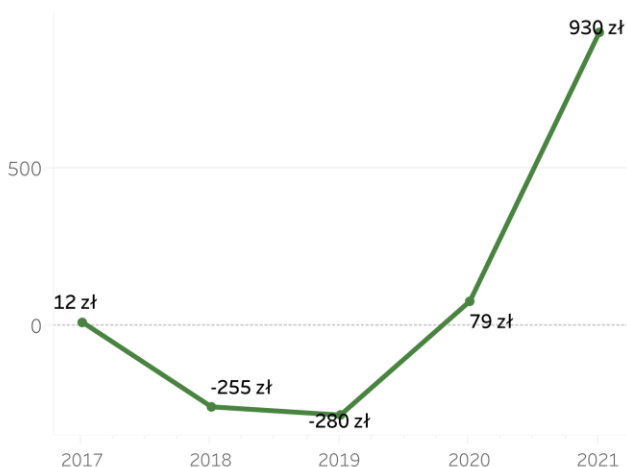
Udział powierzchni objętej planami zagospodarowania przestrzennego ¹

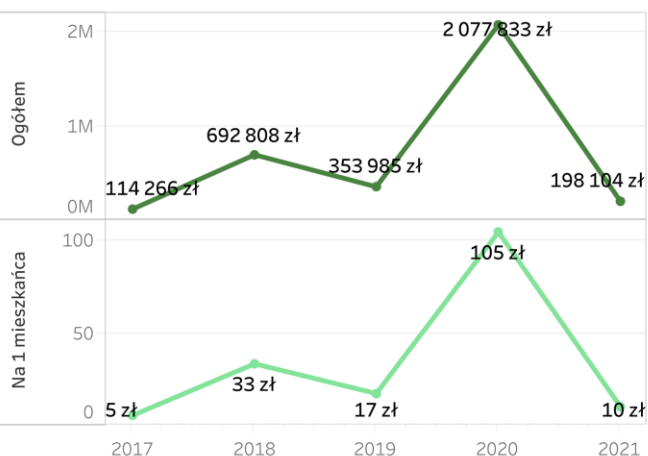
Wydatki majątkowe inwestycyjne z budżetu JST na 1 mieszkańca ¹

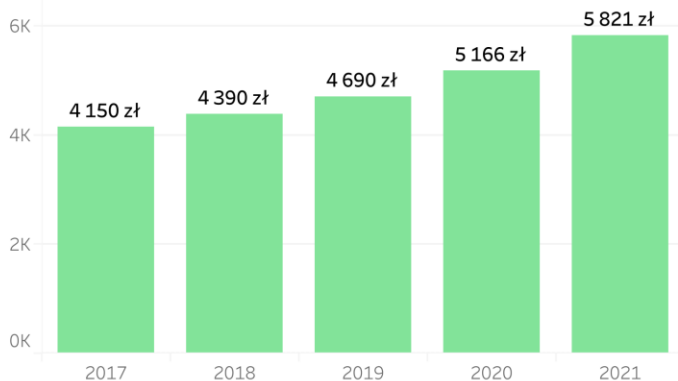
Różnica między dochodami a wydatkami budżetu na 1 mieszkańca ¹

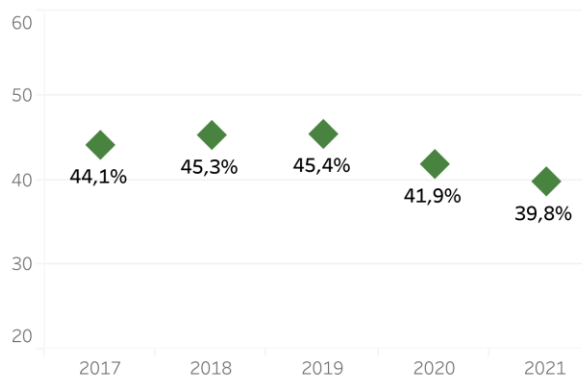
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł ¹

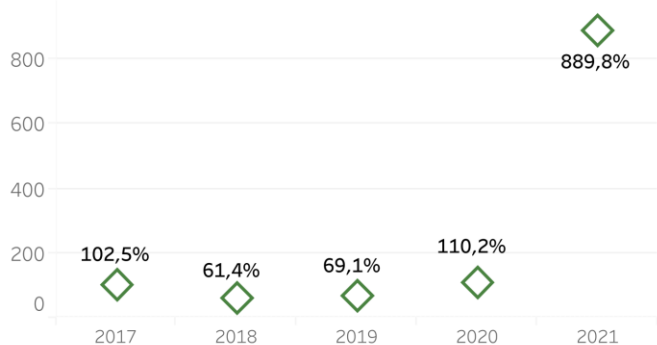
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (powiat hajnowski) ¹

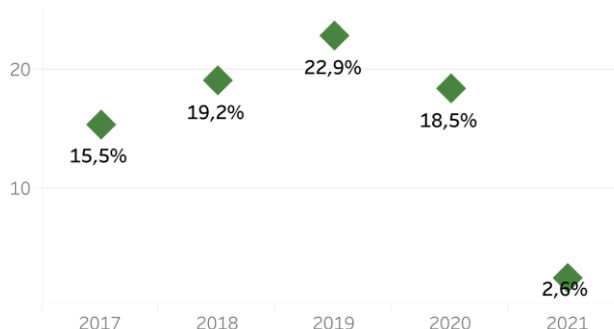
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem ¹

Wskaźnik samofinansowania ²

Udział wydatków majątkowych w wydatkach bieżących ogółem ¹

Źródło danych:

¹ GUS BDL

² Ministerstwo Finansów

II.2.6 Ocena możliwości rozwoju różnych sektorów w Hajnówce

Dzięki przeprowadzonej diagnozie i analizie potencjału inwestycyjnego Hajnówki możliwe było określenie możliwości rozwoju różnych sektorów w mieście. W poniższej tabeli określono znaczenie zidentyfikowanych w rozdziale czynników atrakcyjności inwestycyjnej (w podziale na mikroklimaty) dla wybranych, szczególnie istotnych dla Hajnówki, sektorów gospodarki, zgodnie z podziałem PKD.

Tabela 1 Ocena czynników atrakcyjności inwestycyjnej dla wybranych sektorów

Czynnik atrakcyjności inwestycyjnej	Sektor (wybrane PKD)					
	Sekcja A rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Sekcja C przetwórstwo przemysłowe	Sekcja I działalność związana z zakwatero- waniem i usługami gastrono- micznymi	Sekcja M działalność profesjonalna naukowa i techniczna	Sekcja P edukacja	Sekcja Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna
Mikroklimat zasoby pracy	1	2	1	3	2	2
Mikroklimat techniczny	3	3	3	1	2	1
Mikroklimat społeczny	1	1	3	1	3	1
Mikroklimat rynkowy	3	3	1	3	1	1
Mikroklimat administracyjny	2	2	2	2	2	2

Źródło: opracowanie własne.

3	Wysokie znaczenie
2	Średnie znaczenie
1	Niewielkie znaczenie

Sekcja A - ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO

Przetwórstwo drewna przez wiele lat pełniło istotną rolę w gospodarce miasta, ze względu na funkcjonujące zakłady przetwórstwa drewna³⁰ (w mieście funkcjonują przedsiębiorstwa oferujące znane i cenione już na całym świecie m. in. parkiety, meble, schody produkowane z drewna).³¹ Dodatkowo jednym z rdzeni inteligentnych specjalizacji województwa podlaskiego stanowi przemysł rolno-spożywczy i sektory z nim powiązane, w szczególności ICT (m.in. wydajne rolnictwo, precyzyjna

³⁰ Strategia Rozwoju Miasta Hajnówka na lata 2016-2025, str. 9

³¹ Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, str. 23

produkcja roślinna i zwierzęca, przemysł spożywczy, produkcja i przetwórstwo mleka, biożywność)³², co świadczy o wadze tego sektora dla przyszłości miasta. Dla sektora A szczególnie istotne będą mikroklimaty techniczny i rynkowy.

Sekcja C - PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE

W tym sektorze w Hajnówce skupić należy się przede wszystkim na przemyśle nieuciążliwym, nie obciążającym środowiska – powstanie obiektów produkcyjnych w branżach przyjaznych środowisku³³.

Również przetwórstwo rolno-spożywcze, jako branża wykorzystująca zasoby naturalne jest istotne w Hajnówce. Dotyczy to w szczególności produkcji mleczarskiej oraz przetwórstwa ziół i płodów leśnych. Podkreślić należy, że w kontekście zarówno rozwoju regionu, jak i położenia miasta w otoczeniu obszarów chronionych wskazane jest wykorzystanie wzrastającego znaczenia produkcji ekologicznej i regionalnej.³⁴ Szczególne znaczenie mają tutaj także produkty lokalne: hajnowski marcinek, sery z Puszczy Białowieskiej, twaróg hajnowski, masło Extra z Hajnówki, miód Lipiec Białowieski, piwo rzemieślnicze, konfitury Matecznik, swojskie wędliny przygotowane tradycyjnymi metodami, pieczywo Podolszyńskich, hajnowski olej.³⁵ Dla sektora C najważniejsze są mikroklimaty techniczny i rynkowy.

Sekcja I - DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI

Turystyka jest branżą, do rozwoju której Hajnówka ma szczególne predyspozycje. Należy wykorzystać potencjał przyrodniczy, zadbać o rozwój istniejących oraz kreowanie nowych wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym. Wzrasta również zainteresowanie turystyką medyczną, zdrowotną i rehabilitacyjną, a także turystyką aktywną³⁶. Dalszy rozwój Hajnówki powinien wykorzystać ten trend. Pozwoli to zmienić wizerunek miasta – z miejscowości przemysłowej na kulturalno-turystyczną.³⁷ Dla rozwoju tego sektora szczególne znaczenie mają mikroklimaty techniczny i społeczny.

Sekcja M - DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA

Położenie w otulinie parku narodowego ogranicza możliwości lokowania dużych technologicznych firm produkcyjnych, jednak pozostawia szerokie pole do rozwoju sektora B+R oraz wysokospecjalistycznej, opartej na technologiach działalności³⁸. Jednocześnie potencjał ten umacniają instytucje nauki –

³² <https://strategia.wrotapodlasia.pl/pl/ris/plan-rozwoju-przedsiębiorczosci-w-oparciu-o-inteligentne-specjalizacje-województwa-podlaskiego-na-lata-20212027-zostal-przyjety.html>

³³ Strategia Rozwoju Miasta Hajnówka na lata 2016-2025, str. 18

³⁴ Ibidem str. 9

³⁵ Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, str. 24

³⁶ Ibidem str. 23

³⁷ Ibidem str. 13

³⁸ Ibidem str. 92

Badania naukowe prowadzone przez Politechnikę Białowieską - Instytut Nauk Leśnych, a także specjaliści/naukowcy/badacze/odkrywczy z dziedzin naukowych związanych z Puszcą, co świadczy o dużym znaczeniu potencjału przyrodniczego, jako czynnika rozwojowego Hajnówki³⁹.

Sekcja P - EDUKACJA

W rozwoju miasta kluczowe znaczenie ma sektor edukacji. Widać tutaj pole do poprawy, warto wykorzystać potencjał Puszczy i podjąć prace nad utworzeniem autorskich programów dotyczących przyrody, ekologii; możliwe jest także utworzenie przedszkoli leśnych. Wsparcia wymaga również szkolnictwo średnie, konieczne jest pozyskanie kadry nauczycielskiej i utworzenie klas branżowych, np. IT, lotniczej. W tym zakresie wykorzystać można również obecność Politechniki Białostockiej w Hajnówce.⁴⁰ Dla rozwoju tego sektora szczególne znaczenie ma mikroklimat społeczny.

Sekcja Q - OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA

Jednym z rdzeni inteligentnych specjalizacji województwa podlaskiego stanowi sektor medyczny, nauki o życiu i sektory z nim powiązane, w szczególności ICT (m. in. diagnostyka chorób cywilizacyjnych, genetyka i biologia molekularna, wytwarzanie produktów leczniczych, nowoczesne metody terapii, w tym leczenia bezpłodności, technologie inżynierii medycznej, biotechnologia/bioinformatyka, medycyna regeneracyjna, srebrna gospodarka, rehabilitacja, fizykoterapia, turystyka zdrowotna, implanty medyczne, technologie sensorowe oraz robotyka w medycynie)⁴¹. Jednocześnie Hajnówka posiada spory potencjał związany z ziołolecznictwem, terapią lasem, bartnictwem (miody, nalewki na ziołach, w tym terapeutyczne np. z bukwy)⁴². Razem z położeniem Hajnówki stanowić to może podstawę do rozwoju rynku usług medycznych, rehabilitacyjnych, sanatoryjnych i turystyczno-zdrowotnych skierowanych do seniorów.⁴³

³⁹ Strategia Rozwoju Miasta Hajnówka na lata 2016-2025, str. 9

⁴⁰ Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, str. 101

⁴¹ <https://strategia.wrotapodlasia.pl/pl/ris/plan-rozwoju-przedsiębiorczosci-w-oparciu-o-inteligentne-specjalizacje-województwa-podlaskiego-na-lata-20212027-zostal-przyjety.html>

⁴² Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, str. 96

⁴³ Strategia Rozwoju Miasta Hajnówka na lata 2016-2025, str. 18

II.3 Atrakcyjność inwestycyjna Hajnówki w ujęciu porównawczym

II.3.1 Metodologia

Analiza benchmarkingowa pozwoliła na zbadanie poziomu atrakcyjności inwestycyjnej Miasta Hajnówka, na tle innych gmin miejskich, charakteryzujących się podobną sytuacją gospodarczą oraz określenie pozycji względem tych jednostek. Benchmarking umożliwia porównanie wybranych jednostek pod względem rozwoju sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Analiza pozwoliła na zdiagnozowanie zarówno deficytów rozwojowych Miasta Hajnówka, jak i potencjałów i zasobów, które mogą zostać wykorzystane do wzmocnienia przewagi konkurencyjnej miasta.

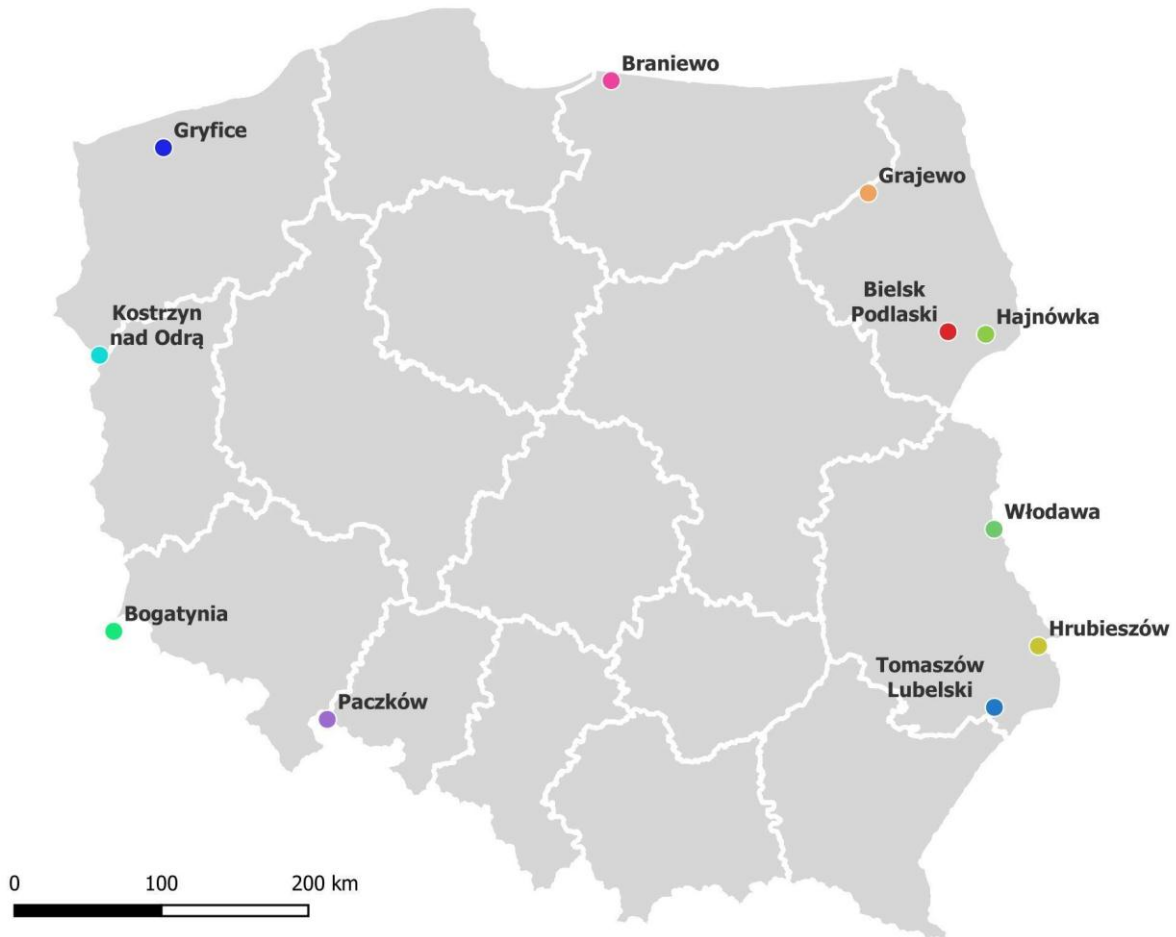
Wyboru jednostek do porównania, dokonano w oparciu o Monitor Rozwoju Lokalnego i katalog 99 gmin miejskich i miejsko-wiejskich, będących ośrodkami wielofunkcyjnymi. Do analizy wybrano miasta i gminy, podobnej wielkości, które charakteryzują się zbliżoną specyfiką i sytuacją społeczno-gospodarczą - jednostki położone w Polsce Wschodniej, jak również funkcjonujące w innych uwarunkowaniach społeczno-gospodarczych, zlokalizowane w zachodniej części kraju. W trakcie wyboru jednostek do analizy uwzględniono następujące kryteria:

- Położenie w Polsce Wschodniej – obszar ten jest najslabiej rozwiniętą częścią kraju, a gminy zlokalizowane w tej części Polski charakteryzują się podobnymi problemami i wyzwaniem rozwojowymi. Obecnie obejmuje on województwo lubelskie, podlaskie, podkarpackie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie oraz część województwa mazowieckiego (bez Warszawy i 9-ciu otaczających ją powiatów), tzw. region statystyczny mazowiecki regionalny. Województwa wchodzące w skład tego obszaru zostały objęte specjalnym dodatkowym wsparciem z Funduszy Europejskich – Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027.
- Lokalizacja przygraniczna – jednostka cechuje się peryferyjnym położeniem względem reszty kraju.
- Jednostka jest miastem tracącym funkcje społeczno-gospodarcze oraz zidentyfikowana została jako miasto stagnujące (umiarkowane powiększanie niekorzystnego dystansu, zła sytuacja społeczno-gospodarcza). Kryterium pozwoliło na dobranie jednostek o podobnej sytuacji gospodarczej.
- Liczba ludności i gęstość zaludnienia – do analizy wybrano jednostki, których wskaźniki zbliżone są do wartości dla Hajnówki. Ponadto jednostki cechują się podobnymi tendencjami demograficznymi.

Ostatecznie Miasto Hajnówka zdecydowano porównać się z 10 innymi jednostkami:

- 7 miastami: Hrubieszów, Tomaszów Mazowiecki, Włodawa, Kostrzyn nad Odrą, Bielsk Podlaski, Grajewo, Braniewo,
- 3 gminami miejsko-wiejskimi: Bogatynia, Paczków, Gryfice.

Mapa 1 Położenie porównywanych jednostek na mapie Polski

Źródło: opracowanie własne.

Do analizy wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz dwa wskaźniki opracowane przez Ministerstwo Finansów. Identyfikacja i analiza porównawcza wskazanych jednostek została przeprowadzona w odniesieniu do mikroklimatów wpływających na atrakcyjność inwestycyjną. Dla poszczególnych mikroklimatów stworzono katalog wskaźników, które pozwoliły na ocenę potencjału atrakcyjności inwestycyjnej poszczególnych miast i gmin oraz wskazanie przewag konkurencyjnych w ramach każdego z nich. Katalog wskaźników wybranych do analizy wraz z ich charakterystyką i określeniem, czy stanowią one stymulantę czy destymulantę, przedstawiono w rozdziale II.2 Ocena atrakcyjności inwestycyjnej Hajnówki. Na kolejnych stronach wskaźniki zostały krótko opisane oraz przedstawione na wykresach, w podziale na wskazane mikroklimaty. Następnie zamieszczono wskaźniki syntetyczne dla każdego ze zdefiniowanych z mikroklimatów – poszczególne wskaźniki

zostały poddane standaryzacji (poprzez przeliczenie średniej i odchylenia standardowego). Pozwoliło to na porównanie tychże wskaźników, co umożliwiło ostateczną ocenę sytuacji analizowanych jednostek. Na samym końcu zamieszczono podsumowanie wraz z możliwymi scenariuszami rozwojowymi Miasta Hajnówka.

II.3.2 Analiza porównawcza⁴⁴

Mikroklimat zasoby pracy

Największą liczbą ludności wyróżnia się Miasto Bielsk Podlaski, w którym odnotowano ponad 24 tys. mieszkańców w 2021 r. Najmniej mieszkańców liczyła w tym czasie Gmina Paczków (11,6 tys.). Miasto Hajnówka uplasowało się na średnim miejscu wobec pozostałych jednostek w zestawieniu, licząc 19,4 tys. mieszkańców. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2017-2021 we wszystkich porównywanych miastach była ujemna, co wskazuje na postępujące zjawisko depopulacji. Szczególnie negatywna sytuacja dotyczyła Gminy Paczków i Miasta Hrubieszów, gdzie dynamika zmian wyniosła kolejno -8,5% i -7,5%.

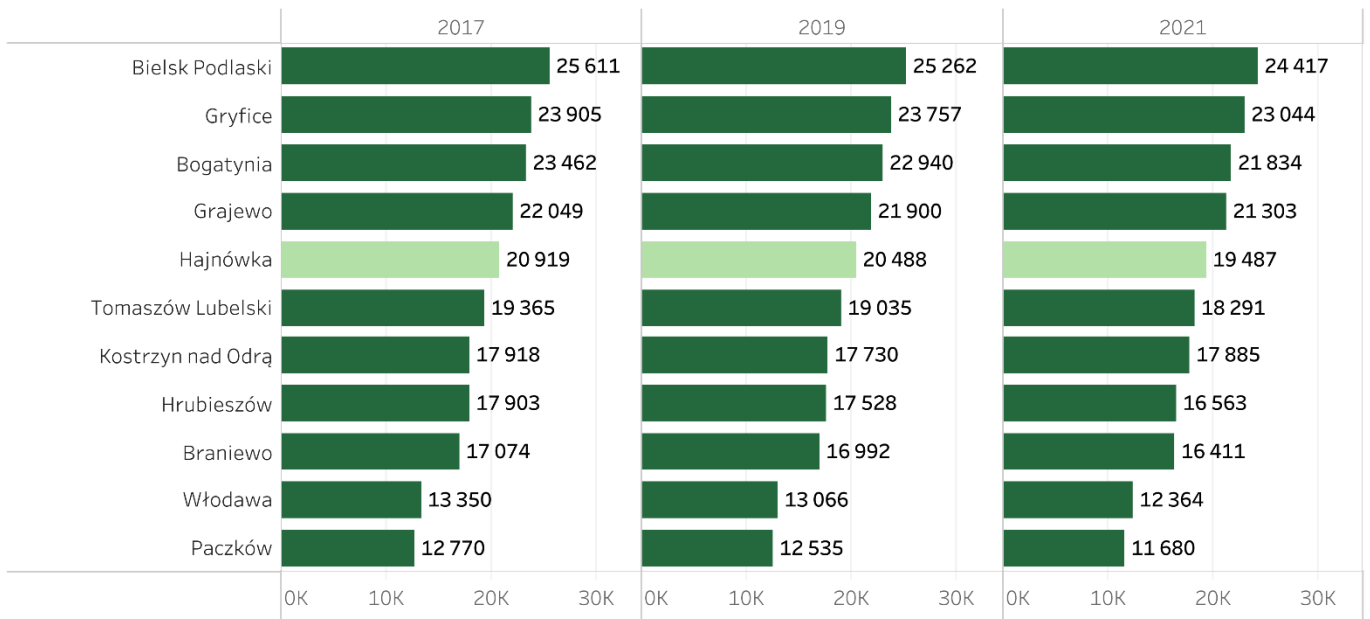

Prognoza ludności do 2030 r. wskazuje, że we wszystkich omawianych jednostkach terytorialnych liczba ludności ulegnie dalszemu spadkowi. Szczególnie negatywne prognozy dotyczą Miasta Braniewo oraz Miasta Tomaszów Lubelskiego, w których liczba mieszkańców w stosunku do 2021 r. zmniejszy się o -8,5% oraz -7,5%. W tym czasie Miasto Hajnówka odnotuje spadek na poziomie -4,8% - w 2030 r. będzie liczyć około 18,5 tys. mieszkańców.

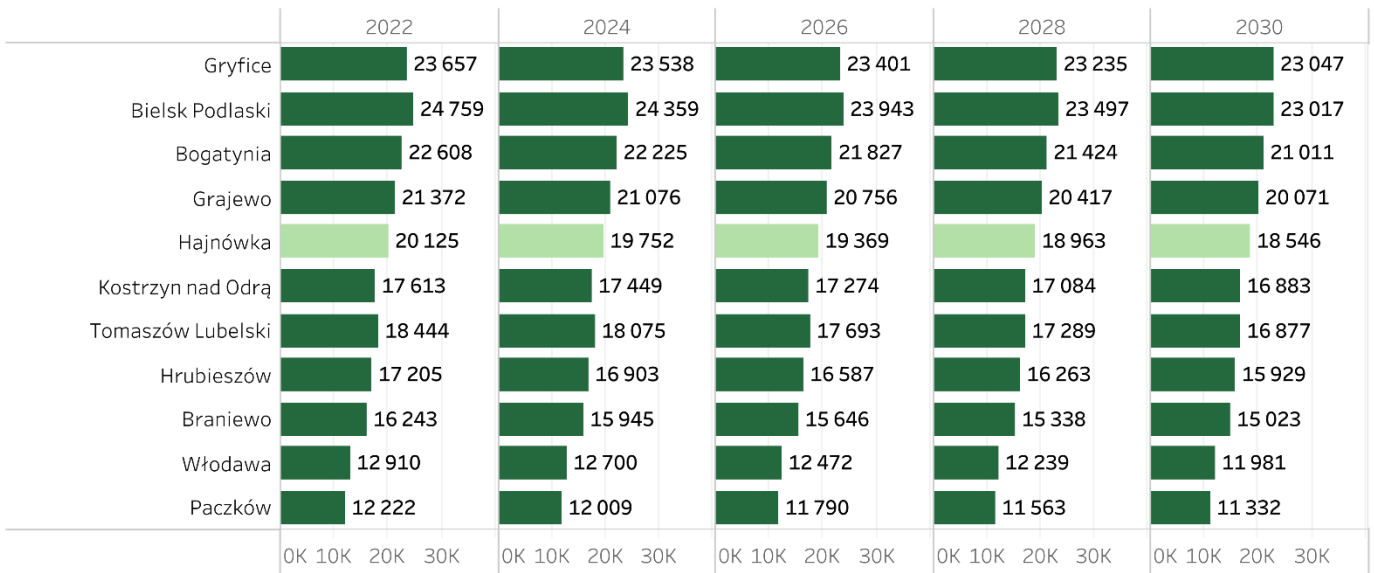
Negatywne trendy demograficzne to także starzenie się lokalnej społeczności. Liczba mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wskazuje poziom obciążenia demograficznego. Pod tym względem Miasto Hajnówka znalazło się na najgorszej pozycji – wskaźnik ten w 2021 r. wyniósł 79,6, zatem najwięcej w porównaniu do jednostek w zestawieniu. Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w Gminie Bogatynia (63,7) i Mieście Kostrzyn nad Odrą (65,9). W okresie 2017-2021 wskaźnik ten uległ zwiększeniu we wszystkich jednostkach, z czego najwięcej w Mieście Hajnówka (21,9%), a najmniej w Mieście Kostrzyn nad Odrą (6,8%).

⁴⁴ W tabelach i wykresach pojawiających się w analizie zastosowano skróconą nazwę jednostek wybranych do porównania, w celu zapewnienia lepszej przejrzystości przedstawionych danych. Rozróżnienie na miasto i gminy miejsko-wiejskie zawarto w opisie wskaźników.

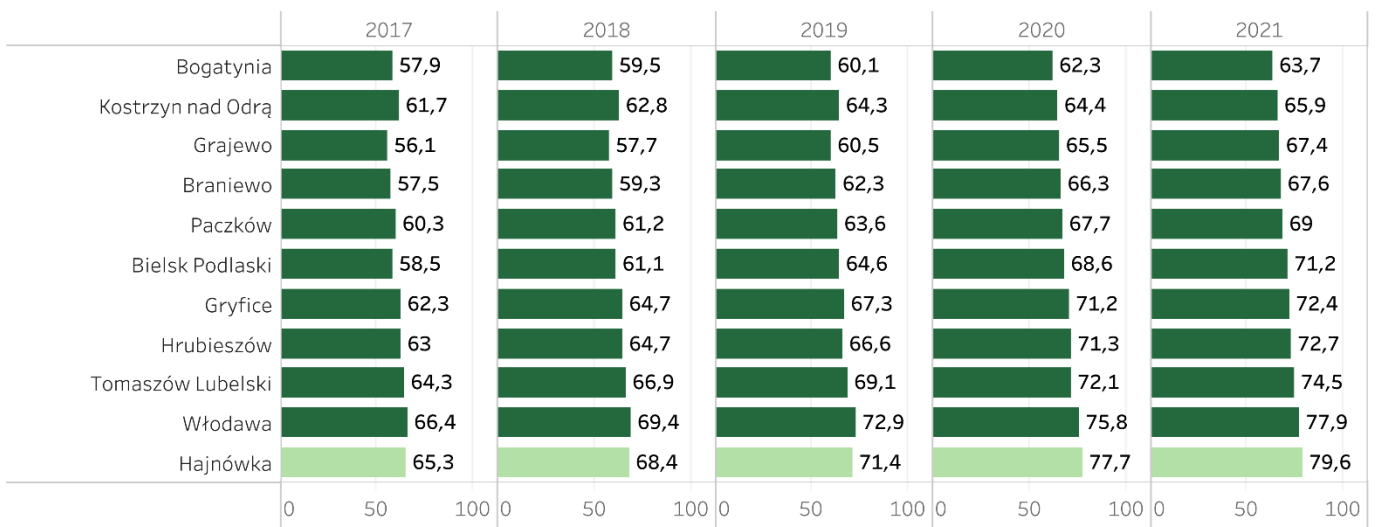
Stan ludności

Prognoza ludności do 2030 r.

Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 os. w wieku produkcyjnym

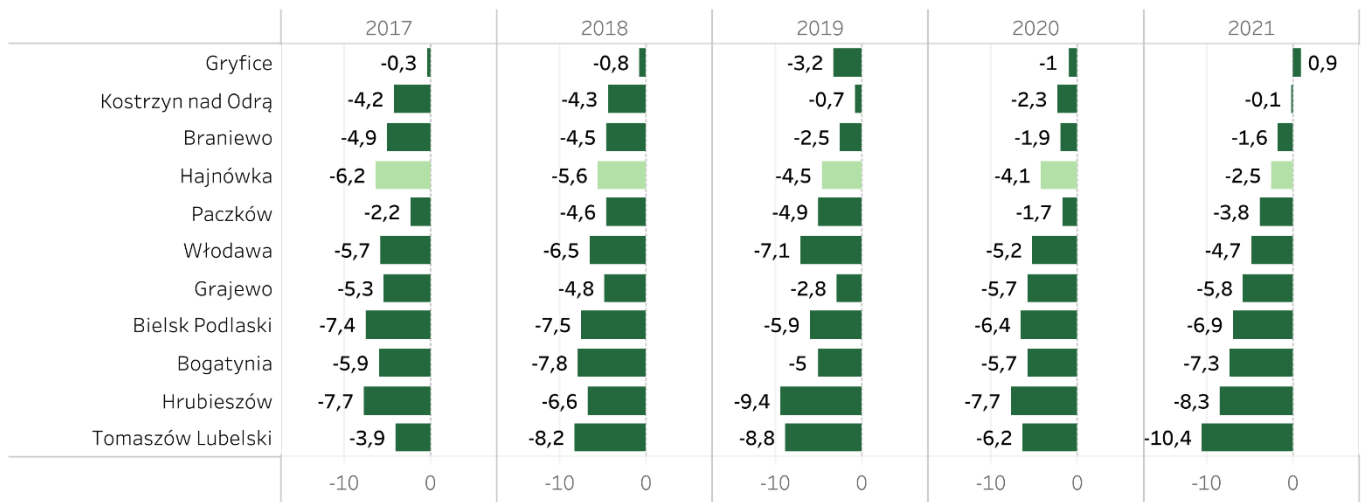
W latach 2017-2021 saldo migracji we wszystkich jednostkach w zestawieniu pozostawało na poziomie ujemnym – wyjątek stanowi Gmina Gryfice, w której w 2021 r. odnotowano dodatnie saldo migracji w przeliczeniu na 1 000 ludności. W 2021 r. najniższe saldo odnotowano w Mieście Tomaszów Lubelski, które wyniosło -10,4. Miasto Hajnówka uplasowało się na przeciętnym poziomie względem analizowanych jednostek – w 2021 r. saldo migracji na 1 000 osób wyniosło -2,5, co jest najwyższym wynikiem w ciągu ostatnich pięciu lat. Utrzymujące się ujemne saldo migracji świadczy o niskiej atrakcyjności osiedleńczej porównywanych miast i gmin.

Miasto Hajnówka wyróżnia się najmniejszym odsetkiem mieszkańców w wieku produkcyjnym, który wyniósł 55,7% w 2021 r. Ponadto w latach 2017-2021 odsetek ten uległ zmniejszeniu o 4,8 pp., co jest najwyższą, ujemną dynamiką zmian na tle pozostałych jednostek. Najwyższy odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym cechował w tym czasie Gminę Bogatynia (61,1%) oraz Miasto Kostrzyn nad Odrą (60,3%).

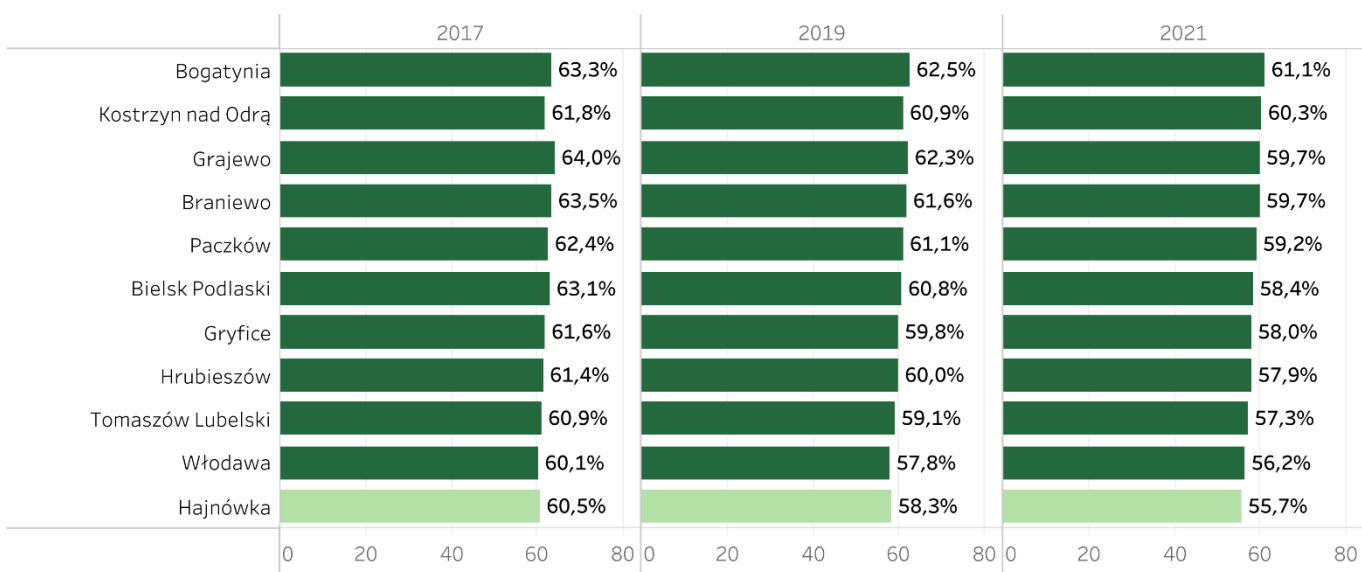
Innym wskaźnikiem obrazującym potencjalny zasób siły roboczej jest liczba osób w wieku 25-34 lata na 1 000 mieszkańców. Im wyższa wartość wskaźnika, tym zazwyczaj młodsze społeczeństwo oraz większy potencjał do rozwoju gospodarczego. Najlepiej pod tym względem wypada Miasto Kostrzyn nad Odrą, w którym wspomniany wskaźnik wyniósł 130 w 2021 r. Miasto Hajnówka uplasowała się na trzecim miejscu od końca – wskaźnik miał wartość 110. Najmniej osób młodych w stosunku do liczby ludności odnotowano w Mieście Włodawa (107). Dynamika zmian we wszystkich jednostkach była ujemna – z czego największa w Mieście Włodawa (-27,%).

Liczba osób w wieku 10-24 lata oraz 50-65 lat w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyniosła 352 w 2021 r. dla Miasta Hajnówka. Najkorzystniej wypadła Gmina Gryfice (342), a najgorzej Gmina Bogatynia (364). Wskaźnik ten świadczy o stopniu obciążenia demograficznego osobami w wieku szkolnym, przedprodukcyjnym (10-17 rok życia), wkraczającymi na rynek pracy (18-24 lata) oraz w wieku przedemerytalnym (50-65 lat). Wskaźnik uległ zmniejszeniu we wszystkich jednostkach porównawczych w okresie 2017-2021, głównie ze względu na zmniejszającą się liczbę osób w wieku 10-24 lata.

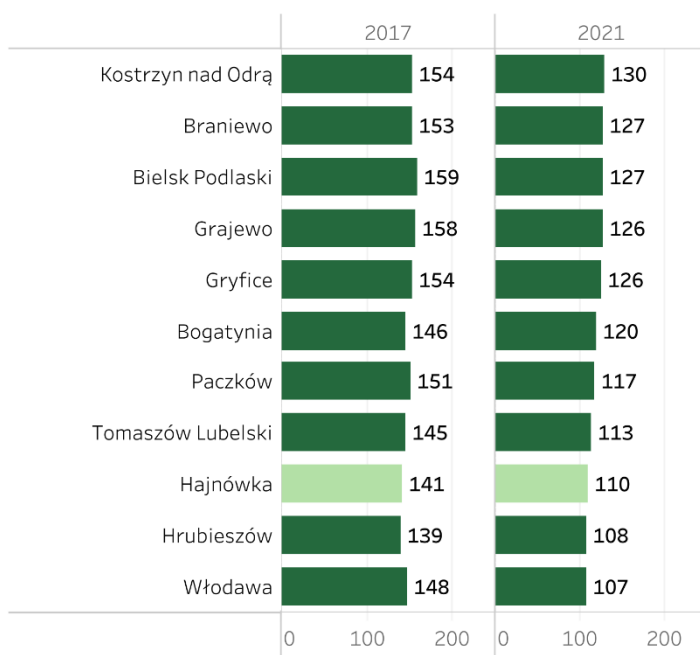
Saldo migracji na 1 000 mieszkańców

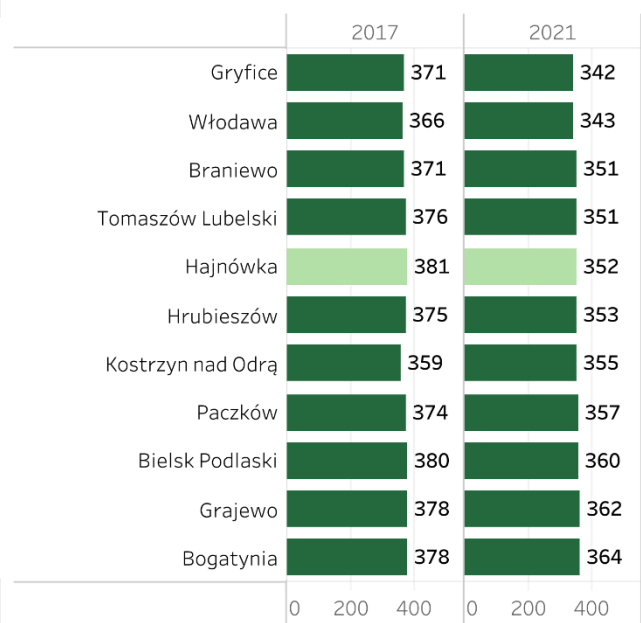
Udział ludności w wieku produkcyjnym

Liczba osób w wieku 25-34 lata na 1 000 mieszkańców

Liczba osób w wieku 10-24 i 50-65 lata na 1 000 mieszkańców

Mikroklimat infrastruktury technicznej

Dobrze rozwiniętą siecią wodociągową cechują się wszystkie jednostki porównawcze, z czego najbardziej Miasto Kostrzyn nad Odrą, gdzie niemal 100% mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej. Miasto Hajnówka wypada dobrze pod tym względem – blisko 97% mieszkańców ma dostęp do wodociągu. Długość sieci wodociągowej w przeliczeniu na 100 km² była najwyższa w Mieście Tomaszów Lubelski – w 2021 r. wyniosła 461,2 km.

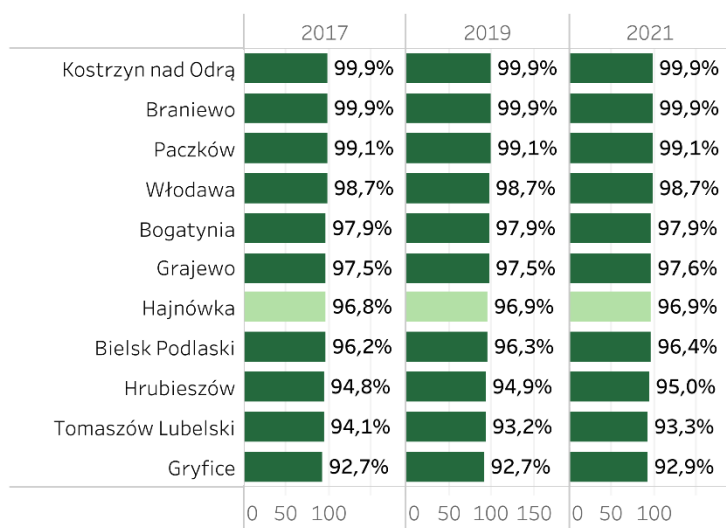
Miasto Hajnówka uplasowało się na drugim miejscu (421,3 km), co świadczy o wysokim zagęszczeniu sieci wodociągowej na terenie miasta.

W przypadku sieci kanalizacyjnej, najlepiej rozwinięta jest ona w Mieście Braniewo, ponieważ korzysta z niej 98,1% mieszkańców. Miasto Hajnówka wypada nieco gorzej (87,4%), lecz nie jest to niski wskaźnik w porównaniu do innych jednostek. Szczególnie słaba rozwinięta sieć kanalizacyjna dotyczy Gminy Paczków, w której z kanalizacji korzystała mniej niż połowa mieszkańców (48,1%). Jeżeli chodzi o długość sieci kanalizacyjnej na 100 km² Miasto Hajnówka także znalazło się na drugim miejscu (389,9 km) – większe zagęszczenie sieci odnotowano jedynie w Mieście Tomaszów Lubelski (533,5 km).

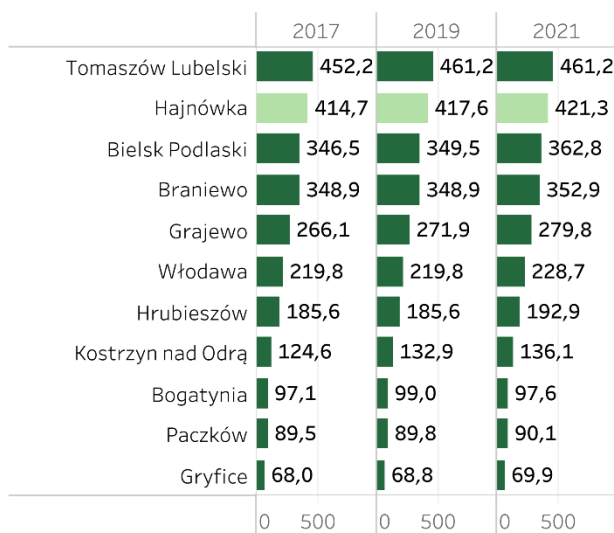
Sieć gazowa nie jest dostępna we wszystkich analizowanych jednostkach terytorialnych. Miasto Tomaszów Lubelski i Miasto Kostrzyn nad Odrą wyróżniają się wysokim udziałem mieszkańców korzystających z sieci gazowej – kolejno 99,1% i 94,3%. Zgodnie z danymi GUS, w Mieście Hajnówka w 2021 r. nie funkcjonowała sieć gazowa, podobnie jak w Gminie Bogatynia i Mieście Braniewo. Najdłuższą siecią gazową na 100 km² wyróżniało się Miasto Tomaszów Lubelski (666,6 km).

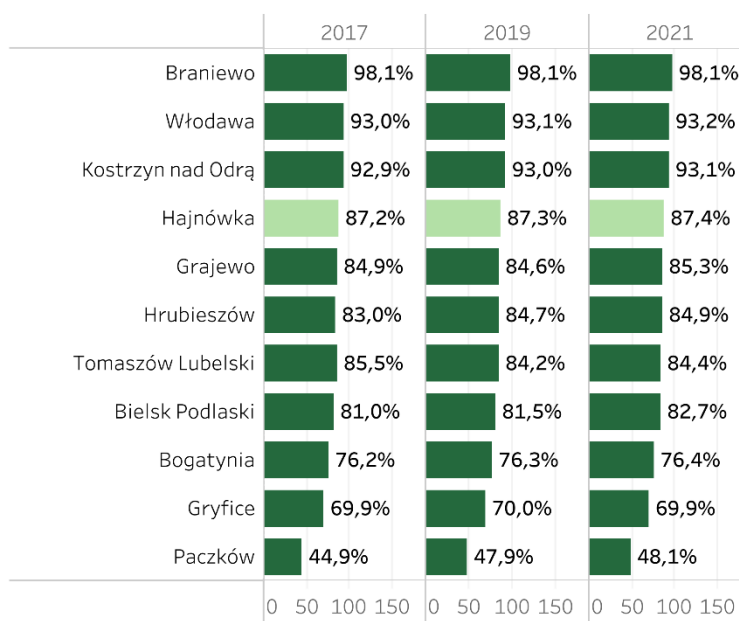
Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej

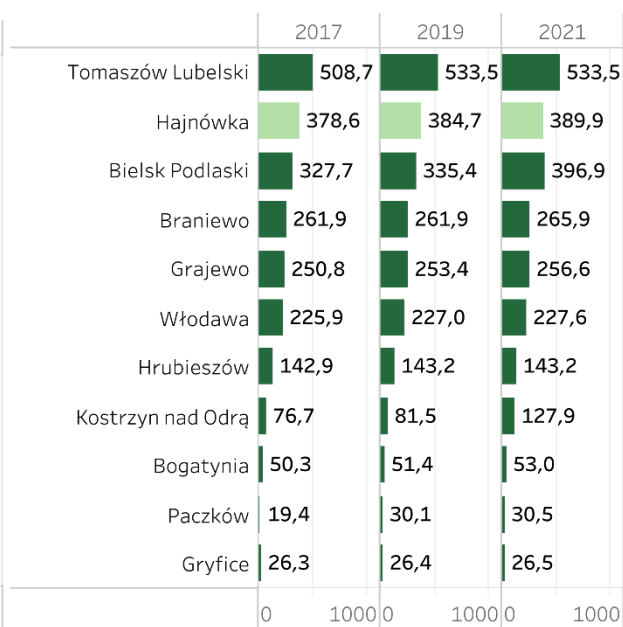
Długość sieci wodociągowej w km na 100 km²

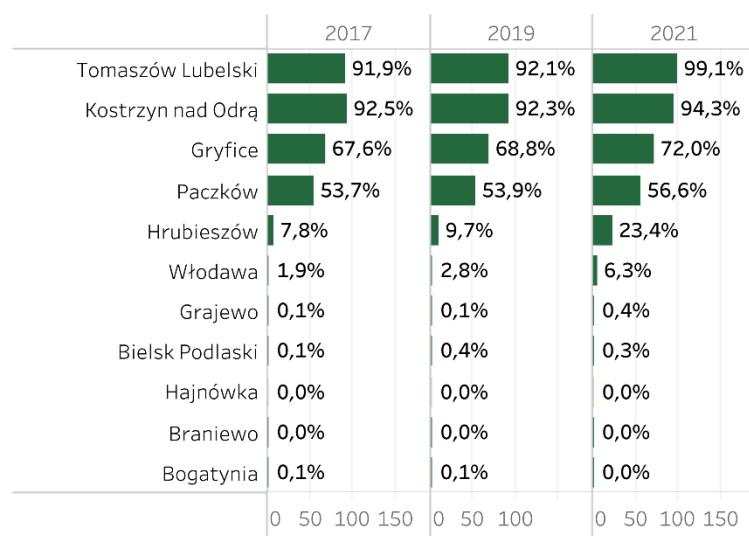
Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej

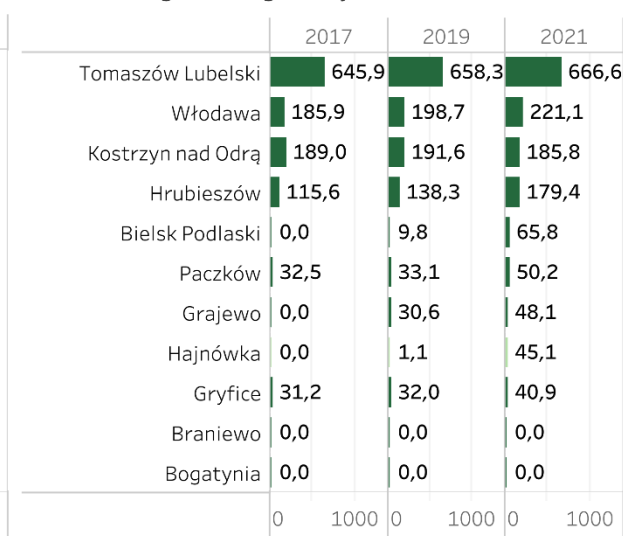
Długość sieci kanalizacyjnej w km na 100 km²

Udział ludności korzystającej z sieci gazowej

Długość sieci gazowej w km na 100 km²

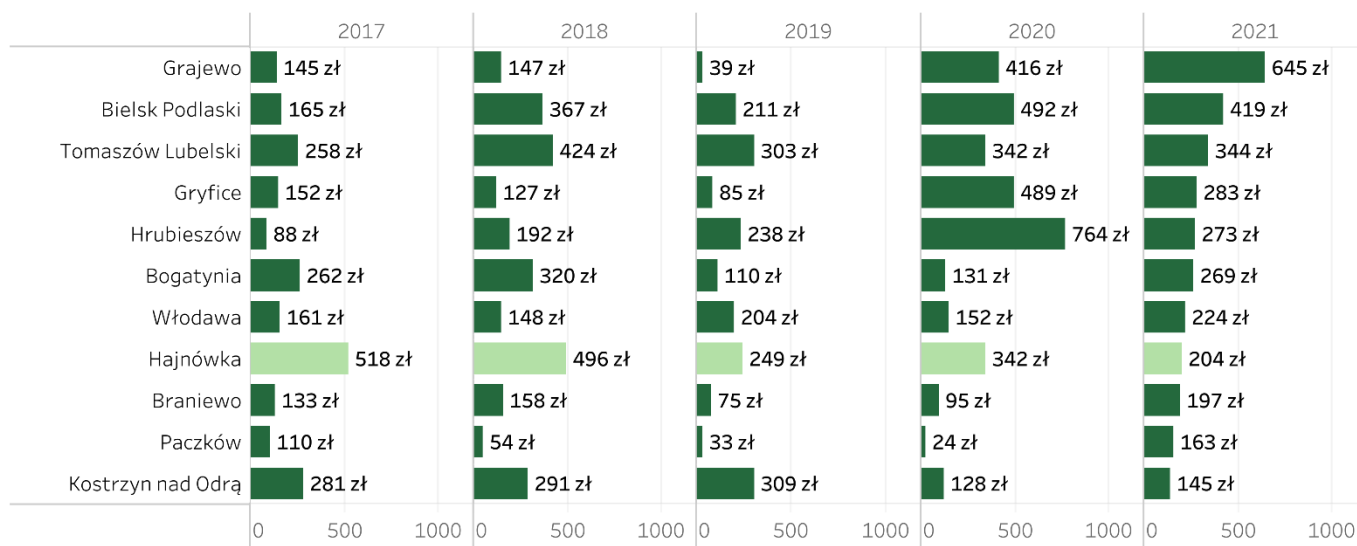

Wydatki na transport i łączność w przeliczeniu na 1 mieszkańca wskazują poziom finansowania m.in. zadań z obszaru utrzymania dróg i transportu publicznego. Najwyższymi wydatkami tego typu na 1 mieszkańca wyróżniało się Miasto Grajewo – w 2021 r. wydatki te osiągnęły 645 zł. Miasto Hajnówka znalazło się na czwartym miejscu od końca w zestawieniu – wskaźnik ten wyniósł w tym czasie 204 zł. Najniższe wydatki na transport i łączność odnotowano w Mieście Kostrzyn nad Odrą (145 zł). Warto jednak zaznaczyć, że wydatki te w latach 2017-2021 były zróżnicowane.

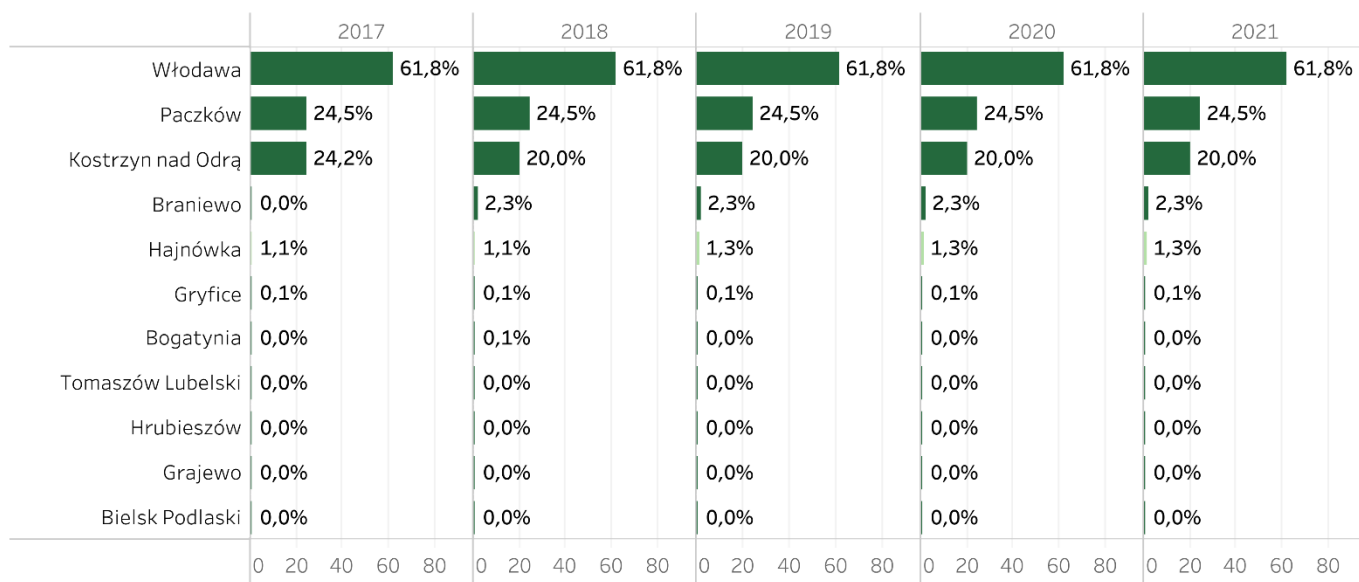
W aspekcie technicznym wzięto pod uwagę także udział powierzchni gmin i miast objętych formami ochrony przyrody. Wysoki udział tego typu terenów może być przeszkodą w realizacji niektórych inwestycji. Miasto Włodawa posiada najwięcej terenów chronionych w stosunku do swojej powierzchni (61,8%). W Mieście Hajnówka zaledwie 1,3% powierzchni zajmują obszary chronione.

Ważną kwestią wpływającą na rozwój miast i gmin jest dostępność terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe. Im większa powierzchnia takich gruntów, tym większe szanse na zwiększenie zasobu mieszkaniowego jednostki, a tym samym możliwość przyciągnięcia nowych mieszkańców. W 2021 r. pod tym względem najkorzystniej wypadło Miasto Kostrzyn nad Odrą, które dysponowało blisko 130 ha – z czego 113,4 ha to tereny uzbrojone. Duży zasób terenów mieszkaniowych posiadało także Miasto Braniewo (niemal 50 ha). Miasto Hajnówka wypada pod tym względem wyjątkowo niekorzystnie, dysponując jedynie 0,5 ha tego typu terenów – czyli zasobem znacznie mniejszym niż większość analizowanych jednostek.

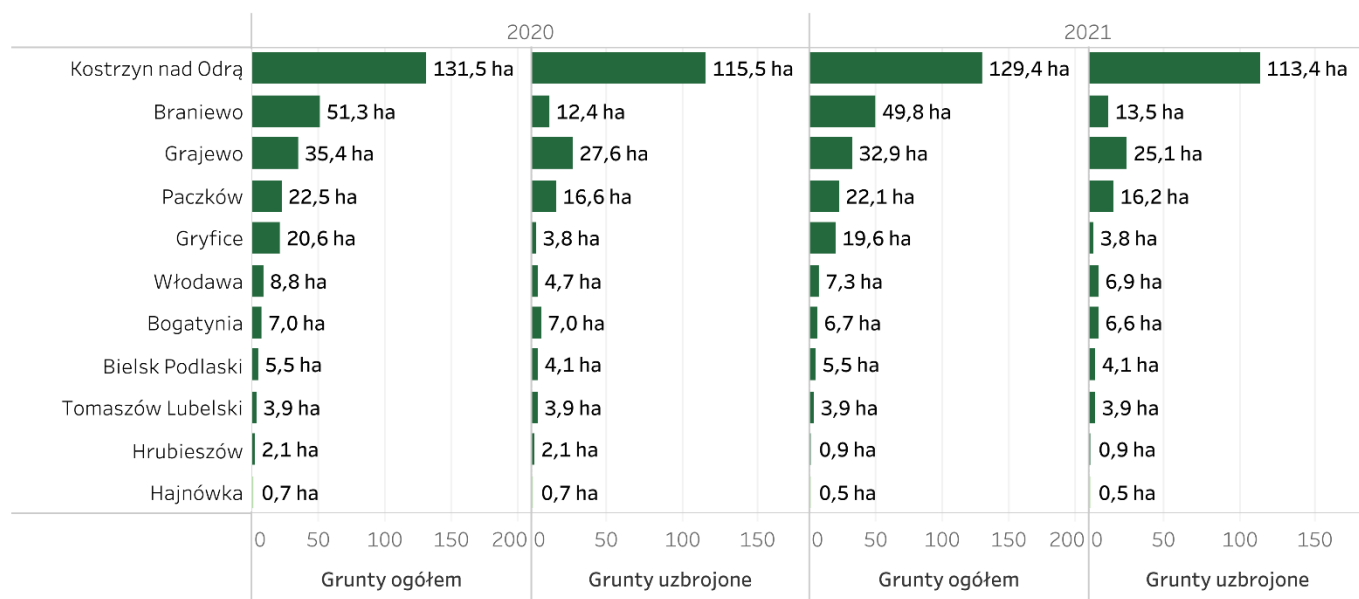
Wydatki na transport i łączność w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Udział powierzchni objętej formami ochrony przyrody

Grunty pozostające w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe

Mikroklimat społeczny

Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach systematycznie wzrasta na przestrzeni lat 2017-2021. Największą dynamikę zmian odnotowano w tym czasie w Mieście Kostrzyn nad Odrą (15,9 pp.) oraz w Mieście Bielsk Podlaski (15,7 pp.), natomiast najniższą w Gminie Paczków (3,3 pp.) – dla Miasta Hajnówka dynamika zmian wyniosła 13,8 pp. W 2021 r. Miasto Hajnówka znalazło się na drugim miejscu pod względem odsetka dzieci objętego opieką żłobkową (28,7%) – nieco wyższy wskaźnik odnotowano jedynie w Mieście Kostrzyn nad Odrą (29,2%). Najgorzej rozwiniętymi usługami opieki nad dziećmi wyróżniła się Gmina Gryfice (4,9%).

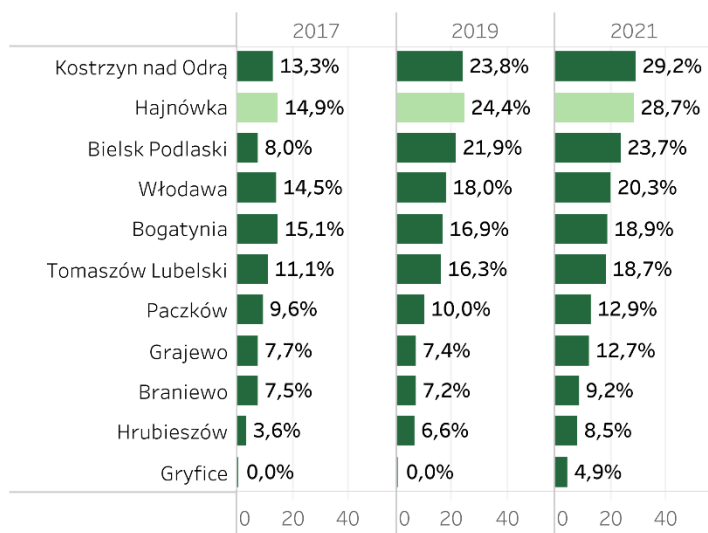
W 2021 r. odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym był najwyższy w Mieście Tomaszów Lubelski (132,8%) oraz Mieście Hrubieszów (111,7%). Odsetek dla Miasta Hajnówka osiągnął niemal 100%, zatem usługi przedszkolne są dobrze rozwinięte. Najmniej dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym było w Gminie Bogatynia (86,6%).

Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych był wysoki dla wszystkich porównywanych jednostek, ponieważ stanowią one lokalne centra edukacyjne. W 2021 r. najwyższym poziomem wskaźnika wyróżniło się Miasto Tomaszów Lubelski (136,0%) oraz Miasto Włodawa (120,3%). Najmniejszy współczynnik skolaryzacji dotyczył Gminy Paczków (92,3%). W tym czasie w Mieście Hajnówka wspomniany wskaźnik wyniósł 103,3%. Współczynnik wyższy niż 100% oznacza, że do szkół podstawowych na terenie miasta uczęszczają także dzieci z okolicznych miejscowości.

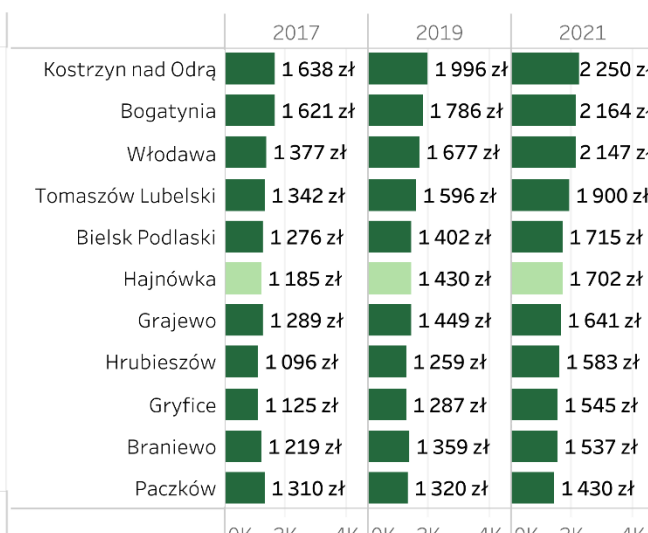
Wydatki budżetu przeznaczone na wychowanie i oświatę rosną z roku na rok. W 2021 r. wydatki te w przeliczeniu na 1 mieszkańca były najwyższe w Mieście Kostrzyn nad Odrą (2 250 zł) oraz Gminie Bogatynia (2 164 zł). Miasto Hajnówka uplasowało się na średnim miejscu w zestawieniu, ponieważ analizowany wskaźnik osiągnął 1 702 zł. Najniższe wydatki tego typu odnotowano natomiast w Gminie Paczków (1 430 zł).

Wydatki na kulturę i sport w przeliczeniu na 1 mieszkańca były bardziej zróżnicowane i nie wszędzie można było zaobserwować tendencje spadkową lub wzrostową. W 2021 r. najwyższe wydatki na kulturę odnotowano w Mieście Kostrzyn nad Odrą (329 zł), a najniższe w Mieście Bielsk Podlaski (118 zł). W Mieście Hajnówka wydatki te osiągnęły 129 zł. W przypadku wydatków na sport i rekreację, w 2021 r. zdecydowanie przodowało Miasto Hrubieszów (821 zł). Najmniej na sport na 1 mieszkańca wydano w Gminie Paczków (84 zł). Miasto Hajnówka także pod tym względem uplasowało się na przeciętnej pozycji (143 zł).

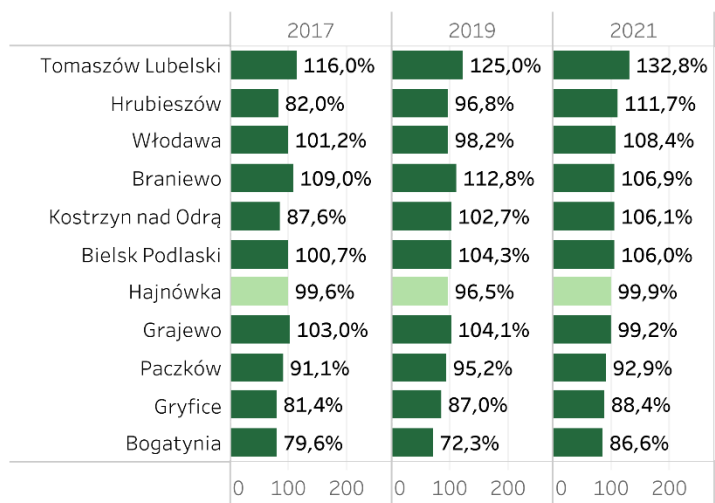
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach

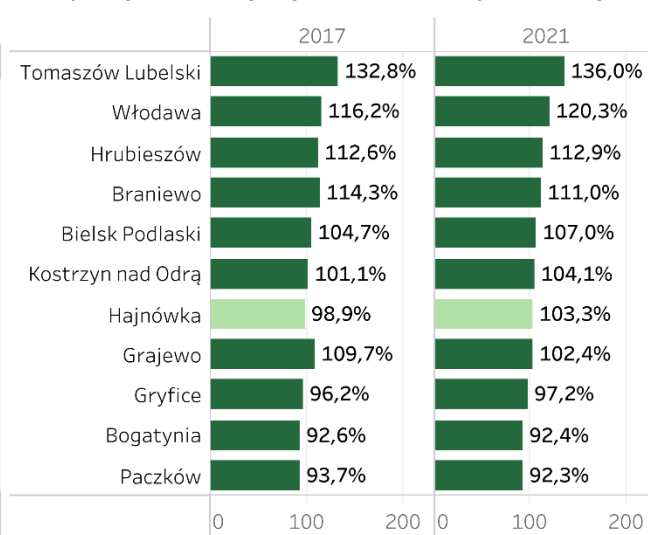
Wydatki na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca

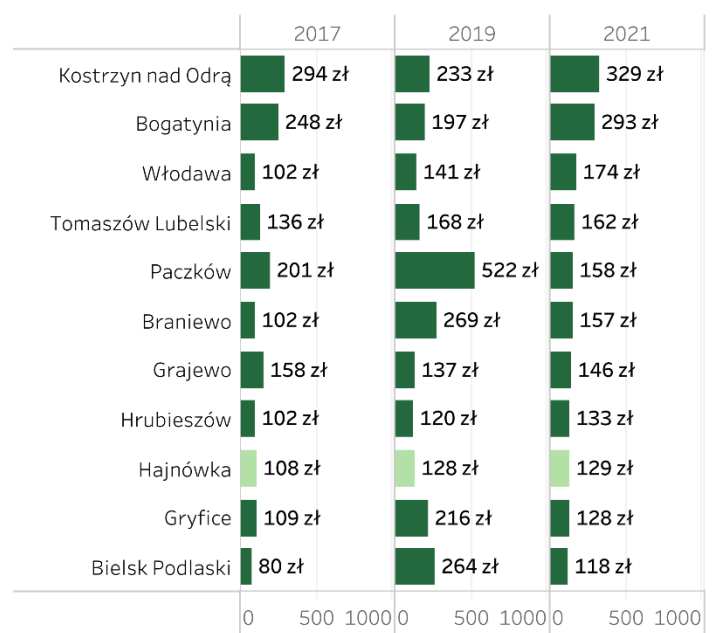
Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

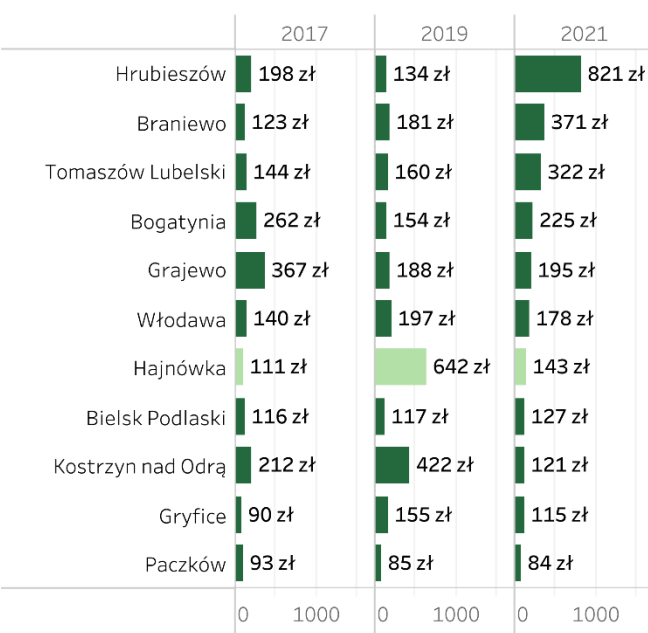
Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych

Wydatki ogółem z budżetu na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca

Wydatki ogółem z budżetu JST na kulturę fizyczną, sport i rekreację na 1 mieszkańca

Jednym z kluczowych wskaźników w sferze społecznej jest liczba osób korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Miasto Hajnówka wypada pod tym względem zdecydowanie najgorzej – w 2021 r. wskaźnik wyniósł 72, znacznie więcej niż w innych jednostkach w zestawieniu. Pod tym względem pozytywnie wyróżnia się Miasto Kostrzyn nad Odrą (32) oraz Miasto Tomaszów Lubelski (35). Trend zmniejszania się zapotrzebowania na pomoc społeczną widoczny jest we wszystkich jednostkach. Wskaźnik w latach 2017-2021 uległ największemu spadkowi w Mieście Kostrzyn nad Odrą, gdzie dynamika zmian osiągnęła -37,4%.

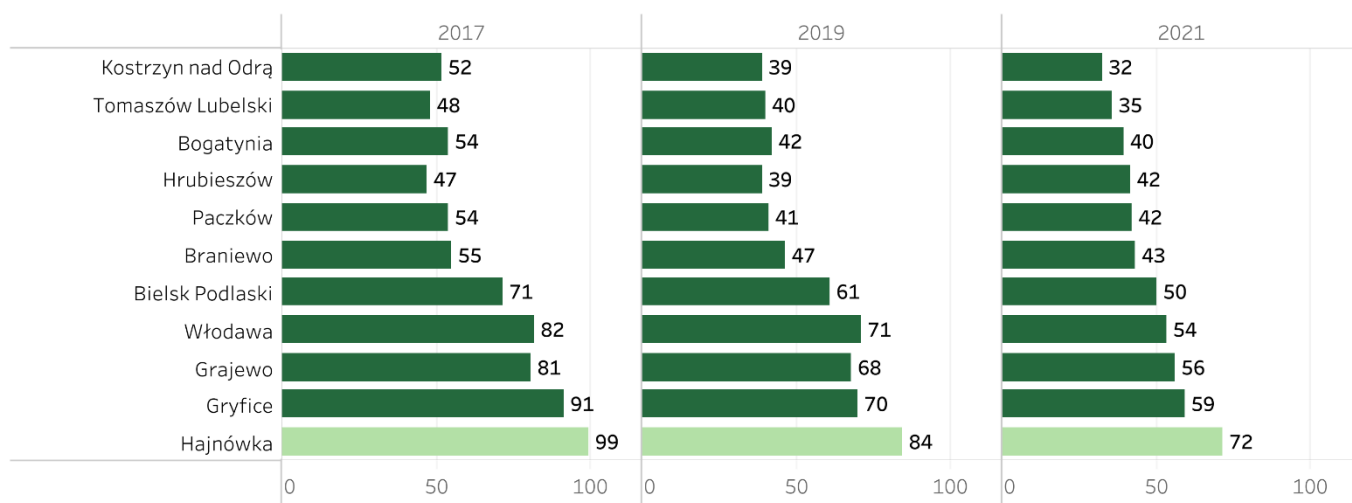
Miasto Hajnówka wyróżnia się największym zasobem mieszkań w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. W 2021 r. na 1 000 ludności przypadało tam 458 mieszkań, znacznie więcej niż w większości jednostek w zestawieniu. Na drugim miejscu znalazło się Miasto Bielsk Podlaski (430), a na ostatnim Gmina Paczków (367). Wskaźnik ten w latach 2017-2021 wzrósł we wszystkich porównywanych gminach i miastach, jednakże warto zaznaczyć, że jest to spowodowane przede wszystkim spadkiem liczby mieszkańców w tym czasie, a nie liczbą nowo powstałych mieszkań.

Przeciętna powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę w Mieście Hajnówka była dość wysoka, ponieważ w 2021 r. osiągnęła 31,6 m². To więcej w porównaniu do większości analizowanych jednostek, szczególnie w porównaniu do Miasta Braniewo (24,2 m²) i Miasta Grajewo (25,3 m²). Powierzchnia ta wzrosła we wszystkich jednostkach za wyjątkiem Miasta Hrubieszów, gdzie w latach 2017-2021 odnotowano ujemną dynamikę zmian (-6,1%).

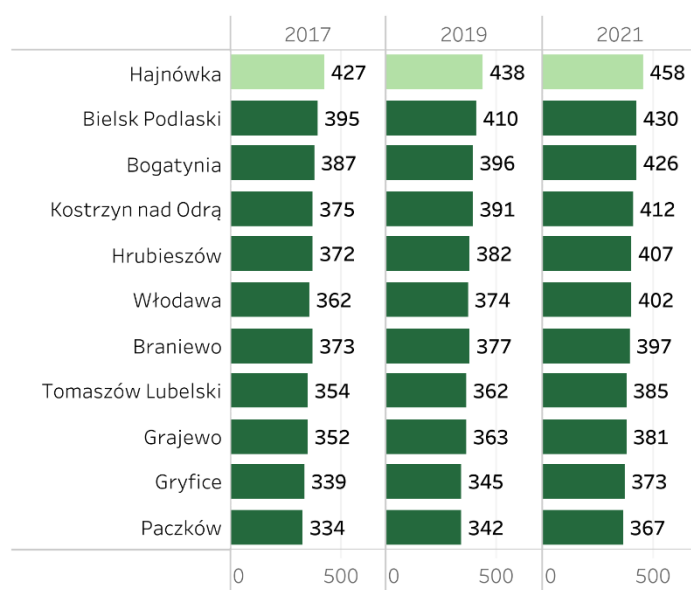
W latach 2017-2021 średnia trzyletnia nowo oddanych mieszkań była zazwyczaj najwyższa w Mieście Kostrzyn nad Odrą oraz Mieście Bielsk Podlaski – w 2021 r. wyniosła kolejno 83 i 81. Miasto Hajnówka wypada dość niekorzystnie na tle innych miast i gmin – w 2021 r. średnia osiągnęła 23. Najmniej korzystną sytuację na rynku budowlanym można zauważyć w Gminie Paczków i Mieście Włodawa, w których w 2021 r. średnia mieszkań oddanych do użytku wyniosła 11 i 20.

W 2021 r. długość ścieżek rowerowych na 10 tys. mieszkańców była najwyższa w Mieście Bielsk Podlaski (13,9 km) oraz Mieście Włodawa (12,9 km). Najmniej ścieżek rowerowych w stosunku do liczby mieszkańców odnotowano w Gminie Paczków (0,7 km) oraz Gminie Gryfice (0,9 km). Biorąc pod uwagę okres 2017-2021 można zauważyć wzrost tego wskaźnika we wszystkich jednostkach w zestawieniu, jednakże podobnie jak w przypadku mieszkań, poziom tego wskaźnika uległ zwiększeniu m.in. ze względu na notowany spadek liczby ludności.

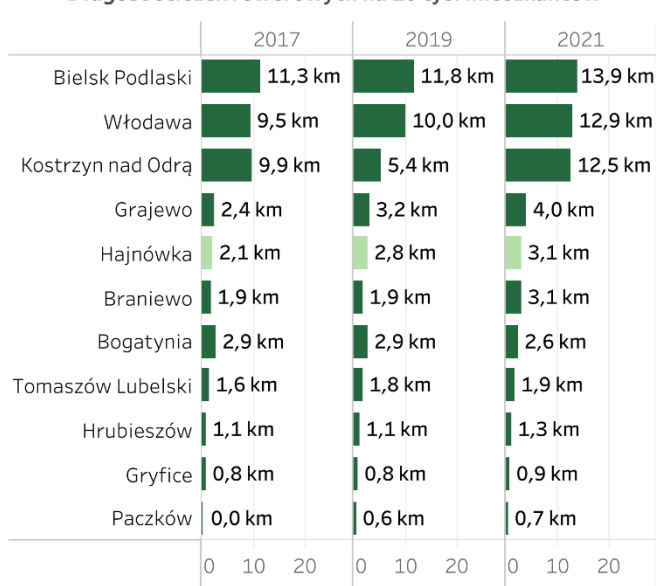
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców

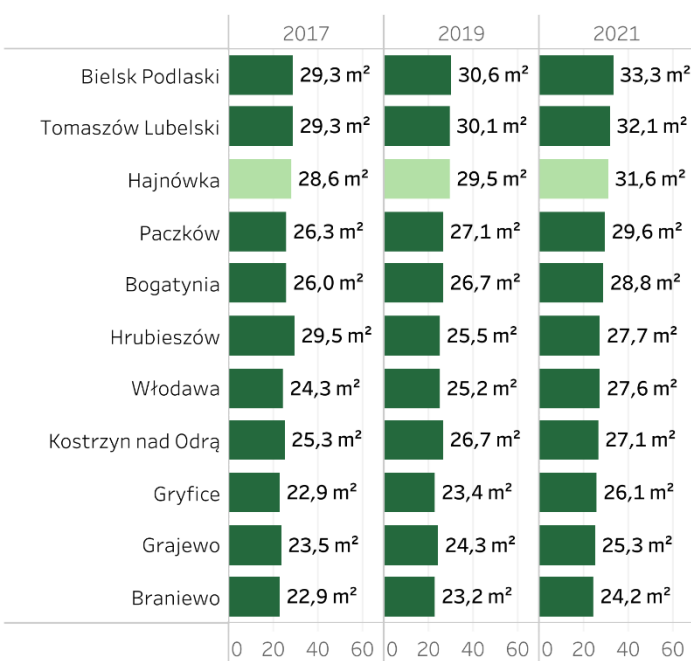
Mieszkania na 1 000 mieszkańców

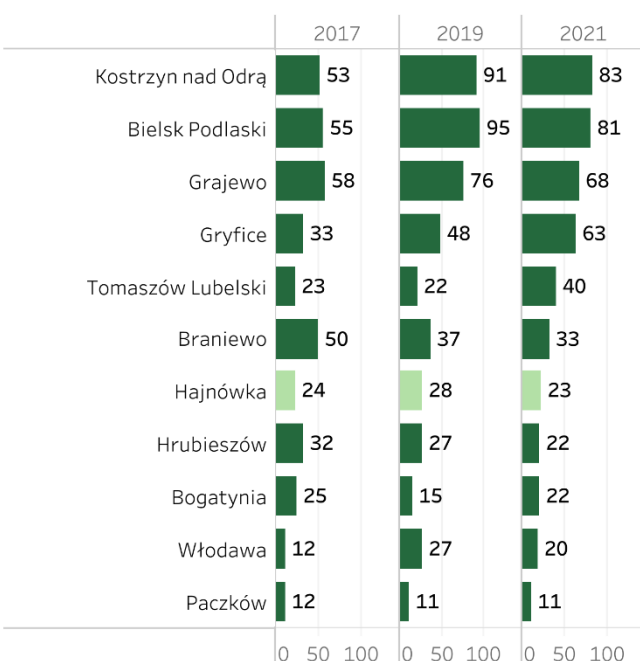
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. mieszkańców

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę

Średnia trzyletnia mieszkań oddanych do użytkowania

Mikroklimat rynkowy

Najwyższą gęstością zaludnienia w 2021 r. wyróżniało się Miasto Tomaszów Lubelski (1 376 os./km²), a najniższą Gmina Gryfice (88 os./km²). W Mieście Hajnówka gęstość zaludnienia była przeciętna w stosunku do innych jednostek, wynosząc 915 os./km².

W 2021 r. najniższą liczbą osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców cechowało się Miasto Kostrzyn nad Odrą (8,3) oraz Gmina Bogatynia (15,8). Najwyższy wskaźnik odnotowano w Mieście Hrubieszów (52,6).

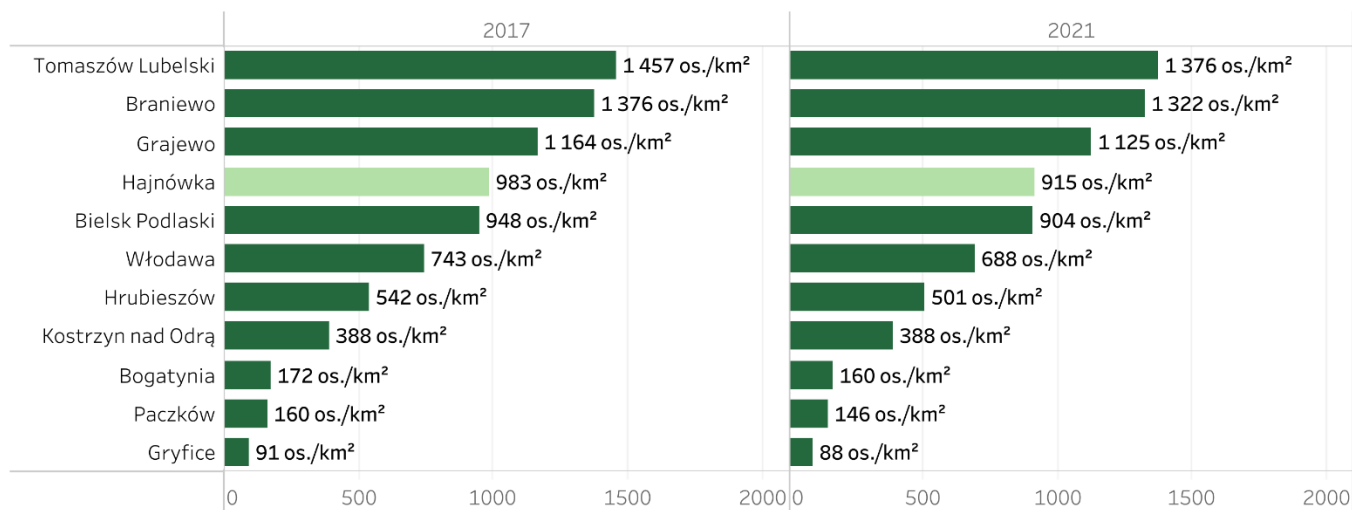
Miasto Hajnówka uplasowało się w połowie zestawienia, ze wskaźnikiem o wartości 28,2. Najwyższą dynamikę zmian w latach 2017-2021 odnotowano w Mieście Bielsk Podlaski (-41,5%). Dynamika wskaźnika dla Miasta Hajnówka była dodatnia (9,3%), co wskazuje na pogorszenie sytuacji na lokalnym rynku pracy. Dodatnią dynamikę odnotowano także jedynie w Gminie Bogatynia (4,7%). Liczba długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców także była najniższa w Mieście Kostrzyn nad Odrą (3,1), a najwyższa w Mieście Hrubieszów (33,6). Pod tym względem Miasto Hajnówka również znalazło się na przeciętnej pozycji (16,2).

Największą liczbą instytucji otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarczych wyróżniało się Miasto Braniewo (2 406) oraz Gmina Bogatynia (2 297). Wskazuje to na najlepszy dostęp do tego typu instytucji – jest ich stosunkowo dużo w porównaniu do liczby działających przedsiębiorstw. Najniższy wskaźnik odnotowano natomiast w Mieście Tomaszów Lubelski (527). Wskaźnik dla Miasta Hajnówka wyniósł 824 – to przeciętna wartość na tle pozostałych jednostek.

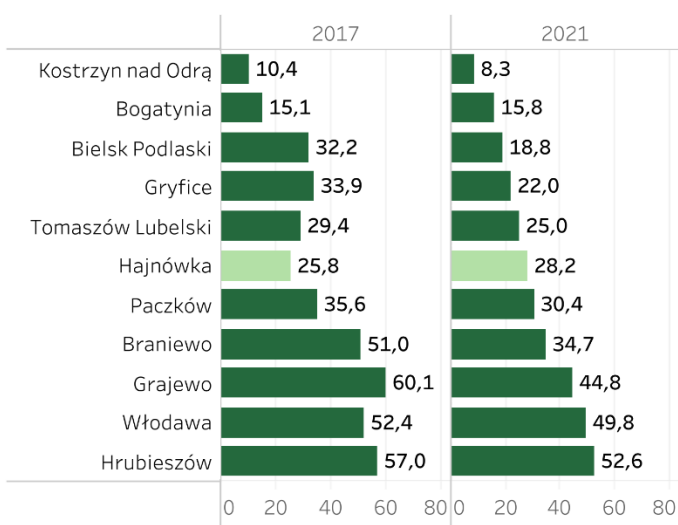
W sferze rynku pracy istotny jest rozwój sektora innowacyjnych i kreatywnych przedsiębiorstw, oferujących atrakcyjne miejsca pracy. W 2021 r. liczba podmiotów gospodarczych w sekcji J-N (PKD) w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców była najwyższa w Mieście Braniewo (36,1), a najniższa w Mieście Grajewo (15,4). Miasto Hajnówka uplasowało się na przedostatnim miejscu w zestawieniu (16,6), co świadczy o stosunkowo niskim udziale podmiotów innowacyjnych funkcjonujących na lokalnym rynku pracy.

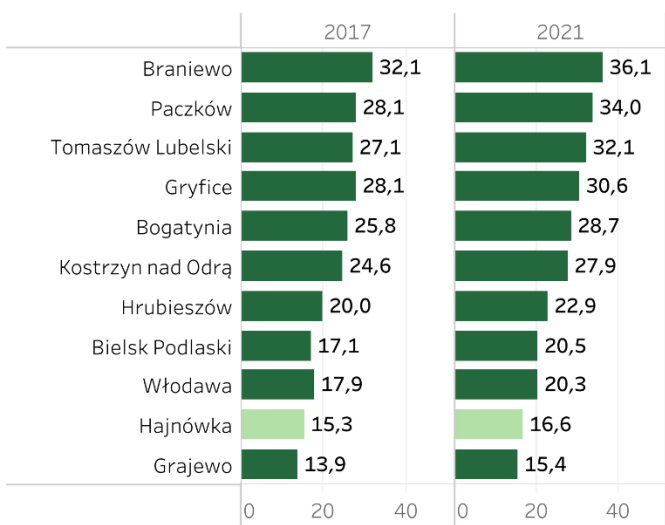
Gęstość zaludnienia

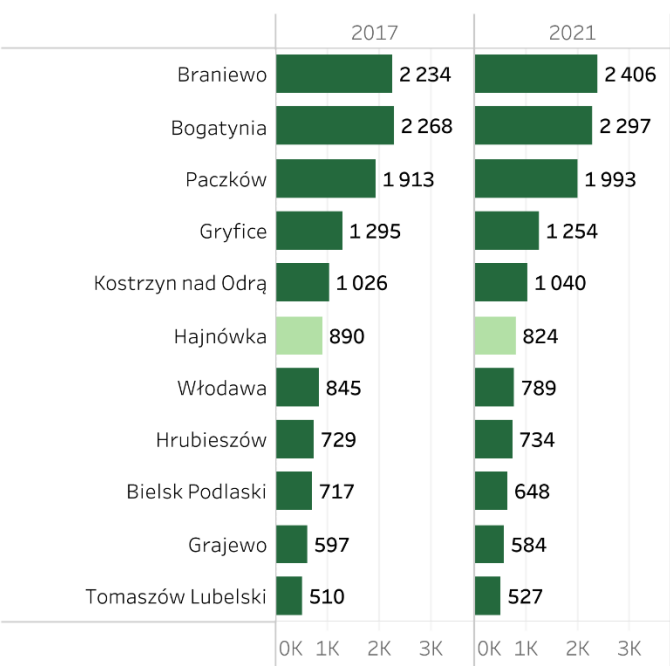
Liczba bezrobotnych na 1 000 mieszkańców

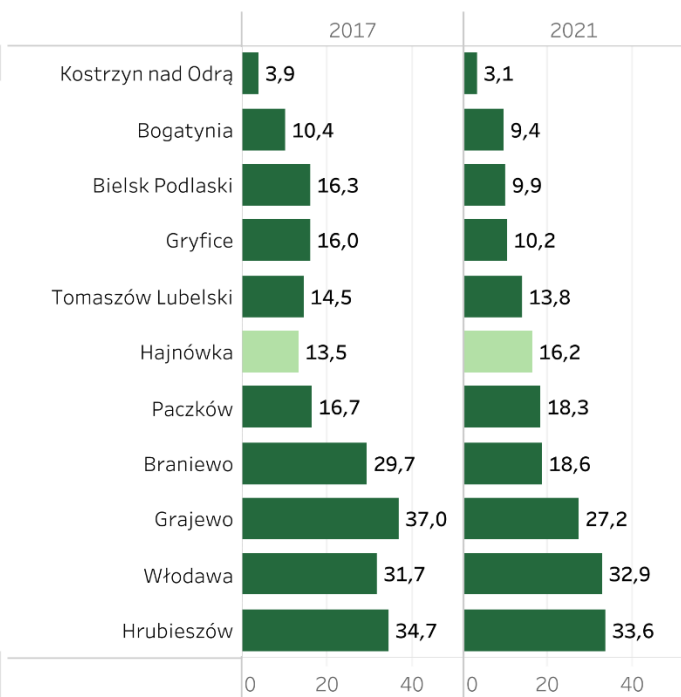
Podmioty gospodarcze w sekcjach J-N na 1 000 mieszkańców

Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej

Liczba długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców

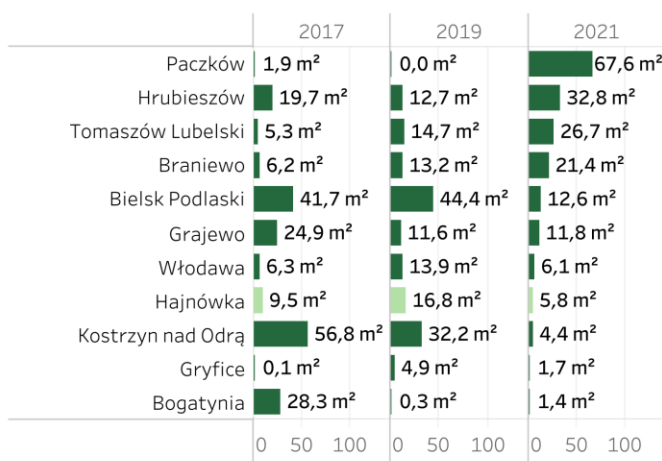
Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON w przeliczeniu na 1000 ludności wskazuje na poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców danej gminy. W latach 2017-2021 Miasto Hajnówka zawsze wypadło najgorzej w zestawieniu – w 2021 r. wskaźnik ten osiągnął 84,7. Na tle innych analizowanych jednostek jest to niewiele. Najbardziej zbliżony wskaźnik odnotowano w Gminie Bogatynia (91,9) – w tym przypadku niska liczba podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby mieszkańców wynika głównie z funkcjonowania na terenie gminy jednego z największych pracodawców w regionie, Kopalni Turów. Najwyższą wartością wskaźnika wyróżniało się natomiast Miasto Tomaszów Lubelski (168,2) oraz Gmina Gryfice (140,2).

Na atrakcyjność inwestycyjną wpływa m.in. powierzchnia komercyjna oddawana do użytku podmiotom gospodarczym. Średnia trzyletnia powierzchni oddanej do użytkowania w stosunku do liczby nowych podmiotów gospodarczych, w 2021 r. była najwyższa w Gminie Paczków (67,6 m²), w Mieście Hajnówka wskaźnik wyniósł 5,8 m². To stosunkowo niewiele na tle innych jednostek, lecz należy podkreślić, że wskaźnik zależy od liczby rejestrowanych nowych podmiotów – im więcej podmiotów, tym niższy wskaźnik. Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w Gminie Bogatynia (1,4 m²).

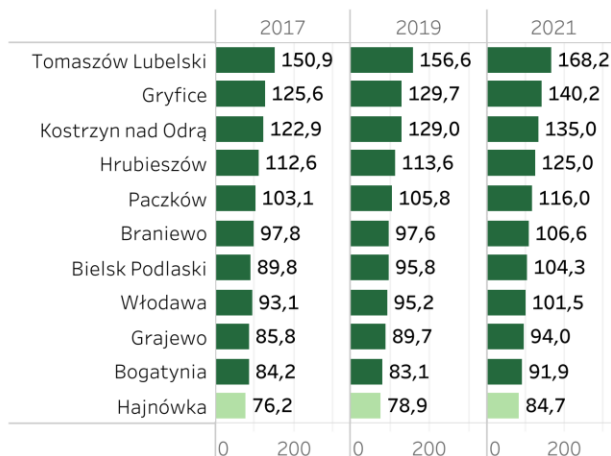
Nowo oddana powierzchnia biurowa, magazynowa i przemysłowa była zróżnicowana w ostatnich pięciu latach. W 2021 r. w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, największą powierzchnię biurową oddano w Mieście Tomaszów Lubelski (169 m²), magazynową w Gminie Paczków (337 m²), a przemysłową w Mieście Braniewo (747 m²).

W zakresie mikroklimatu rynkowego zdecydowano się także na porównanie ofert pracy (rejestrowanych w urzędach pracy) przypadających na 1 000 mieszkańców. Ze względu na brak danych dla miast i gmin, porównano dane dla powiatów, do których należą analizowane jednostki. W 2021 r. zdecydowanie najwięcej ofert pracy odnotowano w powiecie zgorzeleckim, do którego należy Gmina Bogatynia (347), a następnie w powiecie hajnowskim (142). Oznacza to wyższe zapotrzebowanie na pracowników niż w innych jednostkach – przynajmniej w zakresie rejestrowanych ofert pracy. W powiecie włodawskim, w którym leży Miasto Włodawa, zarejestrowano najmniej ofert pracy na 1 000 mieszkańców (10).

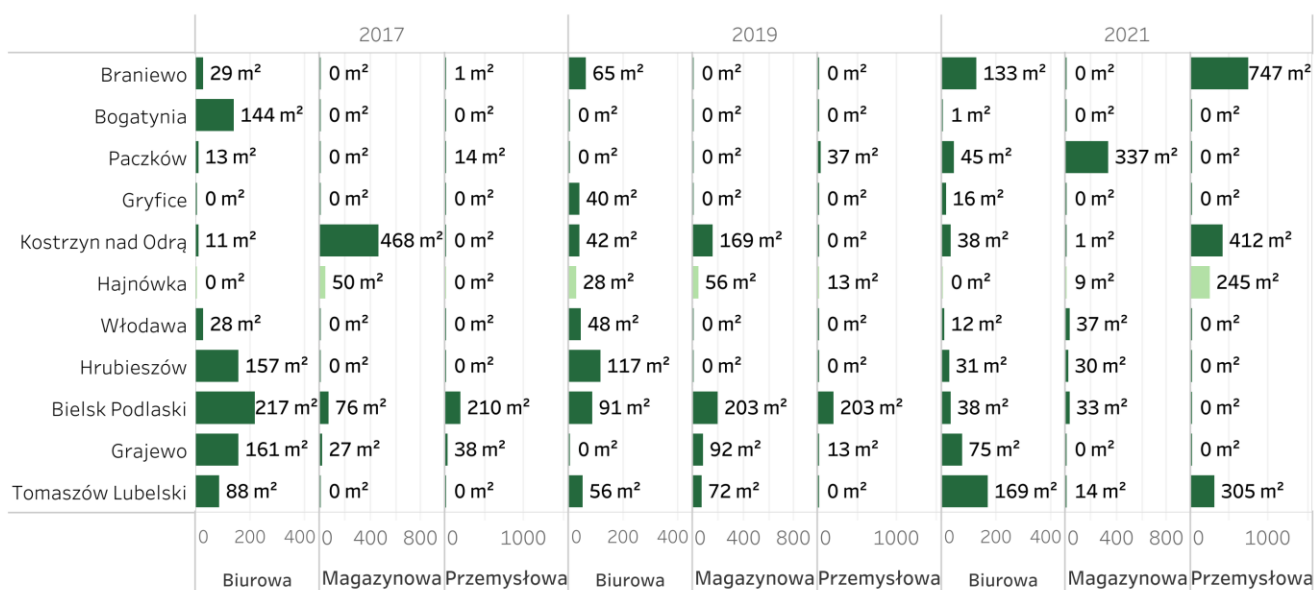
Nowo oddana powierzchnia komercyjna do liczby nowych podmiotów gospodarczych - średnia trzyletnia

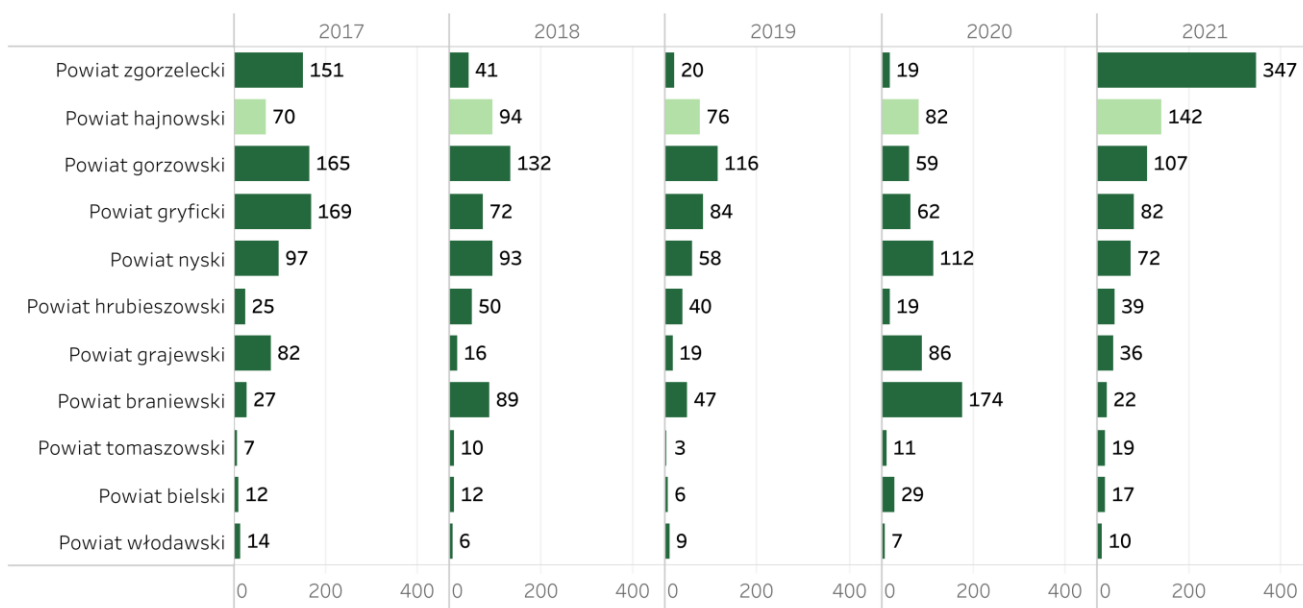
Podmioty gospodarcze wpisane do REGON na 1 000 mieszkańców

Nowo oddana powierzchnia w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców:

Oferty pracy na 1 000 mieszkańców

Mikroklimat administracyjny

Całą powierzchnię Miasta Hajnówka, Miasta Włodawa oraz Gminy Bogatynia pokrywają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Jest to korzystna sytuacja, ponieważ pozwala to sprawnie kontrolować politykę przestrzenną gminy – zapobiega powstawaniu chaosu przestrzennego. Pod tym względem szczególnie niekorzystnie wypada Gmina Gryfice (0,7%) i Miasto Braniewo (4,3%). Warto zaznaczyć, że większość jednostek w zestawieniu posiada mniej niż 50% powierzchni pokrytej MPZP, zatem Miasto Hajnówka szczególnie wyróżnia się na tle porównywanych miast i gmin.

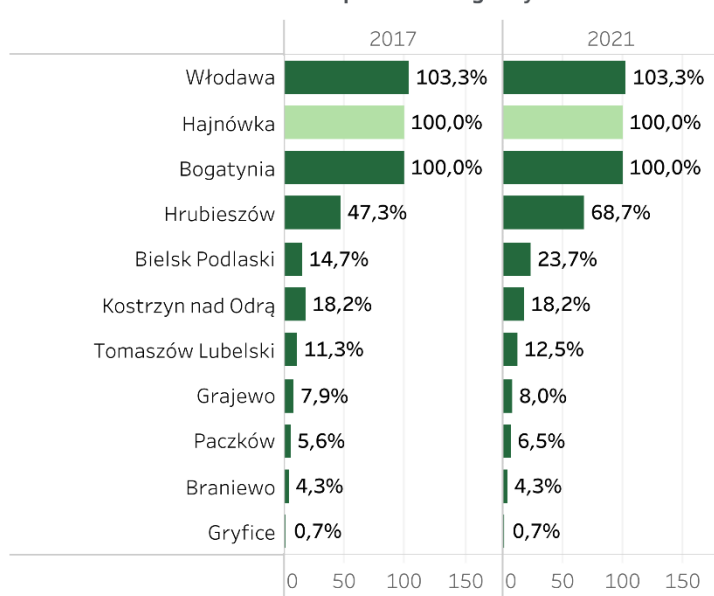

Udział dochodów własnych w latach 2017-2021 uległ zmniejszeniu we wszystkich jednostkach, za wyjątkiem Miasta Braniewo, w którym dynamika zmian była w tym czasie dodatnia (1,8 pp.). Największy spadek udziału dochodów własnych odnotowano w Mieście Hrubieszów (-11,3 pp.). Szczególnie wysoki udział dochodów własnych w 2021 r. cechował Gminę Bogatynia – niemal 72%. Udział ten był także wysoki w Mieście Kostrzyn nad Odrą (57,2%). W Mieście Hajnówka udział dochodów własnych w budżecie ogółem nie przekroczył 40%. Najmniej korzystną sytuację odnotowano w Mieście Hrubieszów (32,8%). Należy podkreślić, że im niższy udział dochodów własnych w budżecie jednostki, tym większe uzależnienie od dotacji i subwencji – co wiąże się z ryzykiem braku finansów na m.in. zadania bieżące.

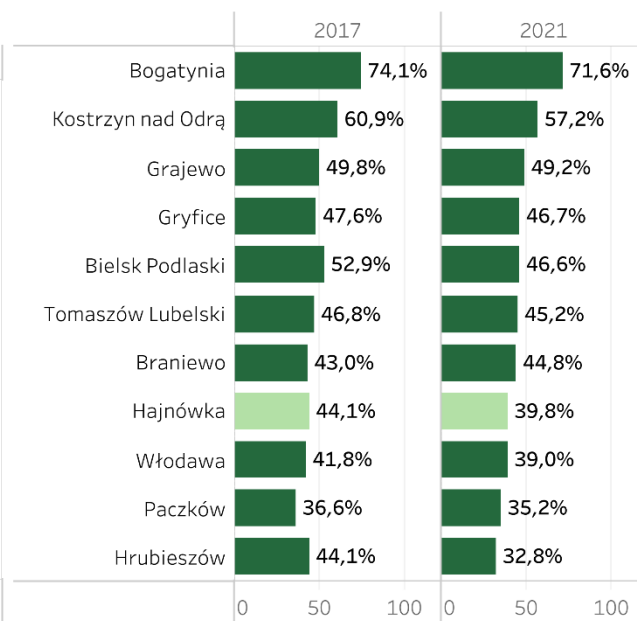
Wydatki majątkowe inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 r. były najwyższe w Mieście Hrubieszów (1 284 zł). Miasto Hajnówka cechowało się najniższą wartością tego wskaźnika (119 zł). Patrząc na lata poprzednie, widać zróżnicowanie pod względem wydatków inwestycyjnych, jednakże w większości jednostek można zauważyć pewien trend wzrostowy, wskazujący na coraz większe wydatki inwestycyjne.

W 2021 r. środki na dofinansowanie zadań własnych pozyskane z innych źródeł w przeliczeniu na 1 mieszkańca były najwyższe w Mieście Włodawa (242,6 zł) oraz Mieście Braniewo (183,3 zł), co wskazuje na efektywne uzyskanie pieniędzy z różnych źródeł. Miasto Hajnówka pozyskało w tym samym roku 10,2 zł. Najmniej środków z innych źródeł odnotowano w Gminie Gryfice – 0 zł.

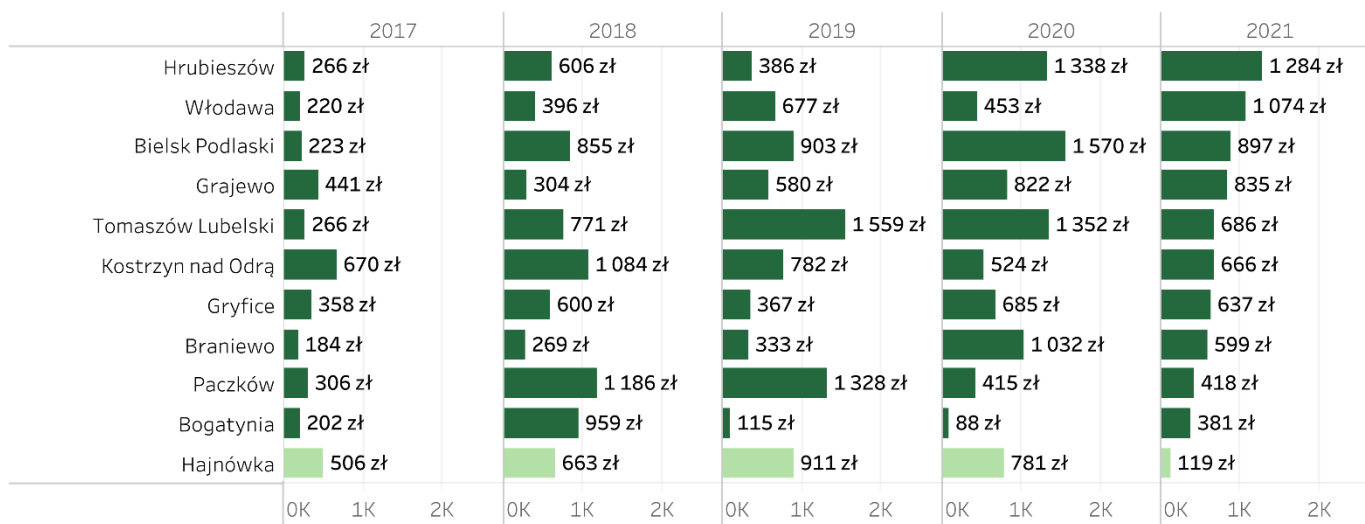
Powierzchnia objęta planami zagospodarowania przestrzennego odniesiona do powierzchni gminy

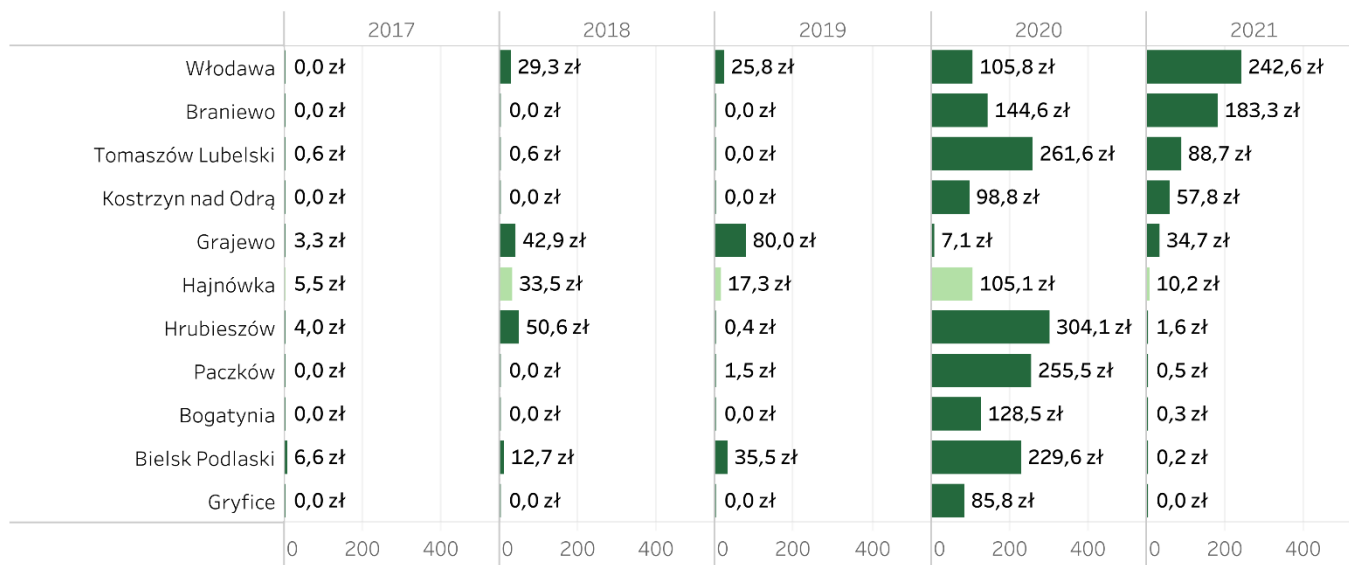
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem

Wydatki majątkowe inwestycyjne z budżetu JST na 1 mieszkańca

Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł na 1 mieszkańca

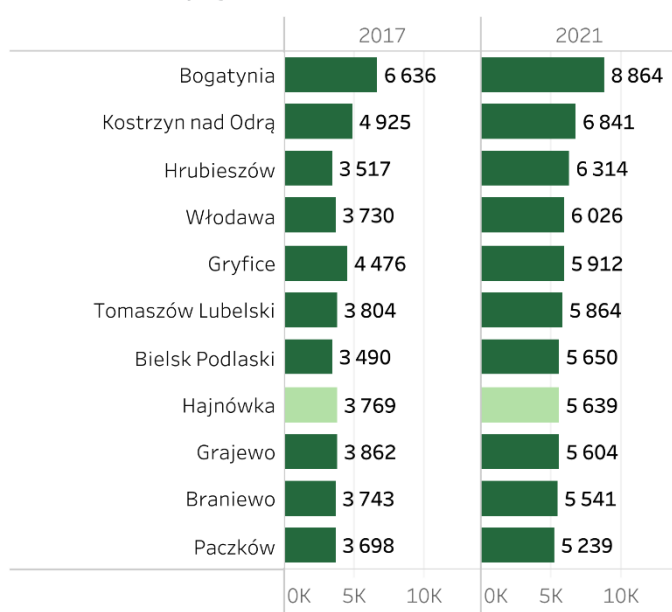
Dochody budżetu ogółem na 1 mieszkańca wzrosły we wszystkich analizowanych miastach i gminach. W latach 2017-2021 najwyższą dynamikę zmian odnotowano w Mieście Hrubieszów (79,5%), natomiast najniższą w Gminie Gryfice (32,1%). W 2021 r. dochody na 1 mieszkańca były najwyższe w Gminie Bogatynia (8 864 zł), a następnie w Mieście Kostrzyn nad Odrą (6 841 zł). W Gminie Paczków dochody te były najniższe (5 239 zł). Miasto Hajnówka uplasowało się na czwartym miejscu od końca (5 639 zł).

Podobną sytuację odnotowano w przypadku wydatków budżetu w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wydatki te wzrosły we wszystkich jednostkach, z czego najbardziej także w Mieście Hrubieszów (71,5%). Najmniejsza dynamika dotyczyła wydatków w Gminie Bogatynia (22,9%). Największe wydatki na 1 mieszkańca w 2021 r. odnotowano w Mieście Hrubieszów (1 284 zł) oraz Mieście Włodawa (1 074 zł). Miasto Hajnówka nie wypada korzystnie – znalazła się na ostatnim miejscu w zestawieniu (119 zł).

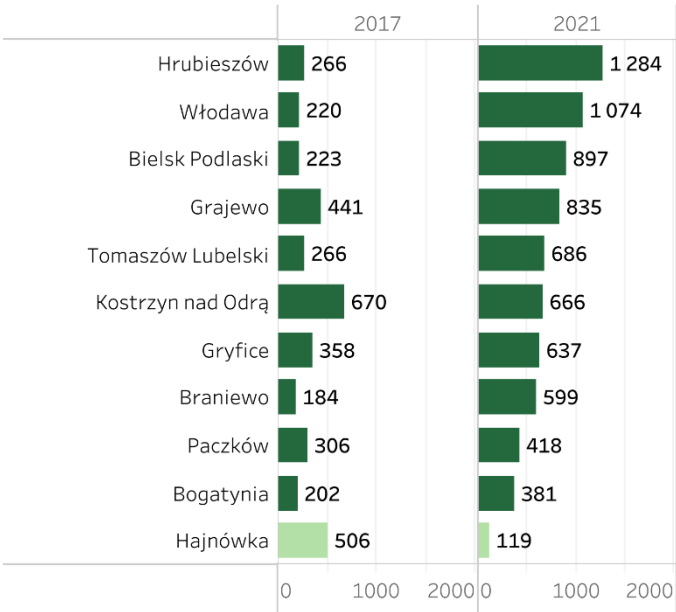
Wskaźnik samofinansowania (WB7) opracowany przez Ministerstwo Finansów wskazuje, w jakim stopniu jednostka samorządowa jest w stanie finansować zadania za pomocą środków własnych. W latach 2017-2021 wskaźnik ten był zróżnicowany. Najwyższy wskaźnik w 2021 r. odnotowano w Mieście Hajnówka, gdzie wyniósł 889,8% - znacznie więcej niż w innych jednostkach. Na drugim miejscu uplasowała się Gmina Bogatynia (273,3%), natomiast najniższy wskaźnik dotyczył Gminy Grajewo (106,2%). W 2021 r. we wszystkich jednostkach w zestawieniu wskaźnik WB7 przekraczał 100%, co wskazuje na wysoką zdolność do finansowania inwestycji środkami własnymi, lecz może także wskazywać na zbyt niski poziom realizowania inwestycji w stosunku do własnych możliwości finansowych.

Inny wskaźnik dotyczący finansów to udział wydatków majątkowych na wydatki bieżące ogółem (opracowanie własne) – w 2021 r. najwyższy wskaźnik odnotowano w Mieście Hrubieszów (27,1%), a najniższy w Mieście Hajnówka (2,6%). W latach 2017-2021 wartość wskaźnika wahała się we wszystkich jednostkach, mimo to można zauważyć wzrost wskaźnika w większości analizowanych miast i gmin.

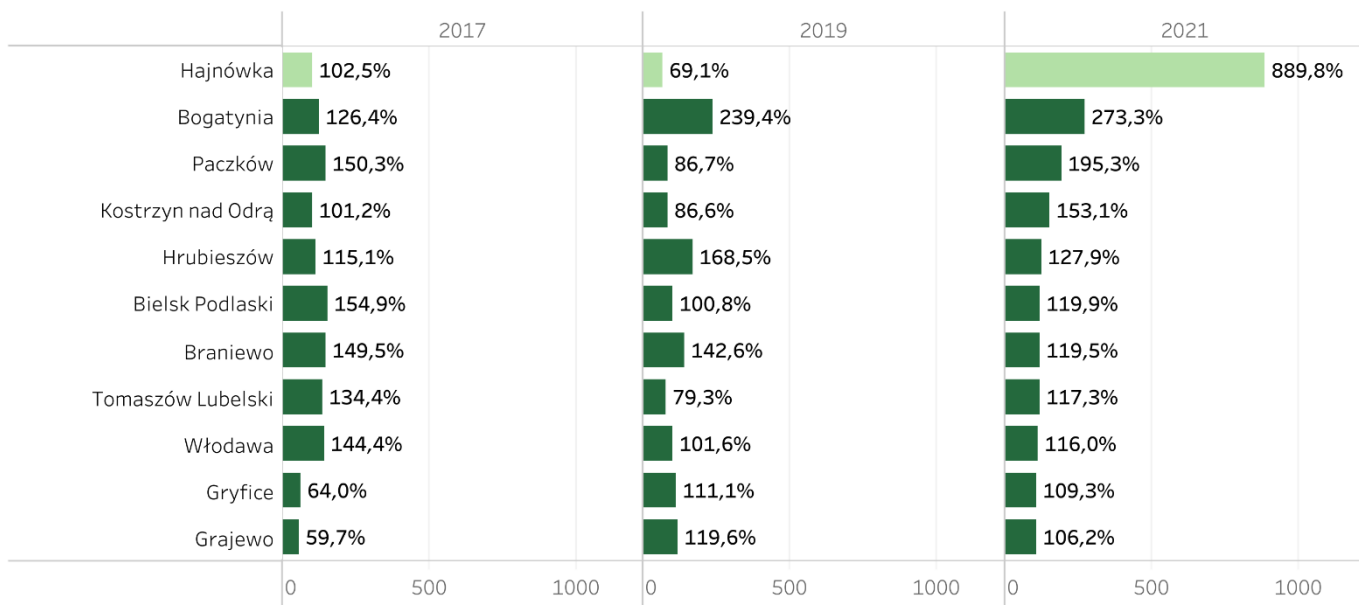
Dochody ogółem budżetu JST na 1 mieszkańca

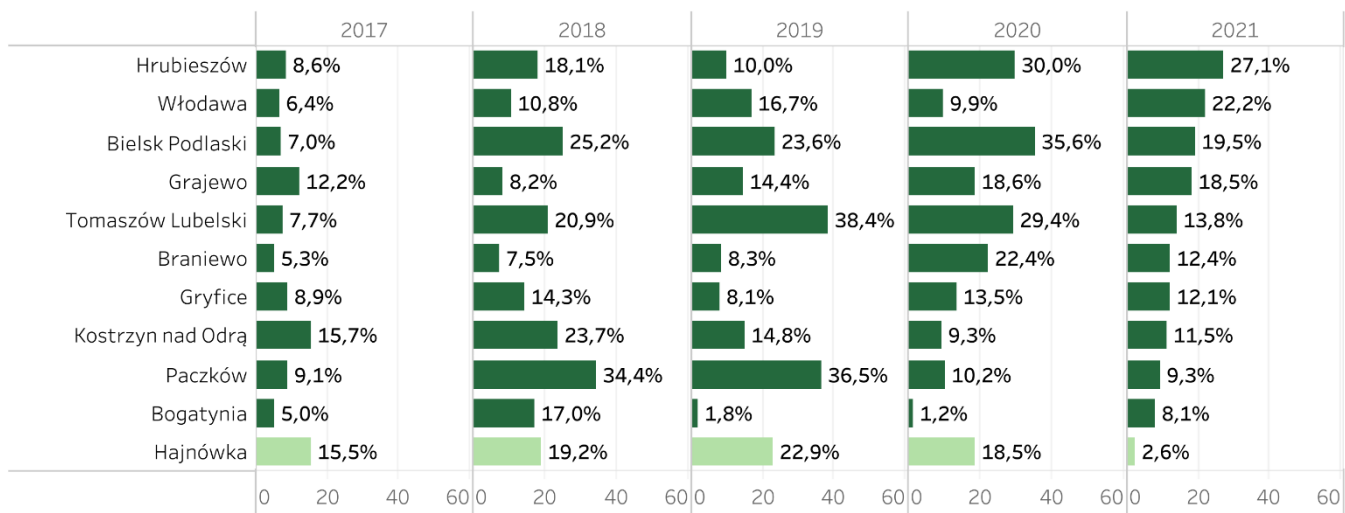
Wydatki ogółem budżetu JST na 1 mieszkańca

Wskaźnik samofinansowania

Udział wydatków majątkowych ogółem na wydatki bieżące ogółem

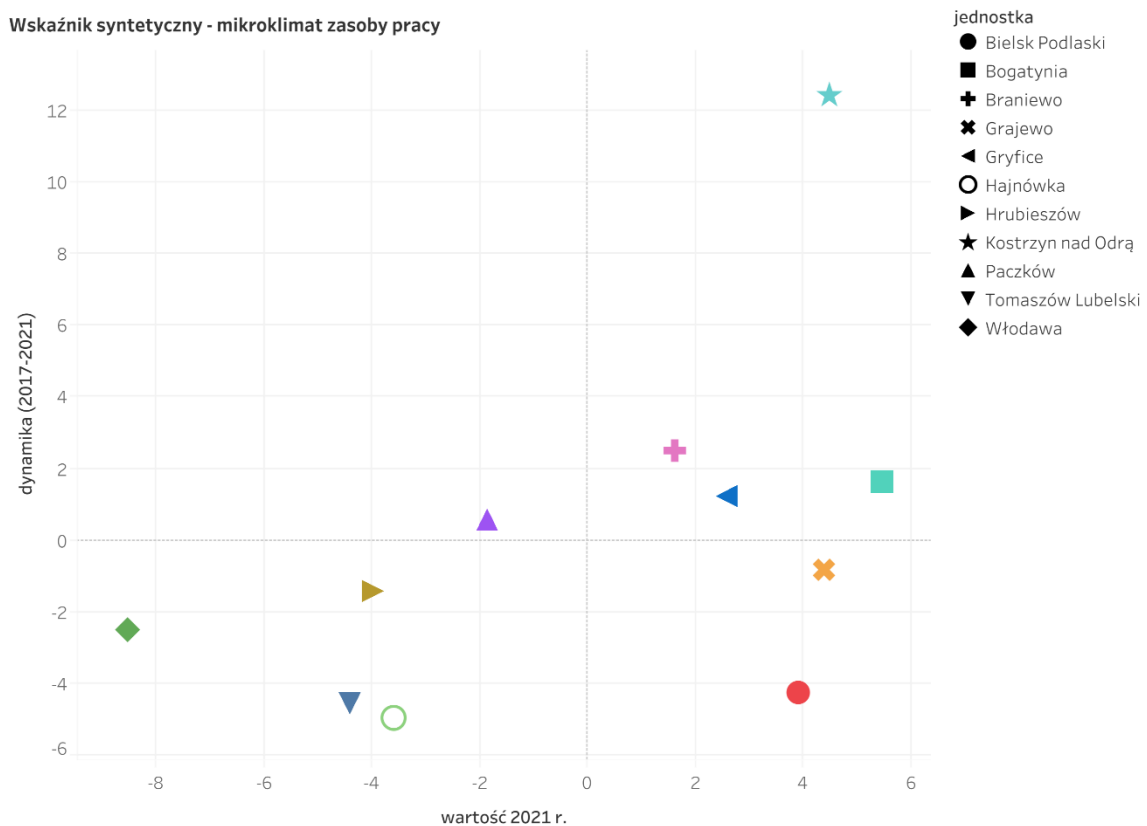

II.3.3 Omówienie wskaźników syntetycznych

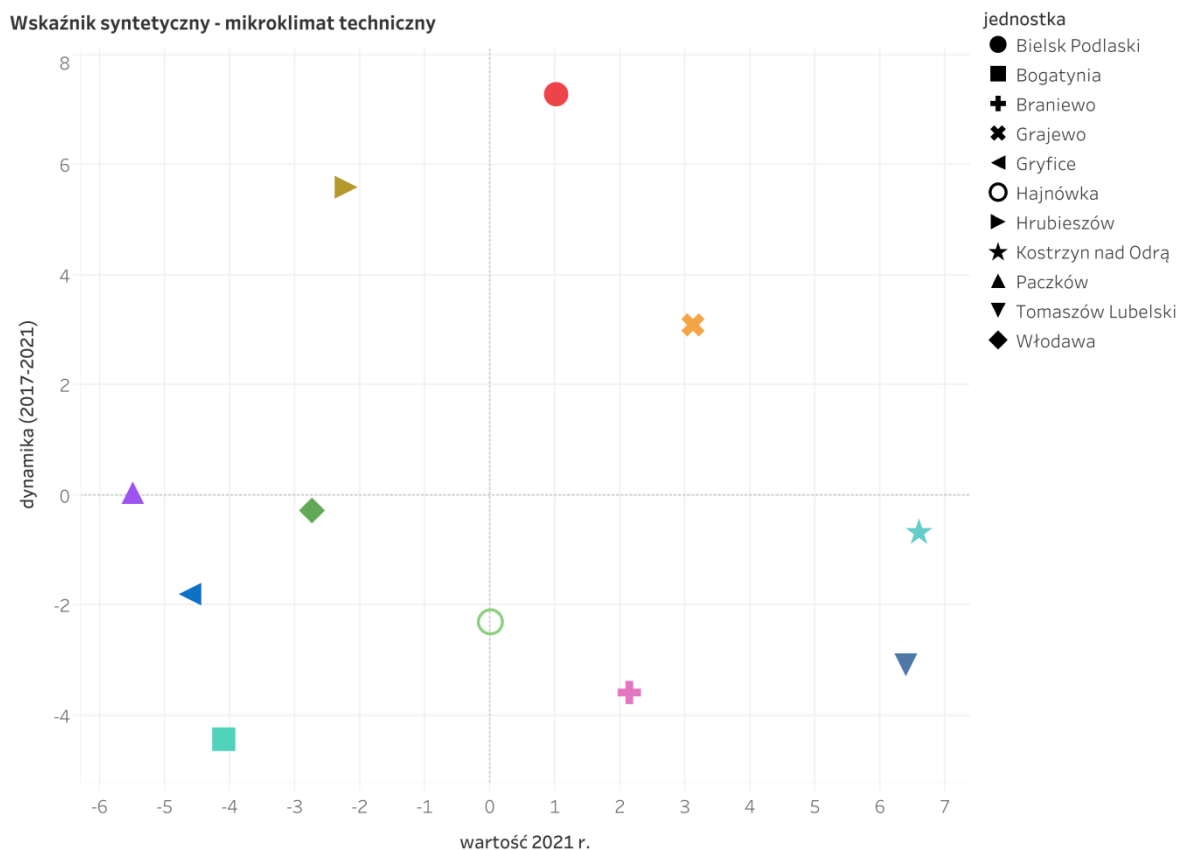
Wskaźniki syntetyczne

Pierwszy ze wskaźników syntetycznych odnosi się do mikroklimatu zasobów pracy. Biorąc pod uwagę wartość wskaźnika, najkorzystniej wypadła Gmina Bogatynia. Najwyższą dynamiką zmian w latach 2017-2021 wyróżniało się Miasto Kostrzyn nad Odrą. Patrząc zarówno na wartość jak i dynamikę, w obszarze mikroklimatu zasobów pracy najkorzystniej wypadło Miasto Kostrzyn nad Odrą. Najgorszą wartością wskaźnika cechowało się Miasto Włodawa. Miasto Hajnówka uplasowało się na niekorzystnym miejscu – dynamika zmian była zdecydowanie najgorsza na tle pozostałych jednostek. Ogółem Miasto Hajnówka znalazło się na 9 miejscu w rankingu dla tego mikroklimatu.

Jednostka	Wartość w 2021 r.	Dynamika (2017-2021)	Miejsce w rankingu ogółem
Bogatynia	5,5	1,6	2
Hrubieszów	-4,0	-1,4	8
Tomaszów Lubelski	-4,4	-4,5	10
Włodawa	-8,5	-2,5	11
Kostrzyn nad Odrą	4,5	12,5	1
Paczków	-1,9	0,6	7
Bielsk Podlaski	3,9	-4,2	4
Grajewo	4,4	-0,8	3
Hajnówka	-3,6	-4,9	9
Braniewo	1,6	2,5	6
Gryfice	2,6	1,2	5

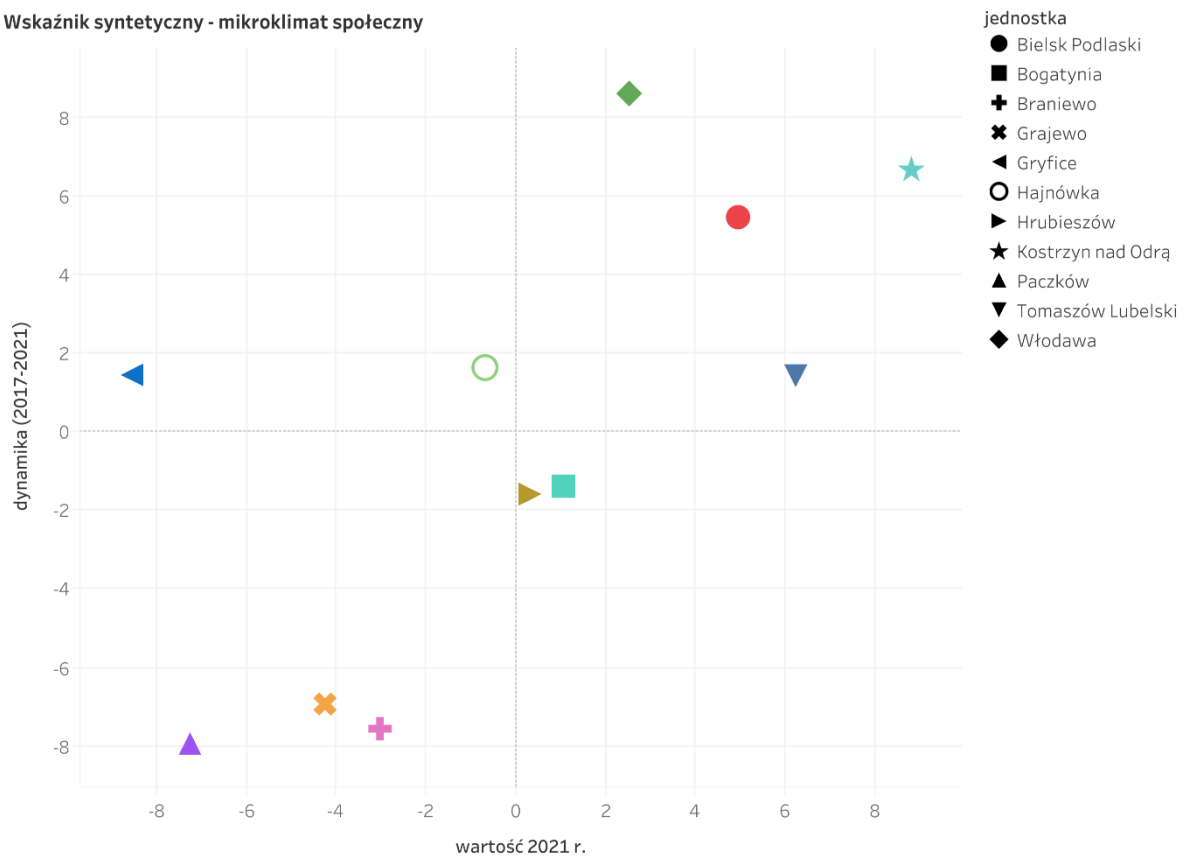
Kolejny ze wskaźników dotyczył mikroklimatu technicznego. Pod względem wartości najlepiej wypadło Miasto Kostrzyn nad Odrą, a najgorzej Gmina Paczków. Natomiast w przypadku dynamiki zmian, najkorzystniejszą odnotowano w Mieście Bielsk Podlaski – najgorszą dynamiką cechowała się Gmina Bogatynia. Miasto Hajnówka znalazło się na 7 miejscu ogółem – wypada zatem przeciętnie na tle pozostałych jednostek. Najkorzystniej wypadło Miasto Bielsk Podlaski, a najgorzej Gmina Bogatynia.

Jednostka	Wartość w 2021 r.	Dynamika (2017-2021)	Miejsce w rankingu ogółem
Bogatynia	-4,1	-4,4	11
Hrubieszów	-2,2	5,6	5
Tomaszów Lubelski	6,4	-3,1	4
Włodawa	-2,7	-0,3	8
Kostrzyn nad Odrą	6,6	-0,6	3
Paczków	-5,5	0,1	9
Bielsk Podlaski	1,0	7,3	1
Grajewo	3,1	3,1	2
Hajnówka	0,0	-2,3	7
Braniewo	2,1	-3,6	6
Gryfice	-4,6	-1,8	10

Pod względem mikroklimatu społecznego pozytywnie wyróżnia się Miasto Kostrzyn nad Odrą, które cechowało się najwyższą wartością i dynamiką zmian w tym obszarze. Dobrze wypada także Miasto Włodawa i Miasto Bielsk Podlaski, które także odnotowały zarówno dodatnią wartość wskaźnika jak i dynamikę zmian. Zdecydowanie najgorzej wypada Gmina Paczków, w której wskaźnik społeczny jest niski, a stagnacja rozwojowa ulega pogłębieniu. W tym przypadku Miasto Hajnówka także znalazło się mniej więcej w połowie zestawienia, co wskazuje na przeciętną sytuację społeczną, biorąc pod uwagę analizowane jednostki.

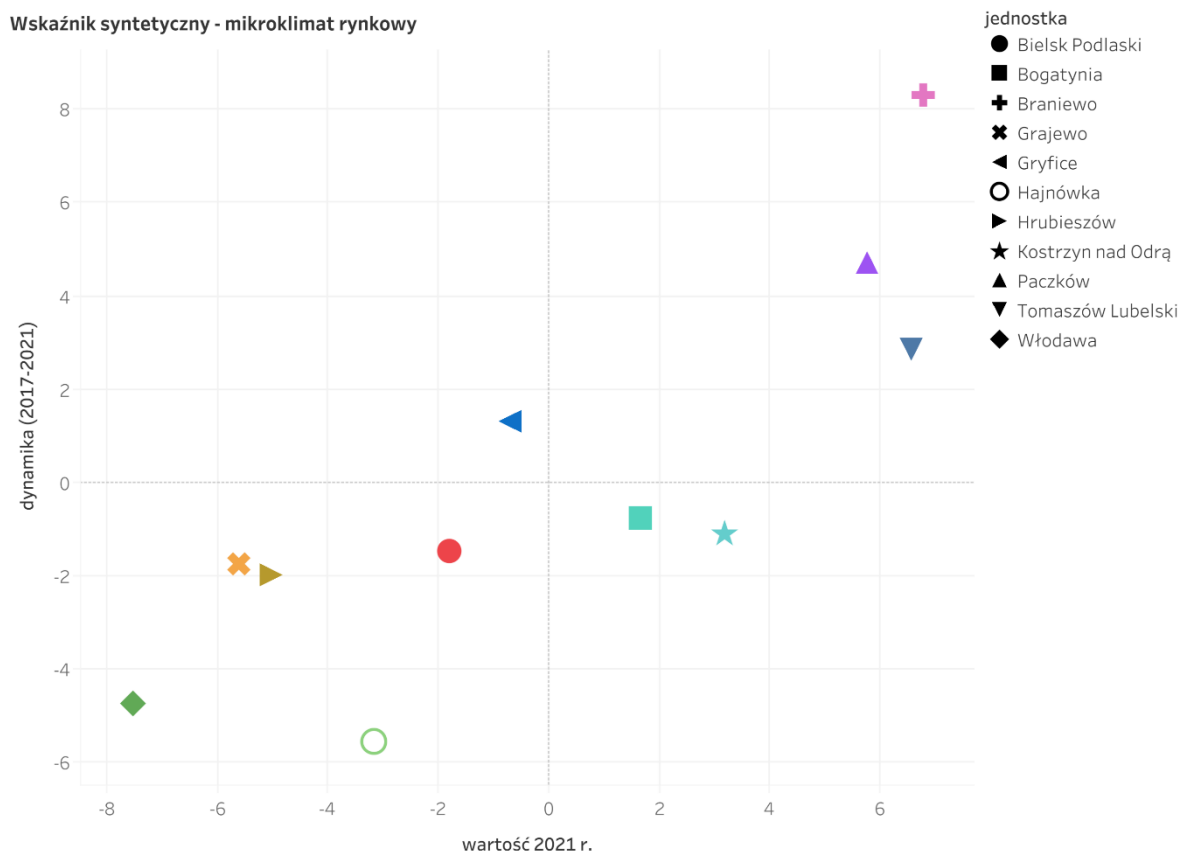
Wskaźnik syntetyczny - mikroklimat społeczny

Jednostka	Wartość w 2021 r.	Dynamika (2017-2021)	Miejsce w rankingu ogółem
Bogatynia	1,1	-1,4	6
Hrubieszów	0,3	-1,6	7
Tomaszów Lubelski	6,2	1,4	4
Włodawa	2,5	8,6	2
Kostrzyn nad Odrą	8,8	6,7	1
Paczków	-7,3	-7,9	11
Bielsk Podlaski	4,9	5,5	3
Grajewo	-4,3	-6,9	10
Hajnówka	-0,7	1,6	5
Braniewo	-3,0	-7,6	9
Gryfice	-8,6	1,5	8

INWESTUJ W HAJNÓWCĘ.

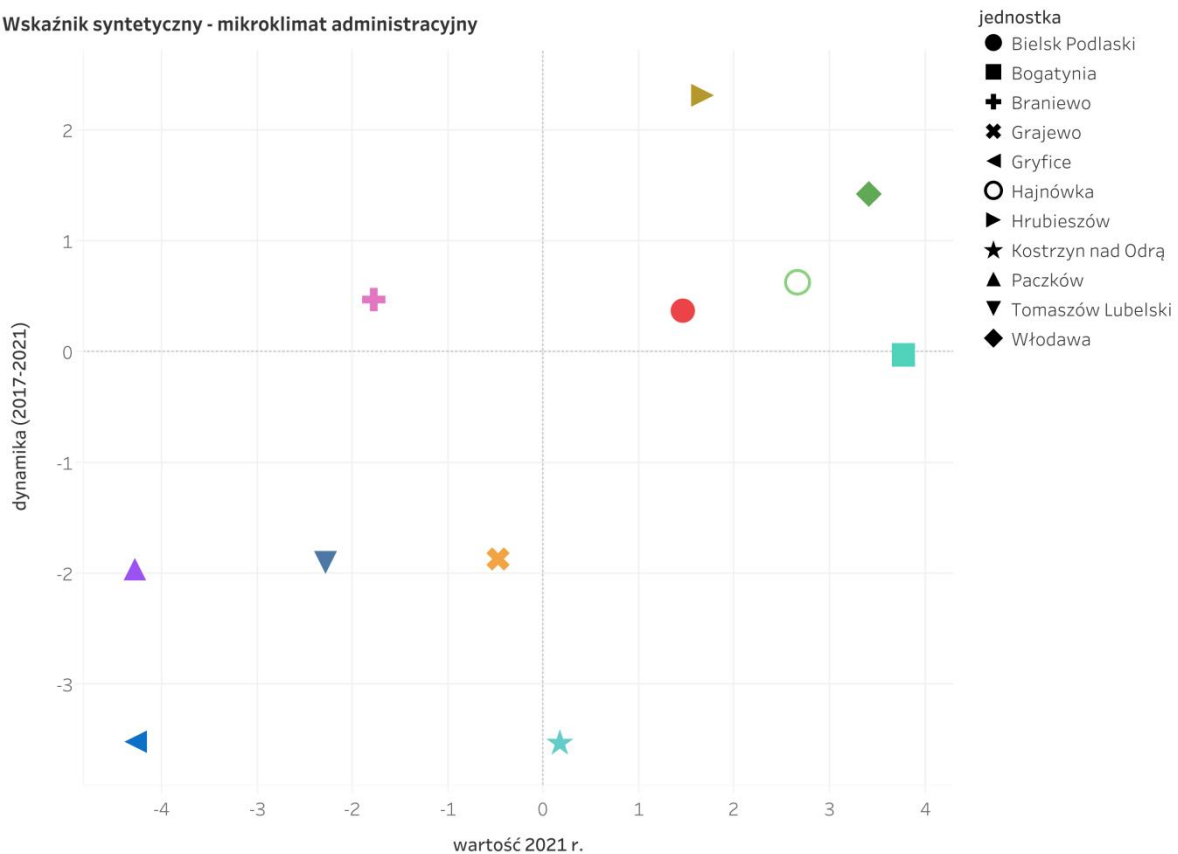
W mikroklimacie rynkowym najkorzystniej wypada Miasto Braniewo cechujące się zarówno najwyższą wartością wskaźnika jak i dynamiką zmian. Dobrze wypada także Gmina Paczków oraz Miasto Tomaszów Lubelski, gdyż tam także zaobserwowano dodatnią wartość i dynamikę wskaźnika syntetycznego. Miasto Hajnówka znalazło się na przedostatnim miejscu, co wskazuje na mniej rozwinięty obszar rynkowy, w porównaniu do analizowanych jednostek. Na ostatnim miejscu uplasowało się natomiast Miasto Włodawa.

Jednostka	Wartość w 2021 r.	Dynamika (2017-2021)	Miejsce w rankingu ogółem
Bogatynia	1,6	-0,8	5
Hrubieszów	-5,0	-2,0	8
Tomaszów Lubelski	6,6	2,9	3
Włodawa	-7,5	-4,7	11
Kostrzyn nad Odrą	3,2	-1,1	4
Paczków	5,8	4,7	2
Bielsk Podlaski	-1,8	-1,5	7
Grajewo	-5,6	-1,7	9
Hajnówka	-3,2	-5,5	10
Braniewo	6,8	8,3	1
Gryfice	-0,7	1,3	6

Ostatni z omawianych mikroklimatów to obszar administracji – w tym przypadku najlepiej wypadło Miasto Włodawa, wyróżniające się najwyższą wartością wskaźnika oraz korzystną, dodatnią dynamiką zmian. Podobna sytuacja została odnotowana w Mieście Hrubieszów. Najniższa wartość wskaźnika dotyczyła Gminy Paczków oraz Gminy Gryfice. Zdecydowanie najgorzej w zestawieniu wypadła wspomniana Gmina Gryfice, cechująca się oprócz ujemnej wartości wskaźnika także ujemną dynamiką zmian. Miasto Hajnówka wypadło pod tym względem dość dobrze – uplasowało się na czwartym miejscu w zestawieniu.

Wskaźnik syntetyczny - mikroklimat administracyjny

Jednostka	Wartość w 2021 r.	Dynamika (2017-2021)	Miejsce w rankingu ogółem
Bogatynia	3,8	0,0	3
Hrubieszów	1,7	2,3	2
Tomaszów Lubelski	-2,3	-1,9	9
Włodawa	3,4	1,4	1
Kostrzyn nad Odrą	0,2	-3,5	8
Paczków	-4,3	-2,0	10
Bielsk Podlaski	1,5	0,4	5
Grajewo	-0,5	-1,9	8
Hajnówka	2,7	0,6	4
Braniewo	-1,8	0,5	7
Gryfice	-4,3	-3,5	11

Biorąc pod uwagę wszystkie przedstawione wcześniej wskaźniki syntetyczne, najlepiej rozwijającą się jednostką w zestawieniu jest Miasto Kostrzyn nad Odrą. Jest to miasto peryferyjne, położone przy granicy zachodniej – graniczy z Niemcami. Z tego względu wskaźniki dla tego miasta są zdecydowanie korzystniejsze w porównaniu do innych analizowanych jednostek. Dość dobrze wypadło także Miasto Bielsk Podlaski, położone stosunkowo blisko Miasta Hajnówka – mimo podobnej charakterystyki (położenia, liczby ludności, specyfiki miasta), Miasto Hajnówka znalazło się na ostatnim miejscu w zestawieniu. Podobną złą sytuację odnotowano w Gminie Paczków, zlokalizowanej przy granicy z Czechami – tu głównym problemem jest mikroklimat społeczny. Analiza wykazała, że Miasto Hajnówka w odniesieniu do analizowanych gmin i miast, posiada szczególne deficyty w obszarze zasobów pracy i rynku pracy. Oznacza to, że władze samorządowe muszą podjąć szereg różnych działań, mających na celu poprawę sytuacji Miasta Hajnówka.

Tx-200

Tx-200
Produced in the factory of the
Polish State Railways in
Warsaw, 1950-1955.
The locomotive is preserved in
the collection of the
Polish State Railways.

II.4 Ocena systemu obsługi inwestora

Wyniki indywidualnych wywiadów pogłębionych

Badanie - wywiady pogłębione zostały przeprowadzone w marcu 2023 roku z przedstawicielami instytucji otoczenia biznesu funkcjonującymi na terenie miasta Hajnówka. Głównym zadaniem instytucji otoczenia biznesu jest wsparcie przedsiębiorców, które opiera się na zagadnieniach związanych z tworzeniem, prowadzeniem i rozwojem przedsiębiorstw.

Poniżej w sposób syntetyczny przedstawiono najistotniejsze elementy wypowiedzi respondentów uzyskane w trakcie przeprowadzonych wywiadów. Zadawane pytania i poruszane kwestie zostały pogrupowane w większe bloki tematyczne.

INFORMACJE O MIEŚCIE

W pierwszej kolejności poproszono respondentów o scharakteryzowanie specyfiki miasta i wskazanie tego co je wyróżnia. Każda z odpowiedzi, która wybrzmiała odnosiła się do tradycji drzewnej Hajnówki i charakteru miasta, która została ukształtowana w oparciu o te tradycje. Oprócz tego wymieniano liczne, zróżnicowane pod względem wielkości przedsiębiorstwa od lat zajmujące się drzewiarstwem funkcjonujące na terenie miasta. Pojawiły się też negatywne sugestie i opinie związane z branżą drzewiarską, które głównie sprowadzały się do zmian przepisów prawnych i regulacji dotyczących zasad gospodarowania Puszcą Białowieską. Konsekwencja tych zmian zdaniem respondentów jest mocno odczuwalna nie tylko dla miasta, ale i regionu utrata miejsc pracy przez wielu mieszkańców. Sytuacja ta postrzegana jest jako element wpływający na brak perspektyw rozwojowych, który przyczynił się w znacznym stopniu do wyjazdu mieszkańców w celach zarobkowych, a tym samym przyczynił się do wzrostu zjawiska starzenia się populacji i wyludniania miasta.

Zapytano również o ocenę miasta jako miejsca do życia i miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej oraz o aktualną kondycję gospodarczą Hajnówki. Pytane osoby pozytywnie oceniły Hajnówkę pod kątem miejsca zamieszkania. Jako atut wskazywano „średnią wielkość miasta”, dzięki której życie jest spokojne, społeczność jest mała, a jednocześnie w granicach miasta zapewnione są potrzeby życia codziennego oraz część usług wyższego rzędu. W opinii respondentów w mieście „można prowadzić każdy rodzaj działalności”, a głównym problemem pod tym względem jest rynek zbytu i ograniczona liczba odbiorców.

W ocenie kondycji gospodarczej miasta wybrzmiały przede wszystkim stwierdzenia „jest dobrze, ale potencjał jest większy”. Wszystkie z pytanych osób mówiły o potencjale ludzkim, a zwłaszcza widocznym w ostatnim czasie potencjale młodych mieszkańców. Wspominano o wielu młodych przedsiębiorcach prowadzących działalność gospodarczą na terenie miasta, ale też o widocznym

zainteresowaniu tym tematem wśród młodzieży. W opiniach na temat sytuacji gospodarczej Hajnówki mówiono także o:

- widocznym wpływie regulacji prawnych dot. Puszczy Białowieskiej na rynek pracy oraz sytuację demograficzną (wielu ludziom, którzy stracili pracę nie udało się jej znaleźć w mieście, więc się wyprowadzili),
- ograniczeniach co do rodzaju inwestycji, wynikających z terenów ochronnych Puszczy Białowieskiej,
- niepewności potencjalnych inwestorów i przedsiębiorców wynikającej z położenia przy wschodniej granicy państwa.

PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ I RYNEK PRACY W MIEŚCIE

Zapytano o determinanty jakimi kierują się przyszli/potencjalni przedsiębiorcy przed ostateczną decyzją o rozpoczęciu działalności w Hajnówce. Osoby, które na co dzień zajmują się wsparciem w zakresie rozpoczęcia działalności zarówno merytorycznym jak i finansowym wskazały tutaj dwie grupy przedsiębiorców. Zmartwieniem pierwszej grupy jest ryzyko i niepewność co do rozwoju ich działalności, ale i utrzymania na rynku. Z kolei druga grupa przedsiębiorców decyduje się na własną działalność z powodu utraty dotychczas zajmowanego miejsca pracy. Do instytucji zgłaszają się też osoby, które bez pomysłu na biznes, przedstawiają swoje umiejętności, wiedzę i wykształcenie i na tej podstawie szukają wsparcia i odpowiedzi jaką działalność warto rozpocząć w Hajnówce.

Atutami i potencjałami Hajnówki pod kątem inwestycyjnym i rozwoju gospodarczego według pytaných osób są między innymi sfera usług publicznych i wsparcie instytucjonalne. Jednocześnie wiele wskazywanych czynników okazywało się mieć charakter ambiwalentny. Dla części branż takie aspekty jak bliskość Puszczy Białowieskiej, średnia wielkość miasta czy jego spokojny charakter mogą być pozytywne, dla innych będą stanowiły bariery w podjęciu decyzji o inwestowaniu i prowadzeniu działalności w Hajnówce. Respondenci jednoznacznie opowiedzieli się za istniejącym potencjałem dla niedużych przedsiębiorstw i racji ich bytu i rozwoju w mieście. Słabą stroną pod tym względem według respondentów jest lokalizacja miasta, oddalona od ważnych ciągów komunikacyjnych i brak centrum miasta. Wśród słabych stron, wymieniono również:

- brak przestrzeni biurowych i usługowych przeznaczonych na wynajem,
- konkurencyjność sąsiednich miast pod względem atrakcyjności zarówno administracyjnej, ale też usługowej, handlowej i rozrywkowej,
- problem z pozyskaniem pracowników, w tym wykwalifikowanych pracowników.

Na pytanie o usługi jakich brakuje w Hajnówce wskazywano gastronomię, rozrywkę i miejsca spędzania czasu wolnego. Oprócz odczuwalnego braku tych usług przez mieszkańców Hajnówki mówiono o braku

określonej specyfiki miasta, czynnika wyróżniającego miasto, który zachęcałby do przyjazdu. Wskazywano tutaj potrzebę rozwoju turystyki w mieście. Stworzenie infrastruktury około turystycznej oraz wyeksponowanie ciekawych kulturowo i historycznie miejsc to aspekty, które są konieczne do rozwoju tego sektora. Z drugiej strony mówiono o silnej konkurencji miast sąsiednich pod względem turystycznym, ale też inwestycyjnym.

Drugim sektorem, który zdaniem respondentów ma szansę na funkcjonowanie i rozwój w mieście jest działalność związana z opieką zdrowotną, paliatywną oraz senioralną. Zdaniem respondentów Hajnówka stanowi odpowiednie miejsce do prowadzenia różnego rodzaju ośrodków wsparcia całodobowego, domów opieki, czy domów seniora. Zdaniem pytanych jest to branża, w której przeszkodą nie jest lokalizacja, a stanowi ona w pewnym sensie atut dla tego rodzaju działalności.

W kwestii sytuacji na rynku pracy respondenci zostali poproszeni o wskazanie problemów z jakimi borykają się przedsiębiorcy w Hajnówce. Jednogłośnie na pierwszym miejscu wskazywano problem z pozyskaniem pracowników, a zwłaszcza pracowników wykwalifikowanych, czy nawet osób z biegłą znajomością języków obcych. Niewątpliwie jest to największy problem istniejących na hajnowskim rynku pracy, czego powodem są migracje młodych w celach edukacyjnych i zawodowych.

WSPÓŁPRACA Z PRZEDSIĘBIORCAMI

W ramach wywiadu respondenci wypowiedzieli się w temacie różnorodności wsparcia niesionego przedsiębiorcom, zarówno na etapie podejmowania działalności ale i rozwoju funkcjonujących podmiotów. W zależności od rodzaju instytucji, których przedstawiciele się wypowiedzieli przedstawiony został wachlarz działań pomocowych. Osoby chcące rozpocząć działalność gospodarczą w Hajnówce mogą liczyć na kompleksowe wsparcie zarówno merytoryczne jak i finansowe. Zakres niesionej pomocy w tym przypadku zaczyna się od działań informacyjnych i consultingowych, udzielane jest także szerokie wsparcie finansowe zarówno w formie dofinansowań i dotacji, ale także różnego rodzaju pożyczek na założenie oraz rozwój firm. Podkreślano istotę pomocy finansowej niesionej podmiotom, które nie posiadają wystarczającego kapitału lub zdolności na pozyskanie niezbędnych środków. W ramach pomocy niesionej funkcjonującym na rynku podmiotom oferowana jest pomoc w pozyskaniu pracowników oraz wsparcie w szkoleniu i kursach zawodowych pod kątem zgłaszanych braków kadrowych. Istotne w tym zakresie dla właścicieli firm, którzy wykazują zapotrzebowanie na nowych pracowników jest pomoc finansowa na utworzenie i wyposażenie nowych miejsc pracy.

W kwestii współpracy władz miasta z przedsiębiorcami i inwestorami oraz wsparcia im niesionego mówiono m.in. o organizowanych już w mieście spotkaniach z tą grupą. Wskazano też na potrzebę kontynuacji tego typu wydarzeń. W opinii respondentów aranżowanie takich spotkań przez Miasto pozwala funkcjonującym przedsiębiorcom, ale i tym chcącym rozpocząć działalność na poznanie

najważniejszych czynników determinujących rozwój konkretnych branż na terenie miasta. W czasie rozmów wiele razy podkreślona została istota tych spotkań, również z uwagi na możliwość spotkania się przedsiębiorców, którzy nie muszą stanowić dla siebie konkurencji, a po podjęciu współpracy zauważają jej wpływ na rozwój obu zainteresowanych stron. Kilkakrotnie podkreślone zostało, aby zakres tematyczny takich spotkań był ustalany przed wydarzeniem, a pomysłodawcami byli przedsiębiorcy. Według respondentów pozwoli to na rzeczywiste odpowiedzenie na potrzeby przedsiębiorców i nawiązanie większej nici porozumienia. Jak się okazało, często proste z punktu widzenia władz tematy dot. prowadzenia działalności stanowią trudność dla przedsiębiorcy. Wyrażono potrzebę zainicjowania przez UM działań nastawionych na sieciowanie oraz pobudzanie współpracy, wymianę doświadczeń i poznanie oferty innych firm. Wskazano potrzebę stworzenia przemyślanego, całościowego planu komunikacji z przedsiębiorcami, tak aby podejmowane działania były kompleksowe, systematyczne, a odpowiedzialność za nie uregulowana.

II.5 Analiza oferty inwestycyjnej

Jednym z kluczowych czynników wpływających na wzrost gospodarczy jest posiadanie terenów inwestycyjnych gotowych na przyjęcie potencjalnych inwestorów. W polskim prawie brak definicji działki inwestycyjnej. Jest to określenie umowne, a przez to różnie rozumiane. Najczęściej pod tym hasłem rozumie się teren przeznaczony na cele inwestycyjno-przemysłowe (budynki przemysłowe, hale produkcyjne lub magazynowe, biurowce, obiekty handlowe), ale też przeznaczone na takie inwestycje jak budynki usługowe, ale także mieszkalne a nawet obiekty sportowe. Poniżej przedstawiono ofertę terenów inwestycyjnych przygotowaną przez miasto Hajnówka.

Tabela 2 Charakterystyka terenów inwestycyjnych w Hajnówce

Charakterystyka		Teren: Dowgirda	Teren: Filipczuka																					
Położenie	Nazwa lokalizacji	ul. Doc. Adama Dowgirda Działki nr 3371/1, 3371/2	ul. Jana Filipczuka, dz. nr.ewid. 1/188, 1/192, 1/193																					
Powierzchnia nieruchomości	Maksymalna dostępna powierzchnia (w jednym kawałku) [ha]	2,6245 ha - 3371/1 4,3324 ha – 3371/2	0,6534 ha																					
	Kształt działki	Prostokąt 3371/1, wielobok 3371/	Kształt nieregularny																					
	Możliwość powiększenia terenu (krótki opis)	Tak, od prywatnych właścicieli	Nie																					
Informacje dotyczące nieruchomości	Orientacyjna cena gruntu PLN/m ² włączając 23% VAT	Do negocjacji, Wg wyceny rzeczoznawcy.	1/188, 1/192 – 98000 PL 1/193 do negocjacji.																					
	Właściciel / właściciele	Hajnówka Miasto	Gmina Miejska Hajnówka																					
	Aktualny plan zagospodarowania przestrzennego (T/N)	Aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego podjęty uchwałą nr XXIV/158/16 z dnia 28 grudnia 2016 roku.	Aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego podjęty uchwałą nr XXXVIII/229/06 z dnia 25 października 2006 roku.																					
	Przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego	Działka przeznaczona pod zabudowę usługową	Zabudowa przemysłowo-usługowa																					
Charakterystyka działki	Klasa gruntów wraz z powierzchnią ha	<table border="0"> <tr> <td></td> <td>3371/1</td> <td>3371/2</td> </tr> <tr> <td>Ps V</td> <td>1,5969</td> <td>0,611</td> </tr> <tr> <td>R V</td> <td>0,468</td> <td>0,6385</td> </tr> <tr> <td>R VI</td> <td>0,5596</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>LsV -</td> <td>1,1412</td> <td></td> </tr> <tr> <td>LzR-RVI -</td> <td>0,6906</td> <td></td> </tr> <tr> <td>PsVI -</td> <td>1,2511</td> <td></td> </tr> </table>		3371/1	3371/2	Ps V	1,5969	0,611	R V	0,468	0,6385	R VI	0,5596	-	LsV -	1,1412		LzR-RVI -	0,6906		PsVI -	1,2511		BA - 0,6534 ha
		3371/1	3371/2																					
Ps V	1,5969	0,611																						
R V	0,468	0,6385																						
R VI	0,5596	-																						
LsV -	1,1412																							
LzR-RVI -	0,6906																							
PsVI -	1,2511																							
	Różnica poziomów terenu m	Do 1 m	2m																					

	Obecne użytkowanie	Aktualnie nieużytkowane	Aktualnie nieużytkowane
	Zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gruntowych (T/N)	Nie	Nie
	Poziom wód gruntowych m	161,6 – 166,9 m n.p.m.	Brak danych
	Czy były prowadzone badania geologiczne terenu (T/N)	Tak	Nie
	Ryzyko wystąpienia zalań lub obsunięć terenu (T/N)	Nie	Nie
	Przeszkody podziemne (T/N)	Nie	Tak, na terenie istnieje sieć wod jest to wewnętrzna sieć zakładowa.
	Przeszkody występujące na powierzchni terenu (T/N)	Nie	Nie
	Istniejące ograniczenia ekologiczne (T/N)	W sąsiedztwie działki obszary chronione Natura 2000 i Białowiecki Park Narodowy.	Nie
	Budynki i zabudowania na terenie (T/N)	Nie	Tak, budynek parterowy do wyburzenia
Połączenia transportowe	Droga dojazdowa do terenu (rodzaj drogi i jej szerokość)	ul. Doc. Adama Dowgirda – drogą asfaltową, szerokość jezdni – ok.5 m z parkingami przy terenie	Betonowa droga dojazdowa, 5 m
	Autostrada / droga krajowa km	27 km: droga krajowa 66 Kleszczele-Bielsk Podlaski – Zambrów (o szerokości pasa drogowego ok. 7 m).	25 km: droga krajowa 66 Kleszczele-Bielsk Podlaski – Zambrów (o szerokości jezdni ok. 7 m; szerokość pasa drogowego – 35-41m).
	Porty rzeczne i morskie w odległości do 200 km	Nie	Nie
	Kolej	Węzeł kolejowy Hajnówka, przystanek kolejowy Hajnówka – 3 km.	Węzeł kolejowy Hajnówka, przystanek kolejowy Hajnówka – 2 km.
	Bocznica kolejowa km	Bocznica kolejowa: Hajnówka – 3 km.	Bocznica kolejowa: Hajnówka – 2 km
	Najbliższe lotnisko międzynarodowe km	Port lotniczy im. F. Chopina w Warszawie – ok. 200 km	Port lotniczy im. F. Chopina w Warszawie – ok. 200 km
	Najbliższe miasto wojewódzkie km	Białystok 60 km	Białystok 60 km
Istniejąca infrastruktura	Elektryczność na terenie (T/N)	Nie	Tak. Linia niskiego napięcia
	Odległość przyłącza od granicy terenu	Linia niskiego napięcia wzdłuż działki	0m/5m
	Napięcie	230/400V	Na warunkach zakładu energetycznego.
	Dostępna moc	Na warunkach zakładu energetycznego.	Na warunkach zakładu energetycznego
	Gaz na terenie (T/N)	Nie	Nie
	Odległość przyłącza od granicy działki	400 m	Nie dotyczy
Wartość kaloryczna	35,40	Nie dotyczy	

INWESTUJ W HAJNÓWCE.

	Średnica rury	Ø 90	Nie dotyczy
	Dostępna objętość	Na podstawie warunków przyłączeniowych operatora sieci	Nie dotyczy
	Woda na terenie (T/N)	Nie	Tak, Ø 80
	Odległość przyłącza od granicy terenu	5 m, Ø 160	5m - Ø 150 w ul. Filipczuka
	Dostępna objętość	100 m ³ /24h	50 m ³ /24h
	Kanalizacja na terenie (T/N)	Tak, KS Ø 200, KD Ø 315, Ø 400	Tak
	Odległość przyłącza od granicy terenu	5 m	0m –kanalizacja sanitarna Ø 250, kanalizacja przemysłowa Ø 300, kanalizacja deszczowa Ø 800
	Dostępna objętość	200 m ³ /24h	50 m ³ /24h
	Oczyszczalnia ścieków na terenie bądź w bezpośrednim sąsiedztwie	Nie	Nie
	Telefony (T/N)	Nie	Nie
	Odległość przyłącza od granicy terenu	200 m	10m, w ul. Filipczuka
Uwagi		Wykonano kanał technologiczny Ø 110 mm x 2 wzdłuż granicy działek, z możliwością położenia dowolnych mediów. Sieć ciepłownicza 2 x 168/250 mm doprowadzona do granicy działek. Przy działce kolej wąskotorowa z potencjalną możliwością wykorzystania na cele turystyczno-rekreacyjne.	Najbliższa bocznica kolejowa, z potencjalną możliwością wykorzystania, na terenie Spółki Gryfskand, po byłej Fabryce Chemicznej), w odległości ok. 100 m. W trakcie prace na rzecz usunięcia zbędnych krzewów i zadrzewień.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://hajnowka2020.hajnowka.pl/hajnowka.pl/biznes/inwestuj-u-nas/oferty-inwestycyjne.html> [Dostęp: 06.03.2023 r.]

Przygotowana przez miasto oferta terenów inwestycyjnych jest stosunkowo ograniczona. Co więcej, tereny te są tylko częściowo uzbrojone w media, choć są one w większości dostępne na działkach sąsiednich (za wyjątkiem gazu). Zwrócić uwagę jednak należy, iż oba obszary objęte są zapisami planów miejscowych. Poniżej przedstawiono podsumowanie powyższych tabel, wskazując zalety i wady każdego z terenów oraz ich rekomendowane przeznaczenie.

Tabela 3 Zalety i wady terenu inwestycyjnego Dowgirda

Zalety	Wady
Możliwość powiększenia terenu	Nieuzbrojony teren - brak elektryczności, gazu i wody
Brak przeszkód podziemnych i występujących na powierzchni	Ograniczenia ekologiczne związane z bliskością obszarów chronionych Natura 2000 i Białawieskiego Parku Narodowego
Brak ryzyka zalań lub obsunięć terenu	Brak informacji co do ceny działki, której kwota zależna jest od wyceny rzeczoznawcy
Bliskość kolei wąskotorowej	
Dostępność parkingów przy terenie	

Rekomendacje

Przeznaczenie działki pod zabudowę turystyczno-rekreacyjno-sportową oraz zabudowę usługową – ze względu na ograniczenia ekologiczne wskazane są inwestycje o niskiej uciążliwości. Bliskość kolei wąskotorowej stanowi potencjał do wykorzystania na cele turystyczno-rekreacyjne

Źródło: opracowanie własne.

Grafika 1 Aktualny wygląd terenu inwestycyjnego Dowgirda

Źródło: archiwum własne.

Grafika 2 Kolej wąskotorowa znajdująca się przy terenie inwestycyjnym

Źródło: archiwum własne.

Tabela 4 Zalety i wady terenu inwestycyjnego Filipczuka

Zalety	Wady
Brak ograniczeń ekologicznych	Brak możliwości powiększenia terenu
Brak przeszkód występujących na powierzchni terenu	Brak danych dotyczących poziomu wód gruntowych
Dostępność linii niskiego napięcia	Na terenie nie były prowadzone badania geologiczne, brak informacji co do możliwych zagrożeń na terenie
Uzbrojenie terenu w sieć wodno-kanalizacyjną	Konieczność wyburzenia budynku parterowego znajdującego się na działce
Rekomendacje	

Przeznaczanie działki pod zabudowę przemysłowo-usługową ze względu na brak ograniczeń ekologicznych

Źródło: opracowanie własne.

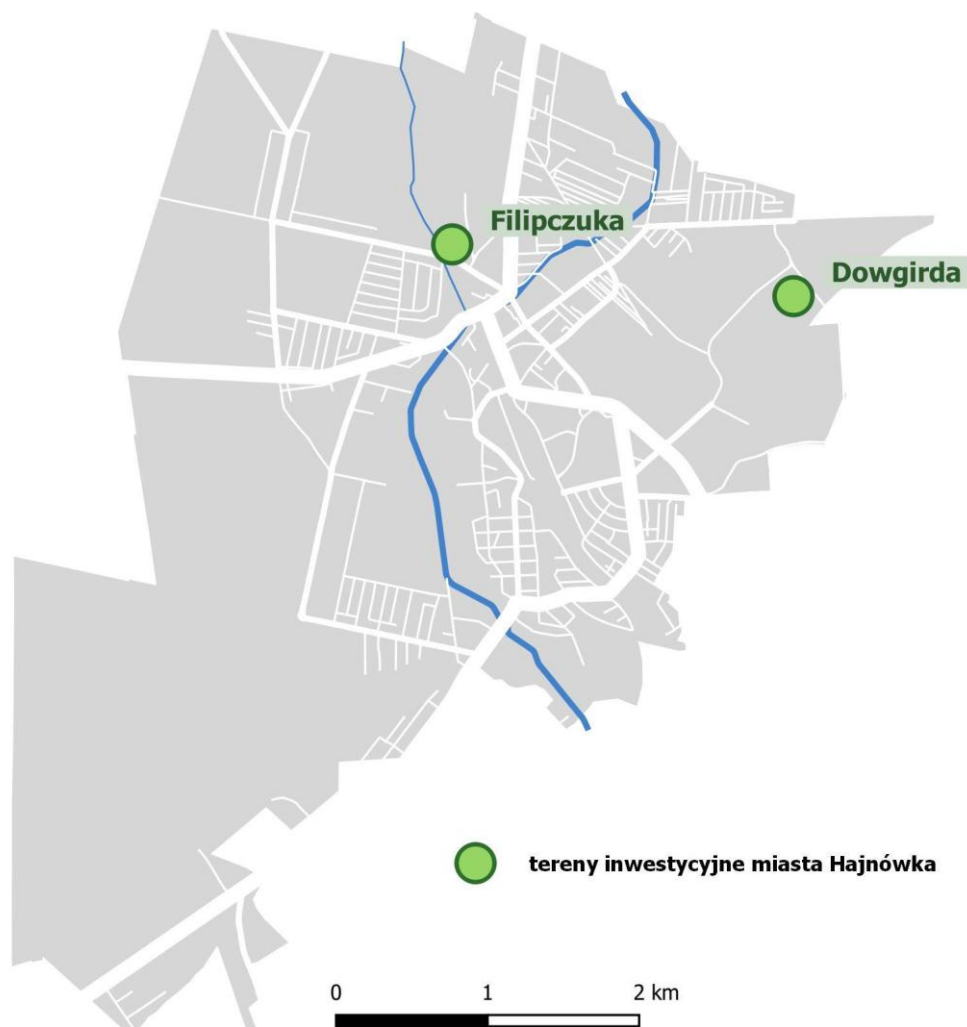
Jednym z czynników mających kluczowy wpływ na poziom atrakcyjności inwestycyjnej miasta jest szeroka oferta wolnych oraz uzbrojonych terenów inwestycyjnych umożliwiających koncentrację podmiotów gospodarczych w jednym miejscu. Poniżej zestawiono tereny inwestycyjne, jakimi na dziś dysponuje miasto. W charakterystyce dostępnych powierzchni uwzględniono powierzchnię, stan uzbrojenia, a także selektywną specjalizację terenów, wynikającą z przeznaczenia lub preferowanych rodzajów działalności na poszczególnych gruntach.

Tabela 5 Tereny inwestycyjne w Hajnówce

Nazwa	Teren: Dowgirda	Teren: Filipczuka
Własność	Hajnówka Miasto	Gmina Miejska Hajnówka
Powierzchnia [ha]	2,6245 ha - 3371/1 4,3324 ha – 3371/2	0,6534 ha
Stan uzbrojenia		
prąd	na sąsiedniej działce	tak
gaz	nie	nie
woda	na sąsiedniej działce	tak
kanalizacja	tak	tak
Przeznaczenie działek	Działka przeznaczona pod zabudowę usługową	Zabudowa przemysłowa

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 5 Lokalizacja terenów inwestycyjnych miasta Hajnówka

Źródło: opracowanie własne.

Niestety przedstawiona oferta terenów inwestycyjnych jest stosunkowo ograniczona. Ta sytuacja spowodowana jest prawdopodobnie spowolnieniem gospodarczym, wywołanym najpierw przez

pandemii COVID-19, a następnie przez poważne zagrożenie związane z agresją Rosji na Ukrainę, jak również zaangażowaniem w ten konflikt położonej niedaleko Białorusi. Miasto, jak wskazuje w wywiadzie Urząd Miasta, od kilku lat obserwuje śladowe zainteresowanie terenami inwestycyjnymi, stąd też, nie podejmowano starań, aby poszerzyć ofertę. Związane jest to zwłaszcza z ograniczonym zasobem własnościowym gminy, a co za tym idzie, wysokimi kosztami takich działań.

Oczywiście potencjalne tereny inwestycyjne stanowić mogą również działki będące w posiadaniu prywatnym. W tym kontekście zwrócić należy uwagę na kilka pozytywnych aspektów, które ułatwią przedsiębiorcom inwestowanie w mieście. Przede wszystkim cały teren miasta pokryty jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co przekłada się na przyspieszenie możliwości ewentualnej inwestycji, ze względu na brak konieczności przeprowadzania długotrwałej procedury uzyskiwania decyzji o warunkach zabudowy. Ponadto dla licznych obszarów plany miejscowe dopuszczają lokalizowanie nowej zabudowy. Warto tutaj również wskazać na zapisy studium kierunków i uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego, które są bardzo korzystne dla inwestorów:

miasto ma za zadanie kształtować zachowania podmiotów gospodarczych pod kątem osiągnięcia założonych celów strategii rozwoju miasta. Zadaniem miasta służącym osiągnięciu celu jest przede wszystkim ożywienie (poprawa) gospodarki i tworzenie klimatu do lokalizacji i dobrego funkcjonowania podmiotów gospodarczych w mieście.

Realizacja zadań władz lokalnych może odbywać się poprzez:

- 1) Działania własne zmierzające do lokalizacji przedsięwzięć inwestycyjnych kapitału zewnętrznego na terenie miasta (w tych działaniach niezbędny jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, by móc oferować tereny lub obiekty pod zainwestowanie).*
- 2) Stwarzanie ułatwień dla istniejących i nowo nowopowstających firm - zwłaszcza w początkowym okresie działania podmiotów gospodarczych.*

Narzędziami w realizacji polityki przestrzennej miasta są:

- 1) Polityka finansowa realizowana w budżecie miasta (świadome stwarzanie ulg w podatkach, zróżnicowane opłaty za korzystanie ze środowiska).*
- 2) Współpraca z władzami regionalnymi.*
- 3) Skuteczne funkcjonowanie instytucji wspierających biznes.*
- 4) Programy rozwoju, w tym miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.*
- 5) Kontrakt zawarty między miastem, a organami Państwa (może być zawarta umowa między miastem a Wojewodą z udziałem podmiotów gospodarczych w sprawie pomocy miastu w*

rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, budowie urządzeń kulturalnych, budowie sieci transportowych itp.).⁴⁵

Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka na lata 2015-2020 zwraca uwagę na potencjał w zakresie dostępności terenów inwestycyjnych, w tym w bezpośrednim sąsiedztwie Puszczy Białowieskiej. Wskazuje również na objęcie części z nich Specjalną Suwalską Strefą Ekonomiczną, choć niestety obecnie brak tego typu dostępnych terenów⁴⁶. W jej ramach przedsiębiorcy mogą skorzystać z ulgi podatkowej na podstawie decyzji o wsparciu nowej inwestycji inwestując na gruntach publicznych i prywatnych. Wysokość pomocy publicznej na terenie Hajnówki wynosi 50% poniesionych kosztów kwalifikowanych dla dużego przedsiębiorcy, 60% dla średniego przedsiębiorcy i 70% dla małego przedsiębiorcy i mikroprzedsiębiorcy. Taka zachęta inwestycyjna może stanowić czynnik decyzyjny przy wyborze lokalizacji i sprzyjać rozwojowi firm w Hajnówce, stąd istotne byłoby utworzenie nowych terenów inwestycyjnych objętych tą formą wsparcia.

Jako atut miasta strategia wymienia również przygraniczne położenie Hajnówki, choć z uwagi na wydarzenia ostatniego roku i trudną sytuację międzynarodową na Białorusi uznać je należy obecnie raczej za barierę. Natomiast w kontekście zarówno rozwoju regionu, jak i położenia miasta w otoczeniu obszarów chronionych wskazane jest wykorzystanie wzrastającego znaczenia produkcji ekologicznej i regionalnej. Zlokalizowane w mieście zakłady przetwórstwa drzewnego oraz funkcjonowanie Zamiejscowego Wydziału Leśnego Politechniki Białostockiej świadczą o dużym znaczeniu potencjału przyrodniczego, jako czynnika rozwojowego Hajnówki. Kolejną ważną branżą wykorzystującą zasoby naturalne w Hajnówce jest przetwórstwo rolno-spożywcze. Dotyczy to w szczególności produkcji mleczarskiej oraz przetwórstwa ziół i płodów leśnych. Istotne dla rozwoju miasta byłoby więc powstanie obiektów produkcyjnych w branżach przyjaznych środowisku.⁴⁷

Szczególne miejsce w planowaniu strategicznym rozwoju miasta powinna zająć turystyka³, która obecnie nie stanowi wyraźnej specjalizacji Hajnówki, pomimo tak dużego potencjału. Sytuację tą może zmienić m.in. powstanie Akademii Przyrody⁴⁸ czyli jednego z wielu przedsięwzięć realizowanych w ramach projektu „Hajnówka OdNowa – Zielona Transformacja”, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014 – 2021 oraz budżetu państwa.

Realizacja projektu przyczyni się do zdynamizowania branży turystycznej i pozytywnie wpłynie na zwiększenie udziału turystyki w dochodach mieszkańców miasta. Duże znaczenie ma również rozwój

⁴⁵ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

⁴⁶ <https://www.ssse.com.pl/oferta-inwestycyjna/podstrefy/podstrefa-hajnowka.html> [Dostęp: 06.03.2023 r.]

⁴⁷ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

⁴⁸ <http://www.hajnowka.pl/aktualnosc/projekty-program-rozwoj-lokalny/2348-akademia-przyrody-w-hajnowce-spotkanie-koncepcyjne> dostęp: 6.03.2023

istniejących oraz kreowanie nowych wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym.

W celu pogłębienia analizy dotyczącej sytuacji gospodarczej, mikroklimatu rynkowego i szeroko rozumianej oferty inwestycyjnej, skupiono się na analizie zachęt inwestycyjnych oraz ich dostępności w Hajnówce. W zestawieniu nie uwzględniono instrumentów, które mają charakter przejściowy, uwarunkowany tymczasowo występującymi problemami np. Tarcza Finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju, wprowadzona w wyniku wybuchu pandemii COVID-19.

Tabela 6 Wybrane rodzaje zachęt do inwestycji

Rodzaj	Charakterystyka	Czy funkcjonuje w Hajnówce?
Centra badawczo-rozwojowe	Przedsiębiorca, który nie jest instytutem badawczym, i prowadzi badania lub prace rozwojowe, może uzyskać status centrum badawczo-rozwojowego, który uprawnia do korzystania z różnych ulg. Centra badawczo-rozwojowe mają możliwość zwolnienia m.in. na zasadach pomocy de minimis z podatku od nieruchomości oraz podatku rolnego i leśnego.	W Hajnówce działa Centrum Naukowo-Badawcze Instytutu Nauk Leśnych Politechniki Białostockiej ⁴⁹ . Działalność Centrum umożliwia rozwijanie współpracy z zagranicznymi i krajowymi ośrodkami naukowymi.
Estoński CIT	Obowiązuje w Polsce od 2021 r. Stanowi alternatywny system opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych. ⁵⁰ Z zachęty tej mogą skorzystać: spółki kapitałowe, jak i spółki osobowe.	Z zachęty i przejścia na zryczałtowany podatek CIT mogą skorzystać osoby, których spółka spełnia dwa warunki: wspólnikami muszą być osoby fizyczne, a przedsiębiorstwa muszą osiągnąć minimalny poziom zatrudnienia (minimum 3 osoby). Z rozwiązania nie korzystają m.in. instytucje podatkowe i finansowe czy podatnicy funkcjonujący w specjalnej strefie ekonomicznej, znajdujący się w stanie upadłości lub likwidacji. ⁵¹
Funkcja Platforma Przemysłu Przyszłości	Obejmuje działania na rzecz wzrostu konkurencyjności przedsiębiorców i ich rozwoju w kierunku przemysłu 4.0, wśród których można wskazać np. wsparcie ich transformacji cyfrowej w zakresie procesów, produktów i modeli biznesowych. ⁵²	Ze wsparcia mogą skorzystać przedsiębiorcy i podmioty zarządzające klastrami innowacyjnymi, podmioty działające na rzecz rozwoju innowacyjnej gospodarki, jak również pozostałych partnerom społeczno-gospodarczym, którzy działają na rzecz rozwoju.
Granty rządowe	Wsparcie przyznawane jest w formie dotacji. Podstawę stanowi umowa zawarta pomiędzy ministrem właściwym do spraw gospodarki a inwestorem. Granty przyznawane są na podstawie Programu wspierania inwestycji	Wielkość przyznanego grantu uzależniona jest od różnych czynników m.in. liczby i jakości nowo utworzonych miejsc pracy, prowadzenie działalności badawczo-rozwojowej czy współpracy ze szkołami branżowymi. Wpływ ma

⁴⁹ <https://wb.pb.edu.pl/inl/wspolpraca/potencjal-badawczo-rozwojowy/> [Dostęp: 10.01.2023 r.]

⁵⁰ https://www.ey.com/pl_pl/tax/estonski-cit-szansa-na-efektywnosc-podatkowa-w-2023r [Dostęp: 10.01.2023 r.]

⁵¹ <https://www.bibbyfinancialservices.pl/centrum-wiedzy/poradnik-przedsiębiorcy/2023/estonski-cit> [Dostęp: 10.01.2023 r.]

⁵² <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/Fundacja-Platforma-Przemyslu-Przyszlosci> [Dostęp: 10.01.2023 r.]

Rodzaj	Charakterystyka	Czy funkcjonuje w Hajnówce?
	o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011-2030.	również lokalizacja inwestycji, a miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze, wśród których znajduje się Hajnówka są premiowane.
Obniżenie barier wejścia do Polskiej Strefy Inwestycji dla przedsiębiorstw z sektora MŚP	Ten rodzaj zachęty daje możliwość zwolnienia z podatku dochodowego firm z sektora MŚP, które realizują inwestycje, związane z automatyzacją procesów produkcyjnych i usługowych.	Warunkiem do skorzystania z ulgi jest konieczność automatyzacji procesów produkcyjnych i usługowych. Nie jest możliwe skorzystanie z ulgi, przez firmy z wszystkich sektorów.
Parki Przemysłowe i Technologiczne	Parki przemysłowe i technologiczne są miejscami, w których dzięki zgromadzeniu firm z jednej branży oraz wspierającym je placówek badawczo-naukowych możliwy jest szybki ich rozwój. Jest to również zespół wyodrębnionych nieruchomości wraz z infrastrukturą techniczną, który utworzony został w celu dokonywania przepływu wiedzy i technologii pomiędzy jednostkami naukowymi a przedsiębiorcami.	Na terenie Hajnówki nie funkcjonują parki przemysłowe i technologiczne.
Specjalne Strefy Ekonomiczne	Obszar na terenie którego działalność gospodarcza może być prowadzona na preferencyjnych warunkach.	Na terenie miasta znajduje się Podstrefa Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Podstrefa Hajnówka ma powierzchnię 3,1409 ha, a tereny inwestycyjne są obecnie zagospodarowane ⁵³ .
Polska Strefa Inwestycji (modyfikacja SSE)	Daje możliwość zwolnienia z podatku dochodowego dla podmiotów, które realizować będą nowe inwestycyjne na terenach publicznych lub prywatnych.	Przedsiębiorcy w Hajnówce mogą skorzystać z ulgi podatkowej na podstawie decyzji o wsparciu nowej inwestycji ⁵⁴ w ramach Polskiej Strefy Inwestycji ⁵⁵ .
Zwolnienie od podatku od nieruchomości	Stanowi jedną z podstawowych zachęt inwestycyjnych, z których mogą korzystać przedsiębiorcy. Zgodnie z ustawą z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych przyznaje rady gmin/miast posiadają uprawnienia w zakresie kształtowania stawek podatkowych i ustanawiania przedmiotowych zwolnień od przewidzianych w niej podatków i opłat.	Uchwałą z roku 2020 r. określono wysokości stawek podatku od nieruchomości (od gruntów, budynków lub ich części oraz budowli) ⁵⁶ .

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://investinpodlaskie.pl/publikacje/podlaskie-na-skrzyzowaniu-szlakow/> oraz <https://www.paih.gov.pl/> [Dostęp: 10.01.2023 r.].

⁵³ <https://www.ssse.com.pl/oferta-inwestycyjna/podstrefy/podstrefa-hajnowka.html> [Dostęp: 10.01.2023 r.].

⁵⁴ Przez nową inwestycję rozumie się utworzenie nowego przedsiębiorstwa, zwiększenie zdolności produkcyjnej, dywersyfikację produkcji przez wprowadzenie nowych produktów lub zmianę procesu produkcyjnego.

⁵⁵ <http://hajnowka.pl/strona/gmina-miejska-hajnowka-oferty-inwestycyjne/1017-instrumenty-wspracia-dla-przedsiębiorców-w> [Dostęp: 10.01.2023 r.]

⁵⁶ Uchwała nr XXI/151/20 Rady Miasta Hajnówka z dnia 28 października 2020 r. w sprawie określenia wysokości stawek podatku od nieruchomości

II.6 Analiza SWOT

Analiza SWOT przedstawia czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia) warunkujące i determinujące możliwość rozwoju Hajnówki.

MOCNE strony

Funkcjonowanie Instytutu Nauk Leśnych Politechniki Białostockiej i prowadzenie Centrum Naukowo-Badawczego, jako instytucji otoczenia biznesu

Atrakcyjność turystyczna – bliskość Puszczy Białowieskiej, wielokulturowość, Park Wodny, obecność szlaków turystycznych (m.in., Białowieski Szlak Transgraniczny)

Zapewnienie obsługi instytucjonalno-administracyjnej dla inwestorów z zagranicy (Białoruś), z uwagi na funkcjonowanie języka białoruskiego, jako języka pomocniczego

Objęcie całej powierzchni miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

Wzrost innowacyjności gospodarki – zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w sekcjach J-N na 1000 mieszkańców, z 13,9 w 2012 r. do 16,6 w 2021 r.

Ośrodek będący miastem powiatowym o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania

Dostępność lokalnych produktów spożywczych (sery, herbaty, pieczywo i wyroby cukiernicze, zioła) i przemysłowych (stolarstwo, meble)

Wielokulturowość - kultura Białorusinów i Polaków

Funkcjonowanie Hajnowskiej Karty Mieszkańca, jako czynnika mogącego przyciągnąć nowych mieszkańców

Wąskotorowa kolej leśna w Puszczy Białowieskiej w Hajnówce, pełniąca funkcje turystyczne

SŁABE strony

Zmniejszenie liczby ludności w ostatniej dekadzie o blisko 11% (obecnie niecałe 19,5 tys.)

Starzenie się społeczności lokalnej i zmniejszające się zasoby ludności w wieku produkcyjnym

Niska atrakcyjność osiedleńcza i utrzymujące się na poziomie ujemnym saldo migracji

Brak wydzielonej przestrzeni w Urzędzie Miasta do prowadzenia rozmów i spotkań z biznesem¹ oraz niski poziom reprezentacyjności budynku urzędu miasta, jako miejsca spotkań i rozmów z potencjalnymi inwestorami i kluczowymi przedsiębiorcami

Stagnacja w profesjonalizacji świadczonych usług¹ i wprowadzania nowoczesnych rozwiązań i technologii w Urzędzie Miasta

Niedostatecznie wykorzystane potencjały lokalne w rozwoju gospodarczym miasta

Brak dużych terenów inwestycyjnych na terenie miasta

Niedostateczna współpraca z instytucjami nadrzędnymi w kontekście pozyskiwania inwestorów

Peryferyjne położenie w Polsce Wschodniej, ograniczona dostępność transportowa

Duża liczba niezagospodarowanych pustostanów na terenie miasta

Niedostosowanie polityki mieszkaniowej, trudności z wynajmem mieszkania, niedostosowanie popytu do podaży

Problem wykluczenia cyfrowego na terenie miasta

Biurokracja i długotrwałe procedury nieprzyjazne dla lokalnych społeczności

Niewystarczająca wiedza oraz kompetencje urzędników samorządowych do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju Hajnówki¹

Niewystarczający rozwój infrastruktury obsługi turystyki i wypoczynku

SZANSE

Zwiększenie roli turystyki, poprzez wykorzystanie potencjału Puszczy Białowieskiej, zbiornika wodnego Siemianówka

Tworzenie warunków do rozwoju infrastruktury hotelarskiej oraz utrzymania istniejącej bazy turystycznej

Rozwój gospodarczy w oparciu o wzmocnienie współpracy zagranicznej z miastami partnerskimi oraz współpracy krajowej w ramach Forum Idei Miast Turystycznych

Potencjał do rozwoju ekologicznego przetwórstwa spożywczego

Pojawianie się zachęt inwestycyjnych, mających charakter przejściowy, w zależności od sytuacji w kraju (np. zachęty wprowadzone w wyniku wybuchu pandemii COVID-19)

Rozwijanie i popularyzacja telepracy, pracy zdalnej wraz z popularyzacją koncepcji work-life balance

Skatalogowanie i stworzenie oferty łączącej zasoby endogeniczne i potencjały w ofercie inwestycyjnej

ZAGROŻENIA

Wysoki poziom konkurencyjności innych ośrodków

Zaklasyfikowanie miasta jako miasta średniego tracącego funkcje społeczno-gospodarcze

Rosnące ceny ziemi i koszty budowy w wyniku inflacji

Ograniczenia wynikające z sytuacji na Białorusi i jej pozycji na arenie międzynarodowej

Słabe tempo prowadzenia procedur administracyjnych.

Drenaż mózgów

Niestabilna sytuacja geopolityczna związana z wojną z Ukrainie

Przeważająca część miasta jest ekstremalnie zagrożona suszą atmosferyczną¹ i rolniczą¹

II.7 Scenariusze rozwoju Hajnówki

Biorąc pod uwagę wyniki analizy porównawczej oraz wnioski z diagnozy strategicznej, zdecydowano się na przedstawienie czterech możliwych scenariuszy rozwoju Miasta Hajnówka. Rozwój miasta zależy od stopnia wykorzystania zasobów i potencjałów miasta, a także od czynników zewnętrznych, na które jednostka nie ma wpływu. Jako możliwe scenariusze wyróżniono:

1. Pełna dywersyfikacja gospodarki w oparciu o kluczowe branże

Zgodnie z tym scenariuszem Miasto Hajnówka rozwinęło swój potencjał gospodarczy, szczególnie w branżach takich jak turystyka i usługi. Miasto skutecznie wykorzystało trendy takie jak m.in. ekoturystyka, turystyka zdrowotna oraz endogeniczne zasoby w postaci lokalnych produktów czyli tradycyjnych wypieków, nabiału, miodów. Ważną część zasobów stanowi zieleniarstwo i ziołolecznictwo, będące jednym z głównych produktów turystycznych Miasta Hajnówka. Bliskość Puszczy Białowieskiej sprzyja rozwojowi nie tylko turystyki ale także branż związanych z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami, przede wszystkim specjalizacją taką jak ekoinnowacje, nauki o środowisku i sektory z nim powiązane. Na terenie miasta rozwijają się podmioty gospodarcze związane z ekologicznym rolnictwem, odnawialnymi źródłami energii, zrównoważonym pozyskiwaniem drewna. Sytuacja geopolityczna za wschodnią granicą kraju ustabilizowała się – możliwe było podjęcie współpracy gospodarczej m.in. z Białorusią. Peryferyjne położenie miasta stało się zatem istotnym atutem. Dzięki rozwojowi różnych branż gospodarki, miasto stało się atrakcyjniejszym miejscem do zamieszkania, co przełożyło się na zahamowanie odpływu mieszkańców. Miasto nie jest już także wykluczone cyfrowo, dzięki czemu możliwe było zachęcenie części osób (m.in. pracujących zdalnie) do osiedlenia się na terenie Miasta Hajnówka.

2. Systematyczny wzrost bez efektu skali

Scenariusz zakłada wzrost gospodarczy w oparciu o lokalne mocne strony i szanse. Miasto Hajnówka wykorzystało swoje zasoby lecz nie wykorzystało w pełni swojego potencjału. Przeszkodą okazały się czynniki takie jak m.in. brak większych inwestycji, w tym związanych z ekoinnowacjami, turystyką, usługami, niedostateczna promocja Miasta Hajnówka, a także postępujący odpływ mieszkańców, którego nie udało się zahamować. Władze miasta starają się stymulować rozwój gospodarczy, lecz czynniki zewnętrzne takie jak inflacja, niestabilna sytuacja polityczna za wschodnią granicą Polski czy niedostateczne skomunikowanie miasta z pozostałą częścią kraju. Mimo wystąpienia

tego typu problemów, sytuacja gospodarcza miasta jest stabilna dzięki rozwojowi m.in.: systemu wsparcia przedsiębiorców, systemu turystycznego, postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców oraz poprawy jakości przestrzeni miejskiej, w tym stanu infrastruktury technicznej.

3. Stabilizacja czyli krok w tył

Według tego scenariusza sytuacja gospodarcza Miasta Hajnówka pozostanie na podobnym poziomie co obecnie. Miasto nie zdywersyfikowało dostatecznie branż gospodarczych, nie wykorzystało swoich potencjałów – brak efektywnych rozwiązań systemowych, ponadto istnieją zauważalne problemy w zarządzaniu. Miasto nie wykorzystuje szansy rozwoju dotyczącej różnych form turystyki (zdrowotnej, ekoturystyki itp.) oraz produktów turystycznych (np. zielarstwa). Oferta inwestycyjna miasta nie została odpowiednio przygotowana i wypromowana, przez co brakuje istotnych inwestorów w branżach ważnych dla rozwoju miasta – szczególnie tych związanych z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami. Miasto nadal boryka się z problemem malejącej liczby mieszkańców, co spowodowane jest niską atrakcyjnością osiedleńcza wynikającą z niedostatecznie rozwiniętego systemu usług publicznych oraz niskiej jakości miejsc pracy.

4. Pełna peryferyzacja

Scenariusz zakłada peryferyzację Miasta Hajnówka względem reszty kraju oraz dalszą utratę funkcji społeczno-gospodarczych. Miasto nie wprowadziło ulepszeń w zakresie obsługi inwestorów, nie podjęło efektywnej współpracy z instytucjami otoczenia biznesu oraz działań mających na celu rozwój różnych branż gospodarki. Ze względu na wysoką konkurencyjność innych ośrodków miejskich, Miasto Hajnówka stało się szczególnie nieatrakcyjnym miejscem do życia, co przekłada się na znaczącą utratę liczby mieszkańców miasta. Dużym problemem niezależnym od władz miasta stało się położenie przy granicy z Białorusią. Sytuacja geopolityczna związana z wojną na Ukrainie znacząco wpływa na miejscowości leżące wzdłuż wschodniej granicy kraju – ich atrakcyjność osiedleńcza uległa znacznemu obniżeniu. Zasoby do rozwoju turystycznego także nie zostały wykorzystane, przez co turystyka nie stała się jedną z głównych branż gospodarki. Infrastruktura miasta nie została w pełni przystosowana do zmian klimatycznych, w tym do ekstremalnej suszy atmosferycznej i rolniczej występującej na terenie miasta, czego konsekwencją jest występowanie lokalnych podtopień. Miasto Hajnówka zwiększyło dystans rozwojowy względem podobnych ośrodków miejskich.

III Program rozwijania atrakcyjności inwestycyjnej Hajnówki

Założenia polityki inwestycyjnej

III.1 Misja i wizja polityki inwestycyjnej miasta

Jednym z istotnych uwarunkowań kształtujących sytuację społeczno-gospodarczą miasta, jest wyludnianie się oraz wpisanie Hajnówki na listę miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Ponadto wśród przyczyn spadku Hajnówki z pozycji miasta silnego gospodarczo, o profilu przemysłowym do pozycji miasta bez skutecznego, długofalowego pomysłu na rozwój można wskazać na „poszukiwanie przewag bez dogłębnej analizy zasobów, potencjałów i czynników warunkujących konkurencyjność miasta (...)”⁵⁷. Miasto w przeszłości stanowiło ośrodek przemysłu drzewnego, jednakże obecnie z uwagi na ograniczenia dotyczące dostępu do surowców Puszczy Białowieskiej, dalsze rozwijanie tej branży jest ograniczone. W okresie kiedy branża związana z przetwórstwem drewna została zredukowana, w Hajnówce nie pomyślano o dywersyfikacji struktury gospodarczej i wykreowaniu nowych biznesów⁵⁸.

W Hajnówce, będącej ośrodkiem powiatowym rozwija się przede wszystkim przemysł przetwórczy (m.in. spożywczy i drzewny), ale również usługi nastawione na obsługę otaczających gmin. Niskie PKB wytwarzane w poszczególnych powiatach, może przekładać się na niższe wynagrodzenie brutto (w powiecie Hajnowskim na poziomie – 5 821 zł brutto). Z tym wiąże się również problem związany z niskim poziomem przedsiębiorczości. Niedostatecznie rozwinięty przemysł oraz oparcie na pojedynczych branżach sprawia, że osoby będące w wieku produkcyjnym decydują się na opuszczenie Hajnówki i migrację do większych miast. W kontekście zwiększenia poziomu przedsiębiorczości, kluczowe jest wsparcie aktualnych, jak również potencjalnych osób prowadzących działalność gospodarczą. Ponieważ, jeśli nie nastąpi koncentracja uwagi na producentach oraz produktach lokalnych i nie będą oni świadomie i odpowiedzialnie promowani, mogą stracić swój status.

Potencjał przyrodniczy i kulturowy miasta i regionu, stanowić może bazę do rozwoju branży turystycznej. Wśród zidentyfikowanych problemów w mieście wskazuje się m.in. niewykorzystanie potencjałów lokalnych w rozwoju miasta oraz fakt, że gospodarka w niewielkim stopniu opiera się o *genius loci*⁵⁹. Kluczowym wyzwaniem dla miasta jest wykorzystanie unikalnego statusu i położenia, ponieważ silnie oddziałuje to na sposób postrzegania miasta przez potencjalnych inwestorów i przedsiębiorców. Obecnie miasto nie ma statusu uzdrowiska ani nie jest kurortem o cechach

⁵⁷ Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, str. 3

⁵⁸ Ibidem str. 30

⁵⁹ Ibidem str. 83

uzdrowiska, mimo potencjału Puszczy oraz jej walorów prozdrowotnych i możliwości rozwijania turystyki m.in. zdrowotnej. W Hajnówce brakuje wykształconych kadr menadżerów, którzy zajmują się tego typu turystyką, sportem czy rehabilitacją, dlatego też ważna jest inwestycja w kadrę specjalistów. Jednym z możliwych kierunków rozwoju jest również turystyka kwalifikowana, obejmująca w szczególności turystykę pieszą nizinną i rowerową. Podobnie jak w przypadku turystyki zdrowotnej, barierę stanowi brak specjalistów z konkretnych dziedzin. Ograniczenie stanowi również brak dobrze wykształconej bazy hotelowej, jak i centrum konferencyjnego.

Należy mieć jednak na uwadze, że oferta inwestycyjna dla potencjalnych inwestorów, jest silnie uwarunkowana bliskością Puszczy Białowieskiej, która jako obszar Natura 2000 wyklucza szereg działalności przemysłowych. W związku z tym prowadzone inwestycje powinny w jak najmniejszym stopniu ingerować i wpływać na jakość i stan środowiska naturalnego⁶⁰. Z uwagi na specyficzne położenie miasta, duże technologiczne firmy produkcyjne mają ograniczone możliwości lokowania się w otulinie Puszczy Białowieskiej. Jednakże mimo to działalność wysokospecjalistyczną, technologiczną czy związaną z branżą kreatywną, można realizować również w małym start-upie. Jednakże do tego wymagana jest rozwinięta infrastruktura, w szczególności dostępność do Internetu⁶¹. Hajnówka z uwagi na funkcjonowanie na jej terenie Instytutu Nauk Leśnych Politechniki Białostockiej, bliskości Instytutu Biologii Ssaków PAN i Stacji geobotanicznej Uniwersytetu Warszawskiego oraz prowadzonych przez te jednostki międzynarodowych badań, posiada potencjał do rozwoju sektora naukowego i B+R oraz stworzenia międzynarodowej stacji badawczej/doświadczalnej⁶².

Brak wyraźnych sygnałów dla inwestorów ogranicza ich ekspansje, dlatego też istotne jest podjęcie kompleksowych działań mających na celu poprawę klimatu inwestycyjnego i szeroką promocję gospodarczą. W Hajnówce nie odbywają się spotkania branżowe, nie ma stworzonej przestrzeni do wymiany uwag i pomysłów na rozwój gospodarczy miasta⁶³. Zdiagnozowanym deficytem w mieście jest brak wydzielonej strefy/przestrzeni obsługi przedsiębiorców. Rozwój miasta uzależniony jest w dużej mierze również od efektywności współpracy publiczno-prywatnej, w szczególności samorządu i organizacji gospodarczych oraz pozarządowych.

Z uwagi na to, kluczowe jest wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych (m.in. gospodarczych funkcji kontrolnych, przemysłowych, turystycznych, handlowych), jak również wzmocnienie rangi osadniczej Hajnówki, co pozwoli na skuteczne zniknięcie z listy miast tracących funkcje. Jak wynika

⁶⁰ Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, str. 24

⁶¹ Ibidem str. 92

⁶² Ibidem str. 95

⁶³ Ibidem str. 86

z zapisów Planu Rozwoju Lokalnego Hajnówki: „Działania rozwojowe Hajnówki powinny koncentrować się na narzędziach: zatrzymujących depopulację mieszkańców, dywersyfikujących rynek pracy, podnoszących kompetencje zawodowe bezrobotnych i potencjalnych przedsiębiorców, zwiększających lokowanie się w Hajnówce przedsiębiorstw produkcyjnych oraz przedsiębiorstw działających w oparciu o zaawansowane technologie, zwiększających atrakcyjność turystyczną miasta i Regionu Puszczy Białowieskiej oraz dedykowanych aktywnej promocji terenów inwestycyjnych”⁶⁴.

W mieście widoczna jest potrzeba wdrożenia myślenia strategicznego oraz ustanowienia systemu zarządzania dalszym rozwojem Hajnówki.⁶⁵ Powyższe uwarunkowania oraz wnioski płynące z diagnozy potencjału inwestycyjnego Hajnówki umożliwiły wypracowanie misji i wizji rozwoju miasta w obszarze gospodarczym, w najbliższej perspektywie. Poniżej przedstawiono misję rozumianą jako cel nadrzędny strategii oraz wizję obrazującą stan docelowy, do którego dzięki realizacji zaplanowanych działań, miasto będzie dążyć.

MISJA

Tworzenie warunków dla skutecznej transformacji gospodarczej Hajnówki dzięki zintegrowanym i kompleksowym działaniom na rzecz kreowania i rozwijania biznesu w wymiarze lokalnym i przyciągania inwestorów zewnętrznych.

WIZJA

Hajnówka jako lokalna wspólnota samorządowa skutecznie wykorzystuje potencjały lokalne. Genius loci miasta jest motorem napędowym wzrostu gospodarczego. Postępująca transformacja gospodarcza sprzyja rozwojowi biznesu, a tym samym wzmocnieniu funkcji społeczno-gospodarczych i rangi osadniczej Hajnówki.

⁶⁴ Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, str. 8-9

⁶⁵ Ibidem str. 83

III.2 Cele strategiczne i kierunki działania – logika interwencji

Zaproponowana poniżej logika interwencji wynika z przeprowadzonych analiz, wywiadów oraz diagnozy sytuacji w Hajnówce. Cele strategiczne i kierunki działania realizują jeden z 4 kierunków tzw. Nowej Ścieżki Rozwoju miasta, zidentyfikowanej w ramach Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, mianowicie – Zrób biznes w Hajnówce - Dywersyfikacja działalności gospodarczej w oparciu o zasoby i produkty lokalne⁶⁶. Kluczowe z uwagi na przekształcenia i zmniejszenie roli przemysłu drzewnego w Hajnówce, jest rozwijanie zróżnicowanej, silnej i nowoczesnej gospodarki. Wymiar gospodarczy, a tym samym konsekwentna realizacja przedmiotowej strategii inwestycyjnej jest kluczowa dla dalszego rozwoju miasta. Obszar ten wymaga współpracy zarówno z instytucjami publicznymi, lokalnymi liderami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami naukowymi. Poniżej przedstawiono schemat interwencji strategicznej.

Domena strategiczna I Infrastruktura	Domena strategiczna II Obsługa i promocja	Domena strategiczna III Prawo lokalne
Cel strategiczny 1. Nowoczesna infrastruktura gospodarcza	Cel strategiczny 2. Stworzenie zintegrowanego systemu obsługi inwestora	Cel strategiczny 4. Tworzenie spójnej polityki proinwestycyjnej na poziomie prawa lokalnego
Kierunek działania 1.1 Poprawa jakości przestrzeni publicznej i rozwój infrastruktury technicznej	Kierunek działania 2.1 Wdrożenie systemu i wprowadzenie standardów obsługi inwestora	Kierunek działania 4.1 Planowanie przestrzenne
	Kierunek działania 2.2 Wspieranie powstawania nowych oraz rozwoju istniejących przedsiębiorstw	Kierunek działania 4.2 Nieruchomości i lokale użytkowe
	Cel strategiczny 3. Aktywna promocja inwestycyjna	Kierunek działania 4.3 Polityka zachęt inwestycyjnych
	Kierunek działania 3.1 Promocja terenów inwestycyjnych	
	Kierunek działania 3.2 Promocja gospodarcza	

⁶⁶ Planu Rozwoju Lokalnego Miasta Hajnówka, str. 107

III.3 Plan operacyjny – opis przedsięwzięć, harmonogram, źródła finansowania

W przedmiotowym rozdziale zaprezentowano karty działania dla poszczególnych kierunków działania, zgodnie z logiką interwencji przedstawioną w poprzednim rozdziale. Karty działania zawierają zakres rzeczowy – listę przedsięwzięć, zadań i projektów wraz z rekomendacjami i uwarunkowaniami realizacji poszczególnych kierunków działania. Dodatkowo opis zawiera informacje o okresie realizacji, potencjalnych źródłach finansowania, partnerach projektów. Monitoring i pomiar realizacji zakresu rzeczowego w ramach poszczególnych kierunków działania, dokonany zostanie na podstawie zaproponowanego wskaźnika.

Kierunek działania 1.1	Poprawa jakości przestrzeni publicznej i rozwój infrastruktury technicznej
Zakres rzeczowy przedsięwzięć, zadań, projektów	• Estetyzacja i poprawa funkcjonalności przestrzeni miejskiej zgodnie z obowiązującymi standardami utrzymania i estetyzacji zieleni miejskiej⁶⁷ i utrzymania przestrzeni miasta⁶⁸ wraz z wydzieleniem obszaru Nowego Centrum Hajnówki ○ Stworzenie Akademii Przyrody wraz z Centrum Produktu Lokalnego ○ Utworzenie Miejsca Aktywności Lokalnej • Pozyskiwanie i budowa nowych przestrzeni przemysłowych, magazynowych i biurowych w mieście • Stworzenie miejsca sprzedaży podlaskich produktów lokalnych • Prowadzenie działań na rzecz tworzenia warunków infrastrukturalnych dla prowadzenia działalności B+R przez przedsiębiorstwa • Tworzenie i rozwijanie istniejących produktów turystycznych w oparciu o lokalne zasoby • Działania inwestycyjne dotyczące rozbudowy i poprawy jakości infrastruktury drogowej • Działania lobbingsowe na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej miasta • Prowadzenie działań na rzecz rozwoju szerokopasmowego Internetu na terenie miasta • Kontynuacja działań w zakresie likwidacji barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych i obiektach użyteczności publicznej, zgodnie z zapisami powstających i opracowywanych dokumentów • Prowadzenie działań na rzecz poszerzenia terenów inwestycyjnych

⁶⁷ Standardy utrzymania i estetyzacji zieleni miejskiej w Hajnówce

⁶⁸ Standardy utrzymania przestrzeni miasta zapewniających wysoki poziom estetyczny, funkcjonalny, dostępność, wraz z instrukcją/procedurami standardu prowadzenia prac utrzymaniowych przestrzeni miejskiej w ramach projektu Hajnówka

	• Inwentaryzacja wszystkich potencjalnych terenów inwestycyjnych będących zarówno w posiadaniu miasta, jak i podmiotów prywatnych ○ Podjęcie decyzji dotyczącej ustanowienia i utworzenia nowych terenów inwestycyjnych ○ Intensyfikacja komercjalizacji działek inwestycyjnych ○ Uporządkowanie posiadanych terenów • Kontynuacja promocji podmiotów gospodarczych na stronach miasta
Rekomendacje / uwarunkowania	Nieodpowiadająca funkcjom miejskim struktura przestrzenna miasta stanowi istotną barierę rozwojową. W Hajnówce funkcje są rozproszone i brakuje centrum, będącego miejscem integracji. Z uwagi na ograniczoną atrakcyjność inwestycyjną i utratę funkcji społeczno-gospodarczych przez miasto, kluczowe jest zadbanie o jakość infrastruktury i przestrzeni publicznej. Dodatkowo w celu poprawy atrakcyjności inwestycyjnej ważne jest prowadzenie działań na rzecz ich poszerzenia posiadanych terenów inwestycyjnych, co wpłynie na możliwości inwestowania.
Okres realizacji	2022-2030
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne gminy, środki pochodzące z budżetu państwa, Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko, Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027
Potencjalni partnerzy	Urząd Miasta Hajnówka, Starostwo Powiatowe w Hajnówce, Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. Z o.o. Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. Z o.o.,
Proponowany wskaźnik pomiaru realizacji zadania	• Nowo oddana powierzchnia komercyjna do liczby nowych podmiotów gospodarczych – średnia trzyletnia

Kierunek działania 2.1	Wdrożenie systemu i wprowadzenie standardów obsługi inwestora
Zakres rzeczowy przedsięwzięć, zadań, projektów	• Monitoring potrzeb lokalnych przedsiębiorców poprzez: sesje dialogowe, badania CAWI/CATI, wywiady, badania fokusowe • Przeprowadzenie badań jakościowych mających na celu ocenę Hajnówki wśród grup docelowych (inwestorzy, przedsiębiorcy) • Rozwijanie i podnoszenie jakości funkcjonowania Punktu Obsługi Inwestora ○ Wydzielenie samodzielnego stanowiska ds. obsługi i pozyskiwania inwestorów ○ Ujednolicanie standardu obsługi inwestorów w zakresie obsługi telefonicznej, udzielania informacji, kontaktu bezpośredniego, dostępności danych ○ Realizacja zadań zgodnie z regulaminem pracy Zespołu POI⁶⁹

⁶⁹ Organizację, tryb pracy oraz zakres obowiązków członków POI określa Regulamin Pracy Zespołu stanowiący załącznik do Zarządzenia nr 98 /2021 Burmistrza Miasta Hajnówka z dnia 29 października 2021 r. w sprawie powołania Punkt Obsługi Inwestora Gminy Miejskiej Hajnówka

	• Inicjowanie kontaktu i organizowanie spotkań inwestorów z potencjalnymi pracownikami i instytucjami (networking) • Przygotowanie osobnej strony internetowej dedykowanej potencjalnym inwestorom w różnych językach ○ Bieżące administrowanie oraz aktualizowanie informacji na stronie internetowej ○ Popularyzowanie informacji o możliwościach i warunkach inwestowania w Hajnówce ○ Przygotowanie internetowej poradnika dla osób fizycznych, które planują prowadzić działalność gospodarczą ○ Udostępnianie informacji o mieście oraz możliwości inwestowania na stronie internetowej miasta oraz specjalnie stworzonej stronie dla inwestorów • Opieka inwestycyjna ○ Opieka przed inwestycją ▪ nawiązanie kontaktu z potencjalnymi inwestorami ▪ poszukiwanie inwestorów poprzez udział w targach sympozjach, konferencjach i szkoleniach ▪ przypisanie każdemu z inwestorów opiekuna w instytucji obsługującej ▪ wsparcie w zakresie wypełnianiu formalnych obowiązków ○ Opieka w trakcie inwestycji ▪ udzielenie wsparcia w przygotowaniu i realizowaniu inwestycji ▪ informowanie o zachętach inwestycyjnych udzielanych przez miasto, urząd pracy oraz SSE, parki naukowo-technologiczne i przemysłowe ○ Opieka po inwestycji ▪ podtrzymywanie relacji z inwestorem ▪ interwencja w przypadku zgłaszania przedsięwzięć problemowych ▪ organizacja śniadań biznesowych dla hajnowskich przedsiębiorców • Wsparcie inwestorów w zakresie reinwestycji
Rekomendacje / uwarunkowania	Kompleksowy i ujednoczony system obsługi inwestorów przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej obszaru. Wysokie standardy i jakość obsługi pozwolą na przyciągnięcie nowych inwestorów. Kluczowe jest zapewnienie wsparcia dla przedsiębiorców przed, w trakcie, jak również po inwestycji. Rekomenduje się także utrzymywanie stałego kontaktu z przedsiębiorcami działającymi w Hajnówce, jak również nawiązywanie kontaktu z potencjalnymi inwestorami. Z uwagi na widoczne w mieście deficyty, rekomenduje się również stworzenie miejsca przeznaczonego do spotkań i rozmów z inwestorami. Aby móc skutecznie zaplanować i wdrażać system obsługi inwestora, kluczowe jest rozpoznanie potrzeb i oczekiwań potencjalnych inwestorów, również zza granicy.

Okres realizacji	2022-2030
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne gminy, środki pochodzące z budżetu państwa, Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki
Potencjalni partnerzy	Urząd Miasta Hajnówka, Starostwo Powiatowe w Hajnówce, Centrum Obsługi Inwestora/Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów, Polska Agencja Inwestycji i Handlu, Biuro Lokalnego Centrum Obsługi Inwestora, Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości
Proponowany wskaźnik pomiaru realizacji zadania	• Stworzenie informacyjno-promocyjnego portalu internetowego dla przedsiębiorców

Kierunek działania 2.2	Wspieranie powstawania nowych oraz rozwoju istniejących przedsiębiorstw
Zakres rzeczowy przedsięwzięć, zadań, projektów	• Wsparcie i edukacja przedsiębiorców ○ Przeprowadzenie programu akademii eksporterów ○ Przeprowadzenie programu akademii biznesu ○ Organizacja wizyt studyjnych dla przedsiębiorstw – udział w targach lub misjach gospodarczych ○ Prowadzenie warsztatów, szkoleń, konferencji, konsultacji, study tour dla przedsiębiorców i producentów ○ Działania z zakresu edukacji proprzedsiębiorczościowej ○ Doradztwo branżowe indywidualne i grupowe oraz szkolenia umożliwiające uzyskanie i poszerzenie wiedzy oraz nabycie umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej dla potencjalnych przedsiębiorców • Wsparcie firm oraz producentów w zgłaszaniu do bazy producentów lokalnych • Doradztwo w zakresie promocji produktu lokalnego • Wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu w Hajnówce
Rekomendacje / uwarunkowania	Oprócz pozyskiwania nowych, zewnętrznych inwestorów, ważne jest także wsparcie osób aktualnie prowadzących działalność gospodarczą na terenie Hajnówki. Wyposażenie aktualnych i potencjalnych przedsiębiorców w narzędzia umożliwiające sprawne zarządzanie przedsiębiorstwem, pozwolą nie tylko na efektywne prowadzenie, ale również umożliwią poszerzenie zakresu działalności i zwiększenie poziomu inwestycji na terenie miasta.
Okres realizacji	2022-2030

Potencjalne źródła finansowania	Środki własne gminy, środki pochodzące z budżetu państwa, lokalni przedsiębiorcy, Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki
Potencjalni partnerzy	Urząd Miasta Hajnówka, Starostwo Powiatowe w Hajnówce, Centrum Obsługi Inwestora/Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów, Polska Agencja Inwestycji i Handlu, Biuro Lokalnego Centrum Obsługi Inwestora, Instytut Nauk Leśnych Politechniki Białostockiej, Białowiecki Park Narodowy, Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości
Proponowany wskaźnik pomiaru realizacji zadania	• Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców • Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności • Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej

Kierunek działania 3.1	Promocja terenów inwestycyjnych
Zakres rzeczowy przedsięwzięć, zadań, projektów	• Wypracowanie kompleksowego systemu promocji terenów inwestycyjnych w różnych językach • Promocja terenów inwestycyjnych w oparciu o strony internetowe miasta • Stworzenie katalogu i organizacja cyklicznych imprez mających na celu promocję terenów inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów krajowych a także zagranicznych (m. in. organizacja wizyt studyjnych) • Uczestnictwo w targach gospodarczych, misjach czy konferencjach oraz organizacja spotkań z potencjalnymi inwestorami • Przygotowywanie i przekazywanie informacji do Starostwa Powiatowego na temat posiadanego zaplecza inwestycyjnego
Rekomendacje / uwarunkowania	Stworzenie kompleksowej i atrakcyjnej oferty promocyjnej posiadanych terenów inwestycyjnych Dowgirda i Filipczuka znacząco poprawi atrakcyjność gospodarczą Hajnówki, jak również rozpoznawalność. W celu szerszego dotarcia do potencjalnych, przyszłych inwestorów oraz z uwagi na bliskość granicy, istotne jest przygotowanie oferty w różnych językach.
Okres realizacji	2022-2030
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne gminy, środki pochodzące z budżetu państwa, Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki
Potencjalni partnerzy	Urząd Miasta Hajnówka, Starostwo Powiatowe w Hajnówce
Proponowany wskaźnik pomiaru realizacji zadania	• Liczba nowych inwestycji ulokowanych w Mieście

Kierunek działania 3.2	Promocja gospodarcza
Zakres rzeczowy przedsięwzięć, zadań, projektów	• Przygotowanie oferty inwestycyjnej i promocja gospodarcza w różnych językach ○ Opracowanie profilowanych informacji o mieście w zakresie kluczowym dla preferowanych branż, w szczególności – przemysł rolno-spożywczy, metalowo-maszynowy, przemysł drzewny, meblarstwo, sektor medyczny, sektor ekoinnowacji oraz srebrną gospodarkę (silver economy) ○ Prowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej wizerunku Hajnówki skierowanej do Instytucji Otoczenia Biznesu ○ Koordynacja działań promocyjnych, które kierowane są do mieszkańców i przedsiębiorców z województwa podlaskiego – kampanie informacyjno –wizerunkowe • Stworzenie platformy współpracy na rzecz koordynacji i realizacji wspólnych działań promocyjnych przez instytucje oraz podmioty reprezentujące różne sektory gospodarki ○ Zintensyfikowanie współpracy i skoordynowanie działań z regionalnymi podmiotami w zakresie promocji gospodarczej na poziomie województwa ○ Intensyfikacja współpracy z Polską Agencją Inwestycji i Handlu ○ Lobbowanie w zakresie współpracy z agendami rządowymi oraz pozarządowymi w zakresie pozyskiwania inwestorów, informacji i promocji gospodarczej Hajnówki • Stworzenie katalogu materiałów oraz gadżetów promocyjnych w oparciu o endogeniczne zasoby ○ Kompleksowe rozpowszechnienie materiałów promocyjnych, w tym również w językach obcych ○ Aktywna promocja gospodarcza w oparciu o serwisy społecznościowe np. profil na Facebooku Hajnówka Wita ○ Promocja lokalnych produktów w publicznych grupach np. Hajnówka Kupuje Lokalnie na portalach społecznościowych • Poszukiwanie i identyfikacja pojawiających się potencjalnych nowych źródeł finansowania na zaplanowane działania promocyjne i marketingowe • Organizacja cyklicznych spotkań poświęconych promocji gospodarczej pomiędzy instytucjami otoczenia biznesu • Udział i reprezentacja Hajnówki w ramach wydarzeń o charakterze gospodarczym i turystycznym na poziomie regionalnym i krajowym
Rekomendacje / uwarunkowania	W celu uatrakcyjnienia wizerunku miasta dla przedsiębiorców, kluczowe jest pokazanie miasta, jako obszaru posiadającego potencjał rozwojowy, który sprzyja prowadzeniu i rozwijaniu działalności gospodarczej. W przypadku Hajnówki, potencjał ten widoczny jest w szczególności jeśli chodzi o oferowanie unikalnych oraz autentycznych produktów, a także

	rozwijanie usług z zakresu turystyki. Wśród narzędzi, które warto wykorzystać w celu promocji Hajnówki, jako miejsca do inwestycji, można wskazać warsztaty, szkolenia, konferencje, konsultacje, study tour czy zwiększenie zaangażowania instytucji otoczenia biznesu. Rekomenduje się również promocję Hajnówki nie tylko na poziomie regionalnym i krajowym, ale także na rynkach zagranicznych.
Okres realizacji	2022-2030
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne gminy, środki pochodzące z budżetu państwa, Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki
Potencjalni partnerzy	Urząd Miasta Hajnówka, Starostwo Powiatowe w Hajnówce, Instytut Nauk Leśnych Politechniki Białostockiej, Polska Agencja Inwestycji i Handlu, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
Proponowany wskaźnik pomiaru realizacji zadania	Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych

Kierunek działania 4.1	Planowanie przestrzenne
Zakres rzeczowy przedsięwzięć, zadań, projektów	Aktualizowanie istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego; precyzowanie ich zapisów Wskazywanie nowych terenów inwestycyjnych o funkcji przemysłowej Uzgodnienie zasad partycypacji gminy w inwestycjach drogowych i sieciowych współrealizowanych przez mieszkańców i lokalne firmy
Rekomendacje / uwarunkowania	Prowadzenie prac w oparciu o partycypację społeczną. Zapewnienie spójności w planowaniu przestrzennym w układzie wertykalnym – na poziomie lokalnym ze szczeblem krajowym i regionalnym oraz w układzie horyzontalnym – uwzględnienie i konsultowanie dokumentów planistycznych sąsiednich gmin w celu zapewnienia ciągłości struktur przestrzennych.
Okres realizacji	2022-2030
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne gminy, środki pochodzące z budżetu państwa,
Potencjalni partnerzy	Urząd Miasta Hajnówka, Starostwo Powiatowe w Hajnówce, urzędy sąsiadujące z Hajnówką JST
Proponowany wskaźnik pomiaru realizacji zadania	Powierzchnia miasta objęta zaktualizowanymi planami miejscowymi

Kierunek działania 4.2	Nieruchomości i lokale użytkowe
Zakres rzeczowy przedsięwzięć, zadań, projektów	• Działania na rzecz poszerzenia oferty dostępnych terenów inwestycyjnych oraz lokali • Program „lokal za 1 zł” dla nowych przedsiębiorców lub NGO • Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości • Partycypacja w finansowaniu budowy dróg dojazdowych do terenu inwestycyjnego oraz zaopatrzenia w media w przypadku terenów nieuzbrojonych lub częściowo uzbrojonych • Realizacja inwestycji miejskich komplementarnych wobec tych prywatnych • Podjęcie uchwały określającej zasady zbywania, nabywania i zamiany nieruchomości i lokali • Określenie czytelnych zasad wydzierżawiania i wynajmowania gminnych nieruchomości i lokali
Rekomendacje / uwarunkowania	W kontekście stosunkowo ograniczonej oferty miejskich terenów inwestycyjnych konieczne jest podjęcie działań mających na celu jej poszerzenie, a jednocześnie zachęta do inwestowania na terenach prywatnych.
Okres realizacji	2022-2030
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne gminy, środki pochodzące z budżetu państwa, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Potencjalni partnerzy	Urząd Miasta Hajnówka, Starostwo Powiatowe w Hajnówce, Centrum Obsługi Inwestora/Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów, Fundusz Spójności
Proponowany wskaźnik pomiaru realizacji zadania	• Liczba nowo powstałych przedsiębiorstw

Kierunek działania 4.3	Polityka zachęt inwestycyjnych
Zakres rzeczowy przedsięwzięć, zadań, projektów	• Program zwolnienia z podatku od nieruchomości dla inwestorów strategicznych w ramach pomocy regionalnej • Wprowadzenie katalogu ulg w podatku od nieruchomości - dla inwestorów lokujących nowe zakłady na terenach inwestycyjnych Hajnówki oraz z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy • Podjęcie uchwały o pomocy regionalnej • Zapewnienie przewidywalności działań tj. realizacja długoterminowych strategii oraz trzymanie się wyznaczonych celów • Stworzenie systemu wsparcia w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych dla przedsiębiorców • Wypracowanie mechanizmów wsparcia inwestorów w pozyskiwaniu pracowników, w tym schematu współpracy ze szkołami zawodowymi w zakresie kształcenia pracowników na potrzeby inwestorów strategicznych • Organizacja przez szkoły szeregu wydarzeń: praktyk, spotkań z pracodawcami, targów techniki i nauki, pikników edukacyjnych

	spełniających także funkcje doradcze dla uczniów biorących w nich udział i wspierających w wyborze ścieżki kariery zawodowej
Rekomendacje / uwarunkowania	Zachęty dla inwestorów są bardzo ważnym elementem budowania przewagi konkurencyjnej i podnoszenia atrakcyjności oferty inwestycyjnej miasta. Korzystnym rozwiązaniem, zwiększającym atrakcyjność miasta dla dużych firm, będzie oferowanie zwolnienia z podatku od nieruchomości na podstawie przepisów o regionalnej pomocy inwestycyjnej. Obok mechanizmu zwolnień podatkowych istotna jest współpraca z miastem w kwestii pozyskiwania pracowników.
Okres realizacji	2022-2030
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne gminy, środki pochodzące z budżetu państwa, Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny+
Potencjalni partnerzy	Urząd Miasta Hajnówka, Starostwo Powiatowe w Hajnówce, Centrum Obsługi Inwestora/Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów, lokalne szkoły zawodowe
Proponowany wskaźnik pomiaru realizacji zadania	Liczba utworzonych miejsc pracy

IV System wdrażania

IV.1 Wdrażanie

Istotne w kontekście wdrażania zapisów przedmiotowego dokumentu jest posiadanie wiedzy na temat postępów i efektów realizacji zaplanowanych działań. Ważna jest również umiejętność reagowania na pojawiające się różnice i rozbieżności między tym co założono w dokumencie, a tym jakie aktualnie efekty uzyskano.

Za przygotowanie i koordynację procesów związanych z opracowaniem Strategii inwestycyjnej Miasta Hajnówka – Inwestuj w Hajnówce odpowiedzialny będzie Burmistrz Miasta Hajnówka przy współpracy struktur Urzędu Miasta Hajnówka, w uzgodnieniu z Radą Miasta. Za wdrażanie i realizację zadań odpowiedzialny będzie, w szczególności Referat Rozwoju Urzędu Miasta Hajnówka. Natomiast za obsługę inwestora odpowiedzialne będą osoby powołane w ramach nowej jednostki w strukturze w Urzędzie Miasta - Biuro Obsługi Przedsiębiorców. Dodatkowo poszczególne prace zaplanowane w ramach strategii zostaną podjęte przez przedstawicieli sektora publicznego, biznesowego, jak i społecznego, a więc m.in. przedsiębiorców, organizacje otoczenia biznesu czy organizacje samorządowe.

IV.2 Monitoring i ewaluacja

Monitoring to proces polegający na systematycznym sprawdzaniu i kontroli czy zaplanowane w dokumencie przedsięwzięcia i projekty, są realizowane zgodnie z założeniami. Prowadzony jest w celu zapewnienia ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji strategii, co umożliwi wykrycie zagrożeń na wczesnym etapie i ewentualną modyfikację zapisów dokumentu. Monitoringowi podlegać będą wskaźniki zdefiniowane dla poszczególnych kierunków działań zaplanowanych do realizacji, które przedstawiono poniżej.

Tabela 7 Wskaźniki monitoringu

Kierunek działania	Wskaźnik
Kierunek działania 1.1 Poprawa jakości przestrzeni publicznej i rozwój infrastruktury technicznej	Nowo oddana powierzchnia komercyjna do liczby nowych podmiotów gospodarczych – średnia trzyletnia
Kierunek działania 2.1 Wdrożenie systemu i wprowadzenie standardów obsługi inwestora	Stworzenie informacyjno-promocyjnego portalu internetowego dla przedsiębiorców
Kierunek działania 2.2 Wspieranie powstawania nowych oraz rozwoju istniejących przedsiębiorstw	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców
	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności
	Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej
Kierunek działania 3.1 Promocja terenów inwestycyjnych	Liczba nowych inwestycji ulokowanych w Mieście

Kierunek działania	Wskaźnik
Kierunek działania 3.2 Promocja gospodarcza	Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych
Kierunek działania 4.1 Planowanie przestrzenne	Powierzchnia miasta objęta zaktualizowanymi planami miejscowymi
Kierunek działania 4.3 Nieruchomości i lokale użytkowe	Liczba nowo powstałych przedsiębiorstw
Kierunek działania 4.3 Polityka zachęt inwestycyjnych	Liczba utworzonych miejsc pracy

Źródło: opracowanie własne.

Ewaluacja ma na celu podsumowanie wyników monitoringu oraz ocenę poziomu realizacji poszczególnych celów. Rekomenduje się przeprowadzenie ewaluacji w połowie i na koniec procesu realizacji strategii. Sprawozdanie z ewaluacji zawierać będzie podsumowanie i zestawienie wyników uzyskanych w ramach monitoringu, jak również ocenę poziomu realizacji poszczególnych celów strategicznych, mierzonych liczbą zrealizowanych przedsięwzięć wyodrębnionych w ich ramach.

IV.3 Analiza ryzyka

W trakcie realizacji zaplanowanych działań, Urząd Miasta Hajnówka może spotkać się z szeregiem trudności, ograniczeń i barier, które wpłyną na możliwości wdrażania zaplanowanej interwencji. Kluczowe jest zatem możliwie jak najszerszej, określenie katalogu możliwych ryzyk, z którymi Urząd Miasta potencjalnie będzie musiał się zmierzyć. Poniżej przedstawiono katalog zidentyfikowanych ryzyk w podziale na kategorie.

Tabela 8 Analiza ryzyka w podziale na kategorie

Kategoria ryzyka	Przykładowe ryzyka
Finansowo-inwestycyjne	Niewłaściwe oszacowanie kosztów projektów
	Przekroczenie budżetu
	Wzrost kosztów poszczególnych projektów
	Niedostateczny poziom finansowania zewnętrznego
	Błędna kalkulacja efektów ekonomiczno-finansowych
	Nieuznanie kwalifikowalności części poniesionych wydatków przez instytucję zarządzającą/pośredniczącą
	Konieczność poniesienia dodatkowych kosztów nieuwzględnionych w budżecie
	Duże wahania kursów walutowych
Instytucjonalne	Niekorzystna zmiana polityki Państwa
	Brak/ograniczenie dodatkowych zachęt inwestycyjnych dla przedsiębiorców na poziomie krajowym
	Nieprzestrzeganie prawa (w tym wewnętrznych regulacji)
Operacyjne	Ryzyko wyboru działania niewłaściwego z punktu widzenia potrzeb regionu, społeczeństwa, przedsiębiorstw lub jednostek organizacyjnych
	Ryzyko wyboru niewłaściwego zakresu rzeczowego, utrudniającego osiągnięcie założonych celów
	Przekroczenie harmonogramu
	Problemy z procedurą wyłonienia dostawcy lub wykonawcy robót w projekcie
	Niewłaściwe udokumentowanie wydatku

Kategoria ryzyka	Przykładowe ryzyka
	Błędy w ewidencji księgowej
	Trudności z osiągnięciem docelowych wartości wskaźników produktu lub rezultatu
Biznesowe	Brak popytu ze strony przedsiębiorców na realizowane projekty
Prawno-administracyjne	Opóźnienia administracyjne związane, np. z brakiem dostatecznej ilości urzędników
	Niedostateczna znajomość języków obcych wśród urzędników, uniemożliwiająca sprawną komunikację z inwestorami zza granicy
	Niewłaściwe przeprowadzenie zamówień publicznych
	Brak spełnienia warunków środowiskowych
Psychospołeczne	Niespełnienie zasad ubiegania się o przyznanie pomocy publicznej
	Postępujące starzenie się społeczności
	Dalsza depopulacja obszaru
	Zmniejszanie się liczby ludności będącej w wieku kreatywnym
Rynkowe	Niski stopień przedsiębiorczości (słaba aktywność ekonomiczna mieszkańców, wysoki stopień bezrobocia, wysoka dynamika depopulacji miasta)
	Niższe niż założono, zapotrzebowanie i zainteresowanie produktami lokalnymi
Środowiskowe	Recesja
	Ograniczenia w lokowaniu inwestycji z uwagi na negatywny wpływ na środowisko
	Ograniczenia w lokowaniu inwestycji z uwagi na bliskość obszaru chronionego
	Wystąpienie ekstremalnych zjawisk naturalnych (susza, powódź)
Techniczne	Rozwój turystyki masowej i degradacja środowiska przyrodniczego
	Związane z budową, opóźnieniami
Zasobowe	Pojawienie się nagłych przeszkód technicznych
	Ograniczenia w dostępie do zasobów ludzkich
	Ograniczenia w dostępie do zasobów finansowych
	Ograniczenia w dostępie do zasobów infrastrukturalnych
	Niedostateczne kompetencje pracowników związane z obsługą inwestorów

Źródło: opracowanie własne.

Spis rysunków i tabel

<i>Rysunek 1 Położenie Miasta Hajnówka</i>	<i>7</i>
<i>Rysunek 2 Obecna struktura przestrzenno-funkcjonalna miasta</i>	<i>20</i>
<i>Rysunek 3 Obszary chronione w Hajnówce</i>	<i>33</i>
<i>Rysunek 4 Dostępność komunikacyjna Hajnówki</i>	<i>34</i>
<i>Rysunek 5 Lokalizacja terenów inwestycyjnych miasta Hajnówka</i>	<i>87</i>
<i>Tabela 1 Ocena czynników atrakcyjności inwestycyjnej dla wybranych sektorów</i>	<i>45</i>
<i>Tabela 2 Charakterystyka terenów inwestycyjnych w Hajnówce</i>	<i>82</i>
<i>Tabela 3 Zalety i wady terenu inwestycyjnego Dowgirda</i>	<i>85</i>
<i>Tabela 4 Zalety i wady terenu inwestycyjnego Filipczuka</i>	<i>86</i>
<i>Tabela 5 Tereny inwestycyjne w Hajnówce</i>	<i>87</i>
<i>Tabela 6 Wybrane rodzaje zachęt do inwestycji.....</i>	<i>90</i>
<i>Tabela 7 Wskaźniki monitoringu</i>	<i>110</i>
<i>Tabela 8 Analiza ryzyka w podziale na kategorie.....</i>	<i>111</i>

